

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

Comisia drepturile omului și relații interetnice

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 105

www.parlament.md

10 mai 2018

CDU-G nr. 344

RAPORT

pe marginea proiectului de Hotărâre cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022

(nr.366 din 01.12.2017)

Comisia drepturile omului și relații interetnice a examinat proiectul de Hotărâre cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022 (PNADO, în continuare), **nr.366 din 01.12.2017** și expune următoarele.

Pe data de 07 februarie 2018, Comisia a realizat consultări publice pe marginea proiectului PNADO. La ședință au participat: Agentul Guvernamental; Avocatul Poporului pentru protecția drepturilor Copilului; reprezentanți a Oficiului Avocatului Poporului; reprezentanți a Ministerului Justiției; a Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene; a Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale; a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării; a Ministerului Afacerilor Interne; a Ministerului Finanțelor; a Biroului Relații Interetnice; a Procuraturii Generale; a Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității; a Departamentului Instituțiilor Penitenciare; a Centrului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat.

Totodată, la discuțiile din cadrul Comisiei au participat și reprezentanții comunității donatorilor din Moldova, în special a Oficiului Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului în Moldova, a Delegației Uniunii Europene în Moldova, a Oficiului Consiliului Europei în Moldova, a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova, a Misiunii OSCE în Moldova, precum și reprezentanții organizațiilor neguvernamentale.

Ca urmare a examinării proiectului și a opiniilor exprimate de participanții la consultările publice, membrii Comisiei au constatat unele lacune ale PNADO, deoarece în conținutul Planului n-au fost incluse anumite recomandări din cadrul Evaluării Periodice Universale. În special, PNADO nu cuprindea recomandările obținute din partea **Comitetului ONU contra torturii, Comitetului pentru eliminarea discriminării rasiale, Comitetului pentru drepturile persoanelor cu dizabilități și a Comitetului pentru drepturi economice, sociale și culturale**. Toate cele patru Comitete au revizuit situația privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2017 și au emis observații concludente cu recomandări relevante, care nu pot fi ignorate de Guvernul Republicii Moldova.

Având în vedere cele expuse, membrii Comisiei au **constatat necesitatea revizuirii proiectului PNADO de către Ministerul Justiției, pentru includerea recomandărilor Comitetelor ONU nominalizate mai sus, a propunerilor și obiecțiilor instituțiilor guvernamentale, ale partenerilor de dezvoltare, precum și a reprezentanților societății civile. La fel, era necesară înglobarea propunerilor cuprinse în expertiza Consiliului Europei asupra proiectului PNADO recepționată de Ministerul Justiției pe 07 februarie 2018.**

Realizarea în practică a acțiunilor cuprinse în proiectul Planului Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului pentru anii 2018-2022 implică importante cheltuieli financiare, resurse umane, logistice și altele, motiv pentru care Parlamentul nu putea modifica documentul fără acceptul autorului și acoperirea financiară asigurată.

Ținând cont de faptul că Ministerul Justiției este autoritatea responsabilă de proiectul nr.366 din 01.12.2017, pentru realizarea acestui volum serios de lucru era necesară implicarea plenară a ministerului nominalizat, de comun acord cu celelalte instituții guvernamentale responsabile de realizarea acțiunilor cuprinse în PNADO.

Pe data de 24 aprilie 2018, prin scrisoarea nr.03/4791, Ministerul Justiției a remis proiectul revizuit al PNADO Comisiei drepturile omului și relații interetnice. În textul scrisorii sale, Ministerul Justiției indică atât aspectele ce au condus la revizuire, contribuția autorităților responsabile și a partenerilor de dezvoltare, precum și solicitarea ca proiectul PNADO să fie promovat în regim prioritar.

Pe data de 02 mai 2018 Comisia drepturile omului și relații interetnice a examinat textul revizuit al PNADO. Astfel, aspectele problematice sau lacunare ale proiectului în mare parte au fost înlăturate, atât cu concursul Ministerului Justiției, ministerelor de resort, ale altor autorități guvernamentale ale Republicii Moldova, cât și cu suportul Oficiului Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului în Moldova și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova, care au contribuit activ cu expertiza și suportul necesar în procesul de revizuire al PNADO.

PNADO a fost modificat în proporție de circa 30%, iar cele mai substanțiale modificări se referă la activitatea de prevenire a torturii și a relelor tratamente. Domeniile de intervenție, obiectivele și țintele strategice au rămas conceptual aceleași, dar mai multe subacțiuni au fost supuse revizuirii, au fost îmbunătățite ca conținut și completate cu indicatori de rezultat.

De exemplu, autorul proiectului a completat PNADO cu **așa acțiuni/subacțiuni** ca: ratificarea Convenției ONU pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora; elaborarea și adoptarea proiectului de lege de ratificare a Convenției de la Istanbul privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice; ratificarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare; ratificarea Protocolului opțional nr.12 la Convenția europeană a drepturilor omului; ratificarea Protocolului opțional al Convenției cu privire la drepturile copilului referitor la procedura de comunicare; revizuirea cadrului normativ relevant în vederea acomodării/accesibilizării procedurilor judiciare la necesitățile persoanelor cu dizabilități; alinierea legislației naționale la standardele internaționale privind

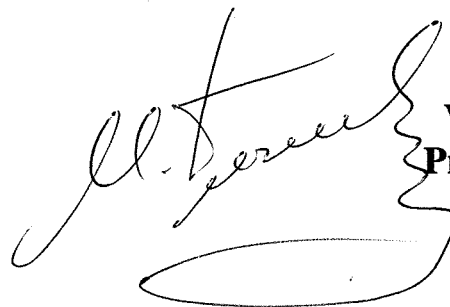
perioada reținerii/detenenței provizorii /arestului preventiv; planificarea/alocarea anuală a mijloacelor financiare necesare pentru implementarea proiectelor de construcție/reconstrucție a penitenciarelor: Centrul penitenciar Chișinău, Casa de arest Bălți, Penitenciarul nr.2-Lipcani, Penitenciarul nr.3-Leova, Penitenciarul nr.5-Cahul, Penitenciarul nr.6-Soroca, Penitenciarul nr.15-Cricova, Penitenciarul nr.17-Rezina, Penitenciarul nr.18-Brănești; evaluarea accesului la asistență juridică garantată de stat și a calității serviciilor prestate de avocați pe parcursul tuturor etapelor de detenție, cu modificarea cadrului normativ; crearea condițiilor pentru asigurarea întrevederilor confidențiale ale apărătorilor cu deținuții, etc.

Ca urmare a discuțiilor din Comisie pe data de 02 mai 2018, membrii Comisiei au fost informați de către reprezentanții Oficiului ONU pentru drepturile omului că mai sunt unele recomandări ale OHCHR și ale consultanților PNUD ce nu s-au regăsit în varianta textului revizuit al PNADO. Reieșind din acest fapt, Ministerul Justiției a lucrat suplimentar la aceste recomandări și a întocmit un tabel de divergențe asupra recomandărilor și propunerilor, cu motivarea și explicațiile corespunzătoare.

În cadrul ședinței din 08 mai 2018 acest tabel de divergențe a fost examinat și, ca rezultat, deputații, membri ai Comisiei, au înaintat amendamente în susținerea mai multor din recomandările nominalizate, votând fiecare propunere în parte.

Proiectul a fost avizat pozitiv de Comisiile permanente și Direcția juridică a Secretariatului Parlamentului care susțin examinarea și aprobarea proiectului în cadrul ședinței plenare a Parlamentului.

În concluzie, Comisia drepturile omului și relații interetnice propune aprobarea proiectului de Hotărâre cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022, nr.366 din 01.12.2017 în varianta textului revizuit de Ministerul Justiției, anexat la raportul Comisiei și supus examinării în Plenul Parlamentului, ținându-se cont și de amendamentele acceptate de Comisie, expuse în sinteză, parte integrantă la prezentul raport.

Vladimir ȚURCAN,
Președintele Comisiei

Sinteza amendamentelor asupra proiectului de Hotărâre nr.366 din 01.12.2017 cu privire la aprobarea Planului Național de Acțiuni în domeniul Drepturilor Omului pentru anii 2018-2022 (textul revizuit al proiectului)

Nr.	Conținutul amendamentului	Autorul amendamentului	Opinia autorului proiectului (Guvernul RM, responsabil – Ministerul Justiției)	Decizia Comisiei drepturilor omului și relații interetnice
1.	<p>La Domeniul de intervenție „Sistemul național de justiție” de inclus indicatorul de rezultat: „Frecvența invocării standardelor internaționale în actele de dispoziție ale judecătorilor și procurorilor”.</p>	Deputatul M.Postoico	<p>Nu se acceptă Includerea acestui indicator în proiectul PNADO este lipsită de necesitate, or, conform art. 4 din Constituția Republicii Moldova <i>dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte, dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritare sau reglementările internaționale.</i> Mai mult decât atât, aceste prevederi sunt transpuse și în dispozițiile generale ale celor mai relevante legi organice (CP, CPP, CCiv, CPC ș.a.), iar actele de dispoziție, potrivit legilor menționate, trebuie să fie legale, întemeiate și motivate. Aceste condiții implică intrinsec și invocarea prevederilor tratatelor internaționale în actele de dispoziție de către judecători și procurori. Totodată, standardele sunt în continuă evoluție și nu este clar impactul acestui indicator de rezultat, pentru că invocarea sau nu a unor standarde internaționale nu are nici o relevanță în privința soluției pe fiecare caz în parte.</p>	<p>Se acceptă amendamentul și introducerea indicatorului de rezultat nominalizat.</p>
2.	<p>La Domeniul de intervenție „Sistemul național de justiție”, Obiectivul II: „Asigurarea respectării drepturilor omului pentru persoanele aflate în custodia statului”, ținuta strategică</p>	Deputatul V.Țurcan		<p>Se acceptă amendamentul și completarea subacțiunii cu textul nominalizat, precum și modificarea termenului</p>

	<p>A, acțiunea 1, subacțiunea 1.1 după cuvintele "privind perioada" de completat cu cuvintele "și modul de aplicare a", iar termenul de implementare de modificat: cifra "2019" se înlocuiește cu cifra "2018".</p>			de implementare.
3.	<p>La Obiectivul II: „Asigurarea respectării drepturilor omului pentru persoanele aflate în custodia statului”, se propune de inclus acțiunea referitoare la transferarea instituțiilor medicale din subordinea DIP în cea a Ministerului Sănătății.</p>	<p>Deputatul V. Țurcan</p>	<p>Nu se acceptă. Acțiunea a fost înlocuită cu: „Reorganizarea serviciilor/ unităților medicale din cadrul instituțiilor de detenție și subacțiunile: 1. Asigurarea independenței decizionale a lucrătorilor medicali în procesul acordării asistenței medicale persoanelor private de libertate; 2. Revizuirea cadrului normativ pentru includerea persoanelor deținute în lista subiecților beneficiari de asigurare obligatorie de asistență medicală. Acțiunile derivă din recomandările Comitetului ONU împotriva torturii CAT, iar scopul acestora este de a asigura dreptul deținuților de a solicita și beneficia de examinare medicală în condiții de confidențialitate, din partea unor medici independenți.</p>	<p>Se acceptă amendamentul și includerea acțiunii referitoare la transferarea instituțiilor medicale din subordinea DIP în cea a Ministerului Sănătății.</p>
4.	<p>La Obiectivul II de inclus acțiunile: 5. Consolidarea capacităților personalului din instituțiile psihoneurologice și locurile de detenție în domeniul standardelor relevante ale drepturilor omului. 5.1. Instruirea personalului din instituțiile psihoneurologice și din cadrul instituțiilor ce asigură detenția persoanelor în baza standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul</p>	<p>Deputatul Gr. Novac</p>	<p>Nu se acceptă Acțiunea indicată nu a fost exclusă, ci a fost redirecționată sub forma subacțiunii la acțiunea 1: <i>instruirea subiecților implicați în prevenirea și combaterea torturii conform standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul și consacrate în jurisprudența CtEDO</i>, dat fiind faptul că se încadrează în obiectul ultimei. (Protocolul de la Istanbul – Manual de investigare efectivă și documentare asupra torturii și a altor tratamente crude, inumane sau degradante sau pedepse)</p>	<p>Se acceptă amendamentul, cu includerea acțiunilor nominalizate.</p>

5.	<p>La Obiectivul II de inclus acțiunea: Desfășurarea examinării medicale tuturor persoanelor în detenție provizorie de către medicul independent</p>	Deputatul M.P. Postoico	<p>Nu se acceptă Acțiunea menționată se înglobează în sfera acțiunii 5. <i>Reorganizarea serviciilor/unităților medicale din cadrul instituțiilor de detenție, cu subacțiunea 5.1. Asigurarea independenței decizionale a lucrătorilor medicali în procesul acordării asistenței medicale persoanelor private de libertate, iar unul din indicatori pentru această acțiune a fost stabilit: Lucrători medicali independenți de administrația instituției de detenție.</i></p>	Se acceptă amendamentul cu includerea acțiunii nominalizate.
6.	<p>La Obiectivul II de inclus acțiunea: Elaborarea și implementarea metodologiei pentru evaluarea eficienței și a impactului instruirii asupra reducerii cazurilor de tortură, violență și alte rele tratamente.</p>	Deputatul V. Țurcan	<p>Nu se acceptă Instruirile vizate de această acțiune se referă la standardele stabilite în Protocolul de la Istanbul/ jurispridența CtEDO și regulile incluse în ghidul privind aplicarea forței, utilizarea mijloacelor speciale și a armelor de foc. Considerăm inutilă elaborarea unei metodologii speciale de evaluare a eficienței și impactului instruirilor, or, acest lucru poate fi urmărit prin prisma indicatorilor stabiliți la acțiunile de instruire, precum: <i>Rata personalului cu capacități îmbunătățite; Numărul de petiții examinate privind încălcarea standardelor în instituțiile psihoneurologice și locurile de detenție; Rata cazurilor soluționate; Numărul cazurilor de violență între deținuți soluționate; Numărul de plângeri privind încălcarea standardelor de utilizare a mijloacelor speciale și a armelor de foc.</i></p>	Se acceptă amendamentul cu introducerea acțiunii corespunzătoare.
7.	<p>La Domeniul 4 de intervenție, la Ținta strategică C: „Servicii accesibile ale Consiliului pentru egalitate”, de inclus indicatorul de rezultat „Deciziile Consiliului pentru egalitate sunt recunoscute drept acte executorii în procedura civilă”.</p>	Deputatul V. Țurcan	<p>Nu se acceptă Ignorarea și neexecutarea recomandărilor date de Consiliul pentru Egalitate atrage răspunderea contravențională conform art. 71 II din Codul Contravențional.</p>	Se acceptă amendamentul cu introducerea indicatorului de rezultat corespunzător.
8.	La domeniul de intervenție	Deputatul	Nu se acceptă	Se acceptă

	<p>Dreptul la Educație de inclus indicatorul "Creșterea numărului elevilor/studenților cu cunoștințe și competențe îmbunătățite necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, a stilurilor de viață durabile, a drepturilor omului, a egalității de gen, a culturii păcii și nonviolentei, a cetățeniei globale, precum și aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă"</p>	Gr.Novac	<p>Indicatorul menționat, corespunde cu textul țintei strategice B.</p>	<p>amendamentul cu introducerea indicatorului de rezultat corespunzător.</p>
9.	<p>La domeniul de intervenție: Dreptul la cel mai înalt standard de sănătate fizică și psihică, Obiectivul III: „Asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductive de înaltă calitate și reproducibile, la nivel de constatare a problemelor, obiective și indicatori a dimensiunii privind accesul grupurilor vulnerabile la servicii sănătății sexuale și reproductive. Subacțiunea: Evaluarea dimensiunii în care drepturile grupurilor vulnerabile sunt încorporate în Programul național în sănătate și drepturile sexuale și reproductive 2018-2022</p>	Deputatul V. Turcan	<p>Nu se acceptă Proiectul Programului național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive 2018-2022 și Planul pentru implementarea acestuia au fost definite și expediate Guvernului spre examinare. Elaborarea acestui program a fost ghidată de principiul asigurării accesului echitabil la servicii de sănătate sexuală și reproducibilă, dar o atenție specială va fi acordată grupurilor de populație cu nevoi speciale, și anume: adolescenții, victimele violenței în familie și violenței sexuale, traficului de persoane, persoanele vulnerabile socio-economic, persoanele cu dizabilități, persoanele în vârstă, migrații, și alte grupuri vulnerabile. Problemele, obiectivele și indicatorii privind accesul grupurilor vulnerabile DO la servicii de sănătate sexuală și reproducibilă sunt prevăzute la punctele: 21, 25, 26, 41 (e), 42 și 47 din proiectul Programului.</p>	<p>Nu se acceptă amendamentul. Se recomandă Guvernului RM să includă acest obiectiv în Programul național privind sănătatea și drepturile sexuale și reproductive 2018-2022 și Planul pentru implementarea acestuia.</p>
10.	La Obiectivul IV: „Scăderea	Deputatul	Nu se acceptă	Nu se acceptă

<p>incidenței bolilor netransmisibile, în special în rândul grupurilor vulnerabile violărilor de drepturi ale omului” de inclus acțiunea: Încorporarea necesităților persoanelor din grupurile vulnerabile drepturilor omului în politica statului privind prevenirea și controlul bolilor netransmisibile.</p> <p>1.1. Evaluarea necesităților persoanelor din grupurile vulnerabile drepturilor omului în ceea ce privește beneficierea de măsurile de prevenire și control al bolilor netransmisibile</p> <p>1.2 Formularea opțiunilor de politici țintite pe necesitățile grupurilor vulnerabile și încorporarea acestora în documentele de politici naționale în domeniul prevenirii și controlului bolilor netransmisibile</p>	<p>M.Postoico</p>	<p>Scopul general al Strategiei naționale de prevenire și control al bolilor netransmisibile pe anii 2012–2020 este reducerea mortalității premature cauzate de bolile netransmisibile prioritare. În plus, Strategia acordă maximă prioritate acțiunilor integrate de prevenire a bolilor netransmisibile și de reducere a factorilor de risc modificabili, realizate în mod universal, folosind ca bază avantajul pentru întreaga populație și, selectiv, pentru anumite grupuri ale acesteia, care sînt supuse unor riscuri reale sau potențiale de sănătate.</p>	<p>amendamentul. Se recomandă Guvernului RM să includă aceste acțiuni în textul Strategiei naționale de prevenire și control al bolilor netransmisibile pe anii 2012–2020.</p>
<p>11. La domeniul de intervenție: Dreptul la cel mai înalt standard de sănătate fizică și psihică, Obiectivul V: „Asigurarea respectării drepturilor persoanelor în domeniul sănătății mintale”, de inclus acțiunea: Consolidarea rețelei de sprijin de la egal – la egal pentru persoanele cu</p>	<p>Deputatul G.Balmoș</p>	<p>Se acceptă parțial În contextul ajustării legislației naționale la prevederile art. 12 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități a fost elaborată și adoptată Legea nr. 66 din 13 aprilie 2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care au fost operate modificări și completări la Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002, Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003, Legea privind sănătatea mintală nr. 1402/1997, Codul familiei nr. 1316/2000, dar și în cuprinsul altor</p>	<p>Se acceptă amendamentul. Se completează domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor cu dizabilități cu acțiunea: <i>Implementarea reformei capacității</i></p>

<p>dizabilități intelectuale și psihosociale. Subacțiunea: Crearea cadrului instituțional pentru includerea suportului de la egal la egal în sistemul de suport la luarea deciziilor.</p>		<p>acte legislative relevante în materie, în vederea reformării instituției capacități persoanei fizice, statutului juridic al adulților și al minorilor cu dizabilități, precum și organizarea măsurilor de ocrotire a acestora.</p> <p><u>Conform actualelor prevederi, persoana fizică adultă și cea emancipată pot obține ocrotire în caz de diminuare a facultăților personale, fizice sau mintale, prin 2 forme: măsuri contractuale (extrajudiciare - contractul de asistență, mandatul de ocrotire în viitor) și măsurile judiciare (ocrotirea provizorie, curatela, tutela).</u></p> <p>În partea ce ține de consolidarea rețelei de sprijin de la egal – la egal pentru persoanele cu dizabilități mintale menționăm că Codul Civil, prin sistemul de măsuri de ocrotire, are în vedere: tutela, curatela, după caz (asistată de consiliul familiei). În orice caz, decizia persoanei aflate sub ocrotire este determinantă pentru actele juridice indicate la art. 48.75 din Codul Civil. Identificarea voinței persoanei supuse ocrotirii stă în sarcina consiliului de familie, iar în lipsa acestuia, în sarcina tutorelui.</p> <p>Astfel, acțiunea urmează a fi dimensionată pe instruirea actorilor vizaiți, în vederea dezvoltării abilităților de identificare corectă a voinței persoanei supuse măsurilor de ocrotire.</p> <p>În acest sens, se completează domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor cu dizabilități cu acțiunea: <i>Implementarea reformei capacității legale</i> cu subacțiunile: <i>1. Instruirea mecanismului de generare a datelor dezagregate, după formele de ocrotire, cu privire la persoanele supuse măsurilor de ocrotire și 2. Instruirea actorilor vizaiți, în vederea dezvoltării abilităților de identificare corectă a voinței persoanei supuse măsurilor de ocrotire</i></p>	<p>legale cu subacțiunile:</p> <p>1. Instruirea mecanismului de generare a datelor dezagregate, după formele de ocrotire, cu privire la persoanele supuse măsurilor de ocrotire și 2. Instruirea actorilor vizaiți, în vederea dezvoltării abilităților de identificare corectă a voinței persoanei supuse măsurilor de ocrotire.</p>
<p>12. La Obiectivul VI "Reducerea numărului infecțiilor cauzate de boile transmisibile, "Ținta strategică B, de inclus indicatorul de rezultat: „Rata redusă a poverii</p>	<p>Deputatul Gr.Novac</p>	<p>Nu se acceptă Indicatorul menționat este, de fapt, textul țintei strategice A.</p>	<p>Nu se acceptă amendamentul. Se recomandă Guvernului RM să includă obiectivul dat</p>

	tuberculozei, combaterea hepatitei, bolilor condiționate de apă și a altor boli transmisibile”			în textul Strategiei naționale de prevenire și control al bolilor netransmisibile pe anii 2012–2020.
13.	La Domeniul de intervenție: „Dreptul la muncă și protecție socială” de inclus indicatorii de rezultat: a. Creșterea ratei de acoperire a plăților din domeniul protecției sociale pentru asigurarea unui nivel de trai decent; b. Sporirea nivelului de asigurare a tinerilor, persoanelor cu dizabilități, familiilor de etnie romă și familiilor numeroase cu locuințe sociale dotate.	Deputatul M.P. Postoico	Nu se acceptă În proiectul PNADO la acest domeniu nu au fost incluse acțiuni privind dezvoltarea/consolidarea sistemului de plăți sociale /asistență socială, ci de stimulare și creare a condițiilor de încadrare în câmpul muncii. Totodată, menționăm că, asistența socială se acordă în baza evaluării necesităților și testării veniturilor. Referitor la indicatorul b, acțiuni pentru atingerea acestuia sunt incluse în proiect la domeniile: Drepturile persoanelor cu dizabilități, Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și în domentele de politici sectoriale.	Se acceptă amendamentul cu introducerea indicatorilor de rezultat nominalizați.
14.	La Domeniul de intervenție: „Dreptul la muncă și protecție socială” de introdus: Acțiunea: ” Instituirea unui sistem de garanții pentru lucrătorii din sistemul medical și educație”. Subacțiunea ” Evaluarea necesităților profesioniștilor din mediul medical și învățământ, cu elaborarea propunerilor pentru politici”.	Deputatul M.P. Postoico	Nu se acceptă Problemele evidențiate în aceste propuneri țin de domeniul salarizării în sectorul bugetar și politica statului în domeniul asistenței sociale.	Se acceptă amendamentul și introducerea acțiunii și subacțiunii nominalizate.
15.	La Domeniul de intervenție: „Dreptul la muncă și protecție socială” de inclus acțiunea	Deputatul M.P. Postoico	Nu se acceptă În vederea prestării serviciilor de angajare și a creării măsurilor de ocupare a forței de muncă, conform necesităților individuale ale	Se acceptă amendamentul și introducerea acțiunii și

	<p>”Elaborarea programelor specializate pentru soluționarea problemei angajării migranților, tinerilor, femeilor rome, persoanelor cu dizabilități, persoanelor în etate și celor din mediul rural. Subacțiunea ”Evaluarea necesităților pieței muncii și a relației acesteia cu oferta existentă în domeniul angajării. Elaborarea programelor pentru formarea profesională, orientate targetat pe migranți femei rome, persoane cu dizabilități”</p>		<p>persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă se elaborează planuri de acțiuni anuale pentru ocuparea forței de muncă – acțiune inclusă în proiectul PNADO. Totodată, măsuri de stimulare a angajării tinerilor, persoanelor de etnie romă, persoanelor cu dizabilități, persoanelor vârstnice și de formare profesională/ abilitare a acestora sunt incluse la domeniile respective din PNADO.</p>	subacțiunii corespunzătoare.
16.	<p>La Domeniul de intervenție: „Dreptul la muncă și protecție socială”, de introducere acțiunea: ” Revizuirea criteriilor de eligibilitate, inclusiv lista bunurilor, și majorarea cuantumului prevăzut pentru ajutorul social, pentru a asigura că toate persoanele care au nevoie să beneficieze de program și că cuantumul acestuia asigură un nivel de trai decent”. Subacțiunea: Elaborarea și adoptarea proiectelor de acte normative corespunzătoare.</p>	Deputatul M.Postoico	<p>Nu se acceptă Scopul ajutorului social constă în asigurarea unui venit lunar minim garantat pentru familiile defavorizate în conformitate cu evaluarea venitului global mediu lunar al fiecărei familii și cu nevoia acesteia de asistență socială, iar cuantumul lunar al ajutorului social se stabilește ca diferență între venitul lunar minim garantat al familiei și venitul global al acesteia. Mai mult ca atât, conform Legii nr. 133 din 13.06.2008 cu privire la ajutorul social, venitul lunar minim garantat se indexează anual la 1 aprilie, în funcție de creșterea anuală a indicelui prețurilor de consum pentru anul precedent, în modul stabilit de Guvern. Referitor la revizuirea indicatorilor de bunăstare, informăm că, în anul 2017, MSMPS cu suportul Băncii Mondiale a contractat un expert internațional, care a elaborat un studiu privind evaluarea Programului de ajutor social (inclusiv și la aspectul revizuirii mecanismul indicatorilor de bunăstare). Astfel, analiza acestui aspect a arătat că mecanismul indicatorilor de bunăstare funcționează la nivel satisfăcător, iar recomandarea</p>	Se acceptă amendamentul cu introducerea acțiunii și subacțiunii nominalizate.

			<p>specifică este de a actualiza pragul eligibilității în punctajul acestor indicatori. În acest sens, ministerul va elabora un proiect de hotărâre pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1167 din 16.10.2008, privind majorarea scorului punctajului indicatorilor de bunăstare.</p>	
17.	<p>La același domeniu de intervenție de introdus acțiunea ” Elaborarea programelor specializate pentru soluționarea problemei asigurării cu locuințe sociale a tinerilor, persoanelor cu dizabilități, familiilor de etnie romă și familiilor numeroase” . Subacțiunea: Evaluarea necesităților de suport pentru oferirea de locuințe sociale pentru tineri, persoanele cu dizabilități, familiile de etnie romă și familiile numeroase .</p>	Deputatul Gr.Novac	<p>Nu se acceptă Problemele evidențiate în aceste propuneri țin de politica statului în domeniul asistenței sociale și necesită o abordare/examinare complexă în cadrul programelor/planurilor sectoriale. Totodată, potrivit Legii nr. 75 din 30.04.2015 cu privire la locuințe, autoritățile administrației publice locale sînt responsabile de promovarea politicii privind asigurarea cu spațiu locativ în unitatea administrativ-teritorială respectivă.</p>	<p>Se acceptă amendamentul cu introducerea acțiunii și subacțiunii corespunzătoare.</p>
18.	<p>La Domeniul de intervenție: „Drepturile persoanelor vîrstnice” de inclus indicatorii de rezultat: a. Sporirea participării sociale și în procesul de luare a deciziilor a persoanelor vîrstnice b. Sporirea indicelui calității vieții pentru persoanele vîrstnice.</p>	Deputatul G.Balmoș	<p>Se acceptă</p>	<p>Se acceptă amendamentul cu includerea indicatorilor de rezultat nominalizați.</p>
19.	<p>La Domeniul: „Drepturile persoanelor cu dizabilități”, de introdus indicatorul de rezultat: „Sporirea numărului persoanelor</p>	Deputatul V.Țurcan	<p>Nu se acceptă Statul întreprinde masuri pentru incluziunea pers cu dizabilități și nu pe creșterea nr. acestora. În acest sens a fost aprobat și Programul național de incluziune</p>	<p>Nu se susține amendamentul. Se recomandă Guvernului RM, să</p>

	cu dizabilități, care dețin certificate de dizabilitate”.	socială a pers cu diz pentru anii 2017-2022, H.G. 723/2017. Suplimentar informăm că, se pune accent pe îmbunătățirea procesului de determinare a gradului de dizabilitate în vederea asigurării examinării obiective și imparțiale a persoanelor, cu respectarea standardelor internaționale în domeniu. În acest sens, prin Dispoziția Primului-ministru, Dlui Pavel FILIP, nr.43-d din 4 mai 2017 a fost aprobat Conceptul privind reforma sistemului de determinare a dizabilității din Republica Moldova și Planul de acțiuni pentru implementarea Conceptului pentru anii 2017-2019, iar prin H.G. nr. 357 din 18.04.2018 „Cu privire la determinarea dizabilității” a fost reformat Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă, procedura de determinare a gradului de dizabilitate, ș.a. Totodată informăm că, din cauza scăderii natalității, migrației, etc, nr. persoanelor cu dizabilitati este în descreștere.	include indicatorul dat în textul Programului național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022, H.G. 723/2017.
20. La Domeniul ” Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale”, de inclus indicațiile de rezultat: a.”Sporirea ratei de consultare a proiectelor de acte normative, la nivel central și local, cu persoanele aparținând minorităților naționale, etnice, lingvistice” b.”Sporirea gradului de acomodare la specificul cultural al minorităților naționale și etnice a sistemului național de documentare”	Deputatul F.Găgăuz	<p>Nu se acceptă</p> <p>Referitor la indicatorul a. la subacțiunea 1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027 și a Planului de acțiuni pentru anii 2017-2020 sunt stabiliți indicatorii:</p> <p>3. <i>Numărul reprezentanților persoanelor aparținând minorităților naționale, femei și bărbați în egală măsură, implicați în organele consultative, 4. Numărul de mecanisme consultative cu persoanele aparținând minorităților naționale eficiente la nivel local și național.</i></p> <p>Privitor la indicatorul b. a fost modificat pentru a-i acorda un caracter general și a cuprinde un spectru mai larg al aspectelor vieții sociale, economice și culturale (educație, mediu ambiat, sistemul medical s.a), aspecte la fel de importante pentru consolidarea relațiilor interetnice.</p>	<p>Se acceptă</p> <p>amendamentul cu introducerea indicatoarelor de rezultat corespunzătoare, precum și completarea cu încă unul cu următorul cuprins: ”c. asigurarea accesului liber la justiție și a accesului la informație a persoanelor aparținând minorităților naționale care nu posedă limba de stat, precum și</p>

				<p><i>modificarea actelor normative corespunzătoare”.</i></p>
21.	<p>La Obiectivul II: „Populația de etnie romă beneficiază pe deplin de drepturile lor fără discriminare”, de inclus indicatorii de rezultat:</p> <p>a. ”Sporirea ratei de angajare a mediatorilor comunitari în localitățile eligibile” și ”</p> <p>b. Sporirea cu 20% a ratei de adresare la medic a persoanelor de etnie romă, femei și bărbați”.</p>	Deputatul G.Balmoș	<p>Indicatorul a. se acceptă</p> <p>În partea ce ține de indicatorul b. la subacțiunea: <i>1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pe anii 2016-2020</i> sunt stabiliți indicatorii de monitorizare:</p> <p>6. Numărul persoanelor de etnie romă, femei și bărbați beneficiari de servicii medicale calitative</p> <p>7. Rata adresabilității la medic a persoanelor de etnie romă, femei și bărbați crescută cu 20%</p>	<p>Se acceptă amendamentul cu introducerea indicatorului de rezultat: ”Sporirea ratei de angajare a mediatorilor comunitari în localitățile eligibile”.</p>
22.	<p>În vederea lărgirii posibilităților de atingere a indicatorilor de rezultat se propune ca, în partea generală a hotărârii Parlamentului, să fie inclus un capitol separat referitor la instrumentele de monitorizare și evaluare, care să specifice direct că autoritățile implementatoare au competența să desfășoare și alte activități decât cele incluse în PNADO, pentru a atinge indicatorii de rezultat setați în document.</p>	Deputatul G.Balmoș	<p>Se acceptă</p> <p>Textul secțiunii a VI-a Monitorizarea și Evaluarea din partea narativă a proiectului se completează cu enunțul: <i>„În vederea atingerii indicatorilor de rezultat și de impact incluși în PNADO, autoritățile responsabile de implementarea acțiunilor, vor întreprinde și alte măsuri necesare în acest sens”</i>.</p>	<p>Se acceptă amendamentul.</p> <p>Textul secțiunii a VI-a Monitorizarea și Evaluarea din partea narativă a proiectului se completează cu enunțul: <i>„În vederea atingerii indicatorilor de rezultat și de impact incluși în PNADO, autoritățile responsabile de implementarea acțiunilor, vor întreprinde și alte măsuri necesare în</i></p>

23.	<p>În secțiunea a V-a Sursele de finanțare este indicat că drepturile economice, sociale și culturale sunt implementate în mod progresiv în limita resurselor disponibile. Referitor la aceasta este necesar de punctat că alin.(2) art.2 din Pactul cu privire la drepturile economice, sociale și culturale indică în mod expres că statele se angajează să garanteze că drepturile economice, sociale și culturale vor fi exercitate fără nici o discriminare întemeiată pe rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau orice altă împrejurare. Astfel, pentru ca Republica Moldova să poată asigura implementarea acestei obligații asumată, în prezentul document de politici a fost identificat un indicator de rezultat foarte bun: Creșterea ratei politicilor publice/actelor normative elaborate/îmbunătățite prin prisma nediscriminării și egalității, dar care nu a fost stabilit la domeniul de intervenție corespușător. În prezent, acest indicator este stabilit la domeniul de intervenție: Instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului, Ținta strategică C: Serviciii</p>	Deputatul V. Țurcan	<p>Se acceptă. Se acceptă transferarea indicatorului „ Creșterea ratei politicilor publice/actelor normative elaborate/ îmbunătățite prin prisma nediscriminării și egalității,, la domeniul de intervenție Nediscriminare și egalitatea.</p>	<p>acest sens” . Se acceptă amendamentul cu transferarea indicatorului „Creșterea ratei politicilor publice/actelor normative elaborate/ îmbunătățite prin prisma nediscriminării și egalității,, la domeniul de intervenție Nediscriminare și egalitatea.</p>
-----	--	------------------------	--	---

	<p>accesibile ale Consiliului pentru Egalitate. Obligăția de a preveni discriminarea, în conformitate cu art. 10 lit.b) din Legea cu privire la asigurarea egalității, revine tuturor autorităților publice, nu doar instituțiilor de protecție a drepturilor omului. Astfel, se propune de a transfera indicatorul de rezultat: <u>Creșterea ratei politicilor publice/actelor normative elaborate/îmbunătățite prin prisma nediscriminării și egalității la domeniul de intervenție Nediscriminare și egalitate.</u></p>			
24.	<p>Deputatul Vladimir Țurcan: La Secțiunea VI-a „Monitorizarea și evaluarea” din Partea narativă a PNADO de exclus reprezentanții Parlamentului din componența Consiliului Național pentru Drepturile Omului, deoarece trebuie respectat principiul constituțional al separării puterilor în stat și pentru a asigura controlul parlamentar echidistant, și imparțial privind raportul Consiliului cu privire la gradul de implementare a PNADO.</p>	Deputatul V. Țurcan	<p>Nu se acceptă. În afară de alte competențe legate de supravegherea implementării documentelor de politici privind drepturile omului, PNADO fiind unul dintre ele, Consiliul Național pentru Drepturile Omului (CNDO sau Consiliul) va avea ca competență aprobarea rapoartelor periodice, rapoartelor naționale pentru evaluarea periodică, înaintate RM de către organele de monitorizare ale ONU. Aceste rapoarte nu sunt doar ale Guvernului, aceste rapoarte sunt ale statului Republica Moldova în persoana autorităților sale publice, inclusiv autorităților legiuitoare și judecătorească. Urmare a examinării rapoartelor sus-numite de monitorizare se formulează recomandări statului vizat. Aceste recomandări vizează funcționarea și competențele autorităților legiuitoare și judecătorești. De asemenea, în recomandările formulate se înfăinește deseori mențiunea că ele necesită a fi cunoscute de autoritățile menționate. De unde rezulta că este necesară prezența reprezentanților autorităților legiuitoare și judecătorești în cadrul CNDO, pentru interacțiune în discuție. Problematika protecției drepturilor omului nu poate fi divizată (ca responsabilități) invocându-se separația puterilor în stat atunci când</p>	<p>Se acceptă amendamentul și excluderea reprezentanților Parlamentului din componența Consiliului Național pentru Drepturile Omului.</p>

			<p>este vorba de punerea în aplicare a unor obligații internaționale. Aici este vorba de colaborarea puterilor în stat. Aceasta ne face să conchidem ca CNDO va fi platforma în care cele 3 puteri în stat vor colabora pentru a da curs obligațiilor internaționale ale R. Moldova în domeniul drepturilor omului. Totodată, Ministerul Justiției (Guvernul) preconizează ca în Regulamentul CNDO, ce urmează a fi aprobat prin hotărâre de Guvern, Avocatul Poporului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, reprezentantul Consiliului pentru Egalitate, reprezentantul CALM și ONG-urilor din partea societății civile să aibă drept de vot consultative și nu decisiv, ceea ce le va permite acestora să nu fie legați prin deciziile Consiliului și, prin urmare, vor putea înainta rapoarte alternative organelor de monitorizare internaționale.</p>
--	--	--	--

Vladimir ȚURCAN,
Președintele Comisiei

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

24.04.2018 Nr. 03/4791

Parlamentul Republicii Moldova **Comisia drepturile omului și relații interetnice**

Ministerul Justiției a definitivat și prezintă, spre examinare și ulterioara aprobare, versiunea actualizată a proiectului Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022 (PNADO).

PNADO a fost revizuit din perspectiva observațiilor finale și recomandărilor cu referire la respectarea drepturilor omului, formulate de Comitetele specializate ale ONU și recepționate de Republica Moldova în perioada anului 2017, precum și potrivit expertizei Consiliului Europei.

La definitivarea proiectului au contribuit atât autoritățile publice interesate cât și reprezentanții societății civile. Un aport substanțial a fost oferit de Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD Moldova).

Avînd în vedere că obiectivul promovării unui nou document strategic în domeniul drepturilor omului este reflectat atât în *Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017 – 2019* (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1472 din 30 decembrie 2016), cât și *Planul de acțiuni al Guvernului Republicii Moldova pentru anii 2016 – 2018* (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 890 din 20 iulie 2016), fiind inclus și în lista proiectelor de acte normative ale Guvernului care urmează a fi examinate în mod prioritar de către Parlament în sesiunea de primăvară a anului curent, solicităm respectuos promovarea acestuia în regim prioritar.

Anexă: Proiectul PNADO – 107 file.

Eduard SERBENCO
Secretar de stat

**TEXT REVIZUIT al proiectului de Hotărîre nr.366 din 01.12.2017
cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor
omului pentru anii 2018-2022,
parte integrantă la Raportul Comisiei drepturile omului și relații interetnice
CDO-6, nr.344 din 10.05.2018**

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

**HOTĂRÎRE nr. _____
din _____ 2018**

**cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni
în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022**

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art. 1. – Se aprobă Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022, conform anexei.

Art. 2. – Parlamentul, Guvernul, autoritățile publice centrale și locale vor întreprinde măsuri pentru realizarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022.

Art. 3. – Guvernul, în termen de 2 luni, va crea Consiliul Național pentru Drepturile Omului, responsabil de monitorizarea și evaluarea implementării Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022 și altor documente de politici naționale în domeniul drepturilor omului, precum și a tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului la care Republica Moldova este parte.

Art. 4. – Guvernul, în termen de 2 luni, va crea Secretariatul Permanent pentru Drepturile Omului, care va asigura activitatea curentă a Consiliului Național pentru Drepturile Omului.

Art. 5. – Consiliul Național pentru Drepturile Omului anual, pînă la data de 1 aprilie, va prezenta Parlamentului raportul cu privire la gradul de implementare a Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022.

Art. 6. – Comisia drepturile omului și relații interetnice a Parlamentului va exercita controlul permanent asupra îndeplinirii Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022.

Președintele Parlamentului

Anexă
la Hotărârea Parlamentului nr.
din 2018

PLANUL NAȚIONAL DE ACȚIUNI în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022

Partea I

Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sînt garantate.

(Constituția Republicii Moldova, art. 1)

Secțiunea I Introducere

Sistemul național privind protecția și promovarea drepturilor omului este fundamentat pe prevederile Constituției Republicii Moldova din 29 iulie 1994, legislația națională și tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Astfel, în Titlul II „Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale” al Constituției Republicii Moldova, sunt statuate expres drepturile politice, civile, economice, sociale și culturale. Constituția recunoaște demnitatea, drepturile și libertățile fundamentale ale omului drept valori supreme ale statului, iar aplicarea practică a acestora, potrivit art. 4 din ea, urmează a fi realizată în conformitate cu standardele stabilite de tratatele la care Republica Moldova este parte.

În ultimii ani Republica Moldova a întreprins măsuri semnificative la nivelul cadrului normativ și instituțional în scopul asigurării unor acțiuni coordonate ale statului pentru exercitarea efectivă a drepturilor omului. În acest sens, la 3 aprilie 2014 a fost adoptată Legea nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) prin care au fost consolidate capacitățile Centrului pentru Drepturile Omului, actualul Oficiu al Avocatului Poporului (OAP) și a instituției Ombudsmanului în Republica Moldova. În scopul asigurării respectării dreptului de a nu fi supus discriminării, a fost adoptată

Legea nr. 121 din 25 mai 2012 cu privire la asigurarea egalității. Potrivit acesteia, lista criteriilor de nediscriminare este una indicativă și nu limitativă, ceea ce face posibilă acoperirea tuturor motivelor de discriminare. Legea dată instituie Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității în calitate de organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public, care are menirea să asigure protecția împotriva discriminării și egalitatea tuturor persoanelor care se consideră a fi victime ale discriminării.

Asigurarea respectării drepturilor omului constituie un imperativ al societăților care tind spre bunăstare, pace și consolidarea statului de drept. Republica Moldova și-a manifestat interesul pentru valorile fundamentale care vizează drepturile omului atunci când a ratificat majoritatea tratatelor internaționale în domeniu. Pentru a asigura respectarea acestora și, respectiv, a implementa obligațiile asumate, autoritățile naționale elaborează documente de politici în domeniul drepturilor omului, care stabilesc direcțiile de activitate ale actorilor naționali în vederea garantării și realizării drepturilor omului.

Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022 (în continuare - PNADO) este al treilea document de politici publice care are ca scop implementarea și promovarea drepturilor omului în Republica Moldova. Acesta a fost precedat de două documente similare pentru perioadele 2004-2008 și 2011-2014. La baza PNADO au stat recomandările internaționale în domeniul drepturilor omului făcute Republicii Moldova de către organele de monitorizare ale ONU, Consiliului Europei, OSCE și altor organizații internaționale. În particular, PNADO vizează recomandările Consiliului ONU pentru Drepturile Omului, acceptate de Republica Moldova urmare celui de-al II-lea ciclu al evaluării periodice universale în domeniul drepturilor omului (în continuare - EPU), exercițiu care a avut loc la Geneva, în noiembrie 2016.

Totodată, în septembrie 2015, Republica Moldova împreună cu alte 192 de state membre ale ONU s-au angajat să pună în aplicare Agenda de dezvoltare durabilă 2030, aprobată prin Declarația Summit-ului privind dezvoltarea durabilă, care a avut loc la New York la 25 septembrie 2015. În acest sens, la elaborarea PNADO au fost luate în considerare Obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) incluse în Agenda 2030. Agenda oferă o nouă abordare de dezvoltare, axându-se pe promovarea drepturilor omului sub toate aspectele. Plasate în centrul procesului de dezvoltare, interesele oamenilor ar putea fi realizate într-un mod durabil doar prin responsabilizarea lor de a participa, de a contribui și de a beneficia de pe urma dezvoltării economice, culturale, sociale și politice în baza unei poziții comune, în care toate drepturile și libertățile omului sînt respectate.

Secțiunea a II-a **Procesul de elaborare**

PNADO este un document de politici de nivel național, elaborat de un grup de lucru alcătuit din reprezentanți ai autorităților publice centrale,

reprezentanți ai societății civile și ai partenerilor de dezvoltare, care au printre priorități promovarea drepturilor omului. Grupul de lucru a fost creat prin Ordinul ministrului justiției nr. 1056 din 18 noiembrie 2016. Complexitatea procesului de elaborare a documentului de politici a determinat divizarea grupului de lucru în subgrupuri tematice alcătuite în funcție de domeniile de intervenție apreciate potrivit recomandărilor din partea mecanismelor internaționale de monitorizare a respectării drepturilor omului. Grupul de lucru s-a întrunit într-o serie de ședințe, în cadrul cărora au fost deopotrivă stabilite subgrupurile tematice și agreat conceptul structurii PNADO. Subgrupurile tematice au elaborat acțiunile în urma unor discuții fundamentate pe principiul abordării bazate pe drepturile omului.

PNADO este orientat spre susținerea autorităților publice în remodelarea procesului de elaborare a politicilor publice la nivel central și local, pentru a se asigura că acestea încorporează și sînt centrate pe necesitățile populației și iau în considerare piedicile întîmpinate de grupurile minoritare și vulnerabile în realizarea deplină a drepturilor fundamentale.

O prioritate în procesul de elaborare a PNADO a constituit-o consultarea societății civile și a persoanelor ce aparțin grupurilor de mai sus, împreună cu evaluarea schimbărilor sau efectelor așteptate asupra capacității de realizare a drepturilor omului.

Secțiunea a III-a **Situația actuală pe domenii de intervenție**

Domeniile de intervenție

Armonizarea cadrului normativ național cu standardele internaționale

Republica Moldova este parte la majoritatea tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului, prin urmare, demnitatea, drepturile și libertățile fundamentale ale omului urmează a fi realizate prin măsuri progresive în conformitate cu standardele stabilite în respectivele instrumente juridice internaționale.

Totuși, ratificarea unor astfel de instrumente juridice internaționale nu este o măsură suficientă pentru asigurarea realizării drepturilor omului. Din considerentele date, pe lângă ratificarea sau aderarea la ele, este necesară și integrarea abordării bazate pe drepturile omului în procesul de elaborare/implementare a politicilor publice și actelor normative naționale.

Urmînd în special recomandările făcute Republicii Moldova în cadrul ultimei EPU, statul urmează să depună un efort suplimentar în privința armonizării cadrului normativ și instituțional național cu standardele internaționale pentru a spori eficiența reformelor în domeniile consolidării instituțiilor naționale de protecție a drepturilor omului, procedurii de depunere a plîngerilor individuale la mecanismele internaționale de protecție a drepturilor

civile, politice, economice, sociale și culturale, egalității de gen și prevenirii violenței în familie, drepturilor copilului, drepturilor persoanelor cu dizabilități, de protecție a tuturor persoanelor împotriva disparițiilor forțate și discriminării.

De asemenea, în vederea asigurării condițiilor pentru implementarea în dreptul intern al Republicii Moldova a constatărilor (deciziilor) organelor de control pentru aplicarea principalelor tratate ale ONU în domeniul drepturilor omului, urmează a fi instituit mecanismul pentru implementarea în dreptul intern a constatărilor (deciziilor) acestor organe.

Sistemul național de justiție

Justiția în Republica Moldova are, la momentul actual, ca sarcină înlăturarea deficiențelor de ordin sistemic și sporirea gradului de încredere a cetățenilor în actul justiției. Potrivit datelor ultimului sondaj al Barometrului de opinie publică (BOP), din aprilie 2017, se atestă o evoluție variabilă. Descreșterea dramatică a încrederii în justiție în toamna anului 2016 (8%) este succedată de o creștere triplă în primăvara anului 2017 (24%). Se va reține că această valoare este mai mare cu 6% comparativ cu datele BOP din noiembrie 2011, când a fost aprobată Strategia de reformare a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 (în continuare - SRSJ), al cărei scop de bază a fost crearea unui sistem al justiției „accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la asigurarea încrederii societății în actul de justiție”.

În cadrul ultimei EPU Republicii Moldova i-au fost făcute recomandări în domeniul justiției, care țin de continuarea procesului de reformă și de consolidare a acestui sector, de prevenirea interferenței în sistemul justiției și combaterea corupției la toate nivelurile, precum și de asigurarea accesului la justiție, îndeosebi pentru victimele violenței domestice și a violenței bazate pe gen. Recomandările vizează și îmbunătățirea procedurii de numire, transfer și promovare a judecătorilor pentru a oferi transparență procesului de adoptare a deciziilor privind cariera judecătorilor.

Deși SRSJ a ajuns la sfârșitul implementării, procesul de consolidare a sectorului justiției este însoțit și de elaborarea unui nou document de politici în acest scop, pentru a asigura implementarea tuturor recomandărilor internaționale acceptate, precum și pentru sporirea în continuare a încrederii în actul justiției. Asigurarea unui sistem de justiție centrat pe necesitățile beneficiarului, accesibilă din punct de vedere fizic, ca infrastructură, și informațional constituie scopul de bază al acțiunilor din domeniul justiției în cadrul PNADO.

Potrivit statisticii privind violările constatate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare - CtEDO) în hotărârile care vizează Republica Moldova pentru anii 1997-2016, una dintre cele mai frecvente încălcări ale Convenției europene a drepturilor omului se referă la dreptul la libertate și siguranță (art. 5), ocupând locul trei în clasamentul violărilor drepturilor omului

comise de autoritățile naționale, cu o rată de 14 % din numărul total al hotărârilor de condamnare. Plasarea și deținerea fără consimțământ informat/forțată în instituții psihiatrice medicale sau rezidențiale a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale este în continuare o practică frecventă în Republica Moldova. Plasarea, deseori, este urmată de administrarea neconsensuală a tratamentului psihiatric. Astfel, PNADO urmează să creeze cadrul necesar ajustării legislației și practicilor de plasare și deținere a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale la standardele stabilite de Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, asigurându-se astfel ca în instituțiile psihiatrice sau rezidențiale să nu fie plasate sau deținute, pe motiv de dizabilitate mintală sau intelectuală, persoane fără consimțământul lor liber și informat.

O altă problemă sînt relele tratamente în locurile de detenție din Republica Moldova care au fost în atenția permanentă a mecanismelor internaționale de monitorizare a respectării drepturilor omului, precum și a instituțiilor naționale relevante. Condițiile inadecvate de detenție și suprapopularea, asistența medicală necorespunzătoare, condițiile de detenție inadecvate pentru deținuții cu dizabilități, îngrădirea contactului cu familia și persoanele apropiate, violența între deținuți și inacțiunea administrației penitenciare în legătură cu plîngerile depuse constituie obiectul hotărârilor de condamnare ale Republicii Moldova la CtEDO, dar și conținutul rapoartelor Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (în continuare - CPT), Oficiului Avocatului Poporului (OAP)¹ și Consiliului pentru Prevenirea Torturii.

Odată cu ratificarea Convenției ONU împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, Protocolului opțional la aceasta, Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a Convenției europene pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, Republica Moldova și-a asumat obligația că nimeni nu va fi supus torturii și nici la pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante. În acest sens, în legislația națională a fost statuată, fără ambiguitate, interdicția de a aplica, încuraja și tolera tortura, tratamentul inuman sau degradant.

Noul PNADO își propune să contribuie la remedierea deficiențelor și asigurarea protecției efective împotriva relelor tratamente în locurile de detenție prin consolidarea capacității și asigurarea funcționalității Consiliului pentru Prevenirea Torturii; îmbunătățirea procedurii de reclamare a încălcării drepturilor omului în detenție și sporirea nivelului de cunoaștere a drepturilor și obligațiilor în rîndul deținuților; îmbunătățirea mecanismului de investigare a plîngerilor privind abuzurile comise în instituțiile de detenție; prevenirea și protecția împotriva discriminării deținuților ce fac parte din grupurile vulnerabile;

¹ A se vedea Raportul Avocatului poporului privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2015, pp. 75,76: < http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/raport_2015_final.pdf >.

îmbunătățirea serviciilor medicale pentru persoanele private de libertate și îmbunătățirea condițiilor de detenție.

Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane

În domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane urmează a fi consolidat cadrul național de politici și mecanismul de monitorizare, evaluare și coordonare a implementării acestuia. Urmează a fi depuse eforturi suplimentare în vederea asigurării funcționării eficiente a Sistemului național de referire (SNR) pentru protecția și asistența victimelor/victimelor prezumate ale traficului de ființe umane în proporție de 100% la orice nivel de administrație publică.

Autoritățile Republicii Moldova conștientizând gravitatea fenomenului traficului de ființe umane trebuie să depună eforturi pentru realizarea unor progrese rapide și consistente în vederea eradicării acestui flagel. Eforturile urmează a fi intensificate pentru adoptarea și implementarea eficientă a documentelor de politici în acest domeniu, în special prin consolidarea capacității de investigare, urmărire penală și condamnare a traficantilor, asigurarea protecției victimelor în timpul proceselor penale.

Apărarea și promovarea drepturilor omului este un deziderat care nu poate fi atins fără instituții-cheie, cu mandate clare în domeniu, consolidate și accesibile. La acest capitol este de menționat că, instituția națională de protecție a drepturilor omului – Oficiul Avocatului Poporului – întâmpină dificultăți în realizarea pe deplin a atribuțiilor sale de apărare și promovare a drepturilor și libertăților omului. Au fost apreciate drept problematice aspectele legale ce țin de funcționalitatea Avocatului poporului pentru drepturile copilului, funcționalitatea Consiliului pentru Prevenirea Torturii, prevederile ce țin de statutul și remunerarea Avocatului poporului, asigurarea financiară a OAP, independența funcțională și operațională a Ombudsmanului. În acest sens, asigurarea conformității mandatului și practicii OAP cu Principiile de la Paris, inclusiv obținerea de către acesta a statutului A și extinderea ariei sale de funcționare în regiunea transnistreană, sînt direcțiile prioritare de dezvoltare a instituției pentru perioada anilor următori.

În 2012 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 121 cu privire la asigurarea egalității, care instituie cadrul legal și instituțional pentru combaterea discriminării. În baza acestei legi a fost creat Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității (în continuare - Consiliul pentru Egalitate) - organ colegial, instituit în scopul asigurării protecției împotriva discriminării și asigurării egalității tuturor persoanelor care se consideră a fi victime ale discriminării. Analiza activității Consiliului relevă necesitatea înlăturării impedimentelor funcționale cu care se confruntă acesta.

Pentru fortificarea măsurilor de protecție, urmează a fi consolidate, în special, anumite atribuții ale Consiliului pentru Egalitate. De asemenea, urmează a fi soluționată problema sediului Consiliului, care rămâne neadaptat necesităților de accesibilitate ale persoanelor cu dizabilități și nu corespunde exigențelor legale pentru obținerea statutului de operator de date cu caracter personal.

Transparența, accesul la informație și libertatea de exprimare

Accesul la informație și libertatea de exprimare sînt acele drepturi fundamentale ale omului, care definesc existența și dezvoltarea unei societăți civile desăvîrșite. Potrivit rapoartelor internaționale, Republica Moldova este o țară parțial liberă din perspectiva **libertății presei** și asigurării **libertății de exprimare**. Raportul Reporters Without Borders pentru anul 2016² plasează Republica Moldova pe locul 76 din 180 în privința asigurării libertății mass-mediei. Raportul Freedom House pentru anul 2016³ atribuie Republicii Moldova 3 puncte din 12 la capitolul asigurarea libertății.

Gradul de asigurare a libertății de exprimare, conform Raportului Avocatului poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2016, este relativ redus. Doar aproximativ 40% dintre respondenți consideră că le este asigurat dreptul la libertatea opiniei și la exprimare.⁴ Studiul „Percepții asupra drepturilor omului în Republica Moldova”⁵ a arătat că peste jumătate din participanții la sondajul efectuat în cadrul acestuia atestă persistența percepțiilor de risc în urma liberei exprimări. După frecvența încălcării drepturilor și libertăților fundamentale în Republica Moldova, dreptul la informație, libertatea opiniei și a exprimării se plasează pe locul 7.

Prin acceptarea recomandărilor EPU referitoare la asigurarea independenței mass-mediei, Republica Moldova și-a asumat obligația de a asigura libertatea de exprimare inclusiv a jurnaliștilor, precum și accesul la informații și transparența în procesul decizional. Independența mass-mediei se va fortifica prin reglementarea noțiunilor de proprietar și investitor în domeniul media, cota de piață media, cota de licență media și cota de publicitate, stimularea instituțiilor media să producă și să difuzeze produse naționale, consolidarea instituțională a Consiliului Coordonator al Audiovizualului, dezvoltarea prevederilor anticoncurență în privința instituțiilor media. De asemenea, în vederea asigurării **transparenței** și a **dreptului de acces la**

² Clasament disponibil on-line: < <https://rsf.org/en/moldova> >.

³ Clasament disponibil on-line: < <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2016/moldova> >.

⁴ A se vedea Raportul Avocatului poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2016, p. 27, disponibil on-line: < http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/raport-ombudsman_2016.pdf >.

⁵ Elaborat în 2016 de OAP și Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR), în consultare cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, disponibil on-line: < http://md.one.un.org/content/dam/unct/moldova/docs/pub/ro-raport_do_final_pentru_tipar.pdf >, p. 47.

informații, urmează a fi modificată legislația conexă în vederea asigurării reglementării minime a mediului on-line și abilitării funcționarilor din autoritățile publice centrale și locale în domeniul asigurării transparenței și accesului la informații, precum și asigurării aplicării uniforme și în spiritul standardelor europene a Legii nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

Prin acțiunile planificate se urmărește sporirea nivelului de independență a mass-mediei, inclusiv prin avansarea Republicii Moldova în clasamentele internaționale referitoare la libertatea presei, dar și creșterea percepției populației cu privire la realizarea dreptului la libertatea de exprimare.

Nediscriminarea și egalitatea

Asigurarea egalității formează una dintre prioritățile naționale în domeniul drepturilor omului în Republica Moldova, iar realizarea efectivă a acesteia presupune implementarea abordării bazate pe drepturile omului în procesul de elaborare a politicilor publice în scopul de a crea oportunități egale pentru toată populația țării de a beneficia de drepturile fundamentale, inclusiv prin introducerea măsurilor speciale de asigurare a egalității și de combatere a tuturor formelor de discriminare.

Nivelul de acceptare a unor grupuri de persoane (imigranți, LGBT, persoane cu dizabilități mintale și intelectuale, persoane cu dizabilități fizice, persoane HIV pozitive, persoane aparținând unor minorități naționale, etnice, religioase și lingvistice, persoane condamnate) este factorul determinant în persistența discriminării. Potrivit Studiului privind percepțiile și atitudinile față de egalitate în Republica Moldova,⁶ valoarea medie a indicelui distanței sociale (IDS)⁷ față de aceste grupuri constituie 2,8 puncte. Totodată, atât în privința persoanelor cu dizabilități psiho-sociale și intelectuale, cât și pentru foștii condamnați, distanța socială este mai mare – 4 puncte, respondenții fiind gata să îi accepte în calitate de cetățeni, dar nu și de prieteni sau rude. Distanța socială maximă rămâne manifestă față de comunitatea LGBT (fiind și unicul grup unde jumătate dintre respondenți au optat pentru excluderea reprezentanților grupului dat din țară) – cu 5,2 puncte și persoanele HIV pozitive – cu 4,3 puncte, ultimii fiind acceptați în mediu nu mai aproape decât ca și vizitatori ai Republicii Moldova.

⁶ Studiul și-a propus să evalueze atitudinea socială față de reprezentanții următoarelor grupuri: imigranți, LGBT, persoane cu dizabilități mintale și intelectuale, persoane cu dizabilități fizice, persoane care trăiesc cu HIV, persoane care aparțin unor minorități naționale, etnice, religioase și lingvistice (persoane de etnie romă, rusă, de religie musulmană, evrei), persoane de origine africană, străini care locuiesc în Republica Moldova, foști condamnați. Studiul a fost elaborat de Consiliul pentru Egalitate, OHCHR, în consultare cu PNUD Moldova, în 2015, disponibil on-line: <
http://md.one.un.org/content/dam/unct/moldova/docs/pub/RO_Studiu%20Perceptii%202015_FINAL_2016%20Feb%2025_Imprimat.pdf>.

⁷ Cu ajutorul acestui indice se măsoară atitudinile și nivelul de acceptare a persoanelor din grupurile vulnerabile și marginalizate.

Schimbarea atitudinii față de grupurile respective poate avea loc prin asigurarea unei interacțiuni eficiente dintre ele și majoritatea populației, în cadrul incluziunii în toate aspectele vieții. În acest sens, activitățile incluse în PNADO se orientează pe sensibilizarea societății și autorităților publice cu privire la stereotipurile existente față de unele grupuri de persoane, consolidarea capacităților reprezentanților mass-mediei cu privire la particularitățile prezentării materialelor ce vizează grupurile vulnerabile, incriminarea faptelor ilegale motivate de prejudecată, dispreț sau ură și consolidarea capacităților organelor de drept în vederea aplicării eficiente a legislației în cauză, sporirea gradului de cunoaștere în rândul grupurilor vulnerabile a drepturilor lor, pentru a facilita accesul la serviciile de suport oferite de autoritățile și mecanismele de protecție împotriva discriminării, în procesul de revendicare a acestor drepturi. Totodată, pentru a asigura eficiența procesului de monitorizare a modului în care sînt realizate drepturile persoanelor care fac parte din anumite grupuri vulnerabile, urmează a fi creat un mecanism de colectare și monitorizare a datelor dezagregate pe sex, etnie, dizabilitate, apartenență religioasă etc. Rezultatele evaluărilor vor sta la baza proceselor de elaborare și revizuire a politicilor publice naționale și locale.

Egalitatea de gen și violența în familie

Urmare a evaluării situației **egalității de gen** în Republica Moldova, Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Împotriva Femeilor (în continuare – Comitetul CEDAW) și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu persistența atitudinilor patriarhale și stereotipurilor adînc înrădăcinate în țara noastră privind rolurile și responsabilitățile femeilor și bărbaților în familie și în societate.⁸ Comitetul CEDAW a remarcat că astfel de atitudini și stereotipuri sînt cauzele profunde ale poziției dezavantajate a femeilor în viața politică și publică; ale violenței împotriva femeilor; ale segregării de gen, așa cum se reflectă în alegerile educaționale ale femeilor și fetelor și opțiunile de încadrare în muncă. De asemenea, Comitetul European pentru Drepturile Sociale a concluzionat în evaluarea situației din Republica Moldova în ceea ce privește dreptul la egalitate de șanse și tratament egal în ocuparea forței de muncă că statul nu îndeplinește, în totalitate, prevederile art. 20 din Carta socială europeană revizuită, din considerentul că nu toate profesiile sunt accesibile femeilor, ceea ce constituie o discriminare bazată pe sex.

În sensul asigurării egalității de gen și abilitării tuturor femeilor și fetelor în domeniile politic, economic și social, PNADO propune consolidarea procesului de implementare a Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați pentru anii 2017-2021 și aderarea Republicii Moldova la instrumentele

⁸ A se vedea Observațiile finale ale Comitetului dat asupra rapoartelor periodice patru și cinci combinate ale Republicii Moldova din 29 octombrie 2013, § 17, disponibile on-line: < http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2fC%2fMDA%2fCO%2f4-5&Lang=en >.

internaționale ale ONU în domeniul drepturilor omului și ralierea cadrului legal la noile standarde. Totodată, se preconizează promovarea rolului femeii în asigurarea păcii și securității ca urmare a implementării Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate ONU prin monitorizarea și evaluarea Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2018-2021 și a Planului de acțiuni cu privire la punerea în aplicare a acestuia.

Violența față de femei și violența în familie reprezintă una dintre cele mai grave și răspândite infracțiuni cu care se confruntă societatea, lezând drepturile și demnitatea umană. Analiza Observațiilor finale asupra rapoartelor periodice patru și cinci combinate ale Republicii Moldova ale Comitetului CEDAW din 29 octombrie 2013, recomandărilor conținute în Raportul Grupului de lucru privind evaluarea periodică universală a Republicii Moldova în domeniul drepturilor omului din 21 decembrie 2016 și a hotărârilor pronunțate de CtEDO pe marginea cazurilor de violență în familie, precum și a studiilor și cercetărilor recente, au demonstrat existența multiplelor lacune și deficiențe sectoriale, dar și sistemice în abordarea fenomenului violenței față de femei și violenței în familie.

În acest domeniu se preconizează implementarea de către instituțiile responsabile, în termenele stabilite, a Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023, inclusiv consolidarea mecanismelor de coordonare, de monitorizare și evaluare a politicilor sectoriale; promovarea ratificării și ajustarea cadrului legal și instituțional la prevederile Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice; eficientizarea procesului de investigare a plîngerilor privind hărțuirea sexuală (inclusiv la locul de muncă).

Dreptul la educație

Reformele promovate pînă în prezent în sectorul educațional au avut drept scop principal sporirea accesului și îmbunătățirea educației și calității studiilor la toate nivelurile. Accesul echitabil este important pentru antrenarea tuturor copiilor și tinerilor în procesul educațional, inclusiv a celor cu cerințe educaționale speciale, asigurîndu-le astfel șanse egale la o viață decentă, oportunități adecvate de angajare și participare la viața socială. Totuși, declinul demografic conduce la scăderea semnificativă a persoanelor cuprinse în procesul de educație și generează probleme de supradimensionare a rețelei școlare. În același timp, persistă problemele de acces la anumite niveluri de învățămînt generate de creșterea solicitărilor de acces al copiilor de vîrstă mică la educație. Rata de înrolare în învățămîntul general obligatoriu este într-o ușoară scădere. Problemele de acces sînt cauzate de un șir de factori sociali și instituționali, fiind mai accentuate în cazul grupurilor dezavantajate. O altă problemă a sistemului de

învățămînt sînt conținuturile curriculare aplicate în prezent, care nu contribuie pe deplin la dezvoltarea personală și afirmarea socială personală a beneficiarilor procesului educațional.

În acest sens, acțiunile incluse în PNADO vor contribui la consolidarea politicii de stat în domeniul educației prin sporirea accesului la educație de calitate pentru toți copiii și tinerii, prin asigurarea unui mediu școlar prietenos și asigurarea că toți beneficiarii obțin cunoștințe și competențe necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, drepturilor omului, egalității de gen, culturii păcii și nonviolentei, cetățeniei globale și diversității culturale. Curriculumul școlar și cel universitar necesită a fi completate prin dezvoltarea modulelor privind: drepturile omului, cultura păcii și nonviolenta, cetățenia globală și diversitatea culturală; educația ecologică; promovarea sănătății copiilor și adolescenților în corespundere cu evidențele relevante în domeniu; dimensiunea de gen.

Pentru asigurarea educației incluzive, urmează a fi concentrate eforturile pe integrarea și instruirea individualizată a subiecților educației, axate pe cerințele și capacitățile fiecăruia, deschidere spre aplicarea programelor opționale, complementare, adaptate la situații specifice, identificarea nevoilor beneficiarilor și referirea la alte servicii comunitare (servicii de sprijin familial, oportunități de educație nonformală).

Dreptul la cel mai înalt standard de sănătate fizică și psihică

Republica Moldova este parte la un șir de tratate internaționale care stabilesc obligația statului de a asigura oricărei persoane dreptul de a se bucura de cea mai bună sănătate fizică și mintală pe care o poate atinge,⁹ drept stabilit și în art. 36 din Constituția Republicii Moldova. Totuși, realizarea efectivă a disponibilității, accesibilității, acceptabilității, calității bunurilor și serviciilor de sănătate este pusă în dificultate.

Deficiențele **sistemului național de ocrotire a sănătății** au fost semnalate în repetate rînduri de către mecanismele internaționale de monitorizare a respectării drepturilor omului și instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului. Astfel, potrivit Studiului „Percepții asupra drepturilor omului în Republica Moldova”, circa 62% din populația țării este de părerea că statul nu asigură deloc sau în mică măsură acces egal tuturor cetățenilor la servicii medicale de calitate. Odată cu înaintarea în vîrstă, percepția privind accesibilitatea și satisfacția față de serviciile medicale oferite este în scădere.¹⁰ În opinia a circa 71% din respondenți, asigurarea obligatorie de asistență medicală

⁹ A se vedea art. 12 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale; art. 5 lit. (e) (iv) din Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială; articolele 11 § 1 lit. (f), 12, 14 § 2 lit. (b) din Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei; art. 24 din Convenția cu privire la drepturile copilului; art. 25 din Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități

¹⁰ A se vedea *supra* nota 5, pp. 34-36.

nu oferă beneficiarului un nivel adecvat al serviciilor medicale, iar accesul la un tratament calitativ este condiționat de plățile informale.

În vederea înlăturării acestor carențe de ordin sistemic, financiar și instituțional, politica statului în domeniul sănătății va fi concentrată pe: dezvoltarea, implementarea și evaluarea acțiunilor de fortificare a capacităților și serviciilor de sănătate publică; eficientizarea și consolidarea sistemelor de supraveghere a sănătății populației în vederea identificării problemelor de sănătate și furnizării de informații relevante, veridice și în timp util pentru decizii și acțiuni în domeniul sănătății publice; fortificarea sistemului național de prevenire, pregătire și răspuns în situații de urgență în sănătatea publică prin intermediul unei abordări integrate a pericolelor; eficientizarea controlului factorilor de risc comportamentali și de mediu; reducerea poverii bolilor transmisibile și netransmisibile prin diminuarea factorilor de risc și asigurarea accesului echitabil al populației la serviciile de prevenire; asigurarea domeniului sănătății publice cu resurse umane competente și suficiente prin fortificarea sistemului de formare și perfecționare a specialiștilor în sănătate publică; ajustarea structurii organizaționale și îmbunătățirea finanțării serviciului de supraveghere a sănătății publice în scopul realizării operațiunilor și serviciilor esențiale de sănătate publică în colaborare cu alte sectoare; consolidarea cercetărilor în domeniul sănătății publice pentru a asigura fundamentarea politicilor pe dovezi științifice.

Republica Moldova, ca și alte țări din Europa Centrală și de Est, este în tranziție demografică, caracterizată prin câteva provocări: rata scăzută a fertilității, îmbătrânirea demografică, speranța de viață scăzută și mortalitatea ridicată. Obiectivul de dezvoltare durabilă 3 pe sănătate și bunăstare include în mod expres ținta 3.7 „Asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă (SSR), inclusiv pentru planificarea familiei, informare și educație”. Astfel, în domeniul sănătății reproductive, urmează a fi luate măsuri pentru a asigura accesul echitabil și universal al întregii populații la gama cuprinzătoare de servicii de sănătate sexuală și reproductivă, dar și creșterea nivelului de educare și informare a populației cu privire la propria sănătate sexuală și reproductivă și la serviciile disponibile în domeniul SSR.

În **domeniul sănătății mintale**, Consiliul ONU pentru Drepturile Omului recomandă asigurarea faptului ca politicile și serviciile din tratamentul în instituțiile de sănătate mintală și psihiatrice să fie conforme normelor internaționale în domeniul drepturilor omului, inclusiv prin: disponibilitatea formelor alternative de tratament a bolilor mintale, în particular în cazul tratamentului ambulatoriu, abolirea practicilor violente și discriminatorii de utilizare a restricțiilor și administrării forțate copiilor și adulților cu dizabilități a tratamentelor invazive și ireversibile, monitorizarea independentă și eficientă a tratamentului aplicat pacienților din instituțiile de psihiatrie și efectuarea controlului judiciar eficient în cauzele de plasare forțată în astfel de instituții.

Dreptul la muncă și protecție socială

Potrivit Studiului „Percepții asupra drepturilor omului în Republica Moldova”, dreptul la muncă și condiții prielnice de muncă este în topul celor mai importante și actuale drepturi, respectarea căruia se cere a fi asigurată de stat. În opinia a 27 % din respondenți, acest drept se află, după dreptul la sănătate, protecție socială și dreptul la educație, printre cele mai importante drepturi care sînt încălcate.¹¹

Pe de altă parte, mecanismele internaționale de protecție a drepturilor omului în recomandările lor solicită Republicii Moldova să depună eforturi suplimentare pentru a garanta realizarea efectivă a acestui drept, inclusiv prin: garantarea unui salariu minim național suficient pentru asigurarea unui standard de viață adecvat angajaților și familiilor acestora și instituirea unui mecanism pentru a determina și a ajusta, în mod regulat, salariul minim proporțional cu costul de trai.

În această ordine de idei, domeniile de intervenție din PNADO pe acest segment vor fi canalizate spre fortificarea procesului de implementare a Strategiei naționale de ocupare a forței de muncă pentru anii 2017-2021, inclusiv asigurarea protecției dreptului la muncă și promovarea mediilor de lucru sigure și securizate pentru toți angajații.

Drepturile copilului

Principalele deficiențe în domeniul drepturilor copilului, conform Raportului Avocatului poporului privind respectarea drepturilor copilului în Republica Moldova în anul 2016, se referă la indemnizațiile lunare modeste pentru îngrijirea copiilor, care nu acoperă minimul de existență pentru întreținerea acestora; lipsa mecanismelor de protecție a copiilor rămași acasă în grija rudelor sau altor persoane; lipsa accesibilității informației pentru copiii cu necesități speciale; cazuri de violență față de copii, precum și lipsa serviciilor de reabilitare fizică și psihologică, dar și de reintegrare socială pentru minorii-victime ale abuzurilor; lipsa specialiștilor în protecția drepturilor copilului în cadrul administrației publice locale. Totodată, Raportul Ombudsmanului copilului relevă numeroase lacune cu privire la asigurarea drepturilor copiilor refugiați, copiilor cu dizabilități, dreptului la securitatea socială, la educație și alte probleme ce țin de justiția juvenilă.

PNADO înglobează acțiuni în vederea implementării recomandărilor mecanismelor internaționale de protecție a drepturilor omului, care au constatat o serie de deficiențe ce urmează a fi înlăturate pentru asigurarea realizării drepturilor copiilor și adolescenților în Republica Moldova. Printre acestea se numără: punerea în aplicare a măsurilor de atenuare a efectelor migrației asupra bunăstării copiilor afectați, inclusiv prin furnizarea de sprijin la nivel local; instruirea îngrijitorilor și îmbunătățirea sprijinului social și psihologic pentru

¹¹ *Ibid.*, p. 18.

copiii afectați; crearea mecanismelor eficiente de depunere a plîngerilor de către copiii lăsați în îngrijire și monitorizarea calității îngrijirii; intensificarea urgentă a măsurilor de combatere a muncii copiilor, acordînd o atenție deosebită situației fetelor, copiilor din familii vulnerabile și cei rămași fără îngrijire.

Pe parcursul ultimilor ani, autoritățile au înregistrat progrese importante privind consolidarea **sistemului de justiție pentru copii** prin instituirea unor noi mecanisme preluate din experiența altor state și adaptate la realitățile sociale specifice Republicii Moldova. Cu toate acestea, potrivit constatărilor evidențiate în Raportul alternativ al OAP la Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului,¹² persistă unele probleme identificate pe parcursul anilor în privința cărora autoritățile n-au întreprins acțiuni corespunzătoare și decisive pentru soluționarea lor. Astfel, judecătorii, în puține cazuri, aplică alte măsuri de constrîngere decît arestul preventiv, iar mecanismul de mediere rămîne nefuncțional. Deși au fost depuse eforturi pentru consolidarea mecanismului de audiere a minorilor în condiții speciale, încă se constată că spațiile de audiere nu corespund standardelor în domeniu și nu sînt utilizate corespunzător, inclusiv din cauza lipsei personalului, cunoștințelor necesare și condițiilor tehnice.

Referitor la acest domeniu, activitățile incluse în PNADO sînt orientate spre consolidarea mecanismului de colectare și prelucrare a datelor privind sistemul de justiție pentru copii, consolidarea mecanismului de audiere a minorilor, crearea cadrului instituțional și legal privitor la copiii care au săvîrșit fapte prevăzute de legea penală sau contravențională dar n-au atins vîrsta rîspunderii penale sau contravenționale, revizuirea măsurilor de constrîngere cu caracter educativ prevăzute de legislația penală, în scopul dezvoltării și sporirii eficienței aplicării acestora.

Drepturile persoanelor tinere

Tinerii reprezintă a patra parte din populația Republicii Moldova și, totodată, forța motrice în procesul de dezvoltare a țării. Politicile de tineret sunt importante pentru dezvoltarea și prosperarea Republicii Moldova, și din acest considerent asigurarea unui trai decent tuturor tinerilor, cu valorificarea potențialului lor la maximum și îmbunătățirea calității vieții acestora per ansamblu, sunt unele dintre măsurile stringente care urmează a fi realizate. Sistemul de învățămînt din Republica Moldova rămîne defectuos în privința calității studiilor, relevanței acestora pentru piața muncii, confruntându-se inclusiv cu persistența plăților informale și cu îmbătrînirea cadrelor didactice. Implicarea tinerilor în soluționarea acestor probleme este absolut necesară în contextul reformelor în derulare.

În acest domeniu PNADO se axează pe promovarea participării tinerilor la procesele decizionale în dezvoltarea sectorului de tineret, astfel încît politicile și

¹² Document disponibil on-line: <

http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/justitia_pentru_copii.pdf >, pp. 2-3.

acțiunile care îi vizează să fie cât mai prietenoase și apropiate de necesitățile lor reale, inclusiv pentru cei din grupurile cu posibilități reduse; diversificarea și consolidarea serviciilor pentru tineri ca instrumente efective de dezvoltare maximă a potențialului fiecăruia dintre ei și realizarea unei vieți împlinite în Republica Moldova; dezvoltarea oportunităților economice pentru tineri în scopul asigurării unui trai decent prin lărgirea posibilităților de angajare, venit salarial adecvat și posibilități economice variate în contextul Republicii Moldova.

Drepturile persoanelor vârstnice

În Republica Moldova fenomenul îmbătrânirii populației a căpătat amploare, în special, în ultimele două decenii, fiind condiționat, în primul rând, de scăderea drastică a natalității, care s-a stabilit la valori reduse. Alt fenomen care afectează grav structura populației este fluxul migrațional ale cărui efecte încă nu sunt suficient studiate și conștientizate.

Creșterea ponderii persoanelor vârstnice în structura populației Republicii Moldova, modificarea, păstrarea și valorificarea capacităților lor funcționale deschid noi posibilități pentru acest grup de persoane în aspect de activitate economică, socială, culturală și spirituală. Se știe însă că îmbătrânirea populației implică și un șir de dificultăți legate, în primul rând, de asigurarea stabilității financiare a sistemelor de asigurare cu pensii, de creșterea cheltuielilor pentru asistența medicală, precum și de crearea condițiilor pentru valorificarea potențialului persoanelor vârstnice.

Pentru remedierea problemelor cu care se confruntă persoanele în etate trebuie evidențiate mai explicit necesitățile, drepturile și contribuțiile acestora în educație, în angajamentul lor economic și social, în sănătate și în alte domenii de politici, redistribuind treptat și adecvat toate resursele. În consecință, se va asista la prelungirea perioadei activității economice a vârstnicilor prin creșterea speranței de viață, asigurarea calității serviciilor medicale, asigurarea veniturilor decente prin sistemele de pensionare și mecanismele de asistență socială destinate vârstnicilor.

Totodată, se vor întreprinde măsuri pentru atragerea în câmpul muncii a unui număr cât mai mare de persoane capabile să se adapteze la condițiile de modernizare a economiei, indiferent de vârstă. Creșterea investițiilor în capitalul uman se va axa, în mod cert, și asupra învățării pe parcursul vieții, astfel încât instruirea continuă la orice vârstă să devină o normalitate.

Drepturile persoanelor cu dizabilități

În pofida unor progrese înregistrate în domeniu, **persoanele cu dizabilități** continuă să fie excluse și întâmpină diverse piedici în participarea la majoritatea aspectelor vieții în comunitate. Potrivit Raportului Avocatului poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica

Moldova în anul 2017, problemele evidențiate în rapoartele anterioare au rămas, în mare parte, nesoluționate: existența de impedimente în ceea ce privește accesul la justiție, accesibilitatea redusă a infrastructurii sociale, a transportului, mediului informațional, insuficiența serviciilor sociale la nivel comunitar, nivelul scăzut de plasare în câmpul muncii și motivarea redusă pentru angajarea persoanelor cu dizabilități, prestațiile sociale sub nivelul minimului de existență, încălcări ale drepturilor sexual-reproductive. Încălcări grave ale drepturilor omului, la limită cu tratamentele inumane și degradante, sînt raportate în instituțiile rezidențiale,¹³ în care sînt plasate actual circa patru mii de persoane.¹⁴

Astfel, prioritățile noului PNADO pe domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități urmează a fi axate pe dezinstituționalizare și crearea serviciilor sociale comunitare; implementarea cadrului legal care garantează autonomia decizională a persoanelor cu dizabilități prin acordarea de suport la identificarea și interpretarea corectă a voinței persoanei care se află sub ocrotire; sporirea numărului persoanelor cu dizabilități încadrate în câmpul muncii.

Drepturile persoanelor aparținînd minorităților naționale

Republica Moldova este o societate caracterizată prin diversitate etnică, culturală, lingvistică și religioasă, în care identitățile individuale ale persoanelor care aparțin minorităților respective sînt adesea multiple. Este esențial ca această diversitate să fie valorificată, astfel încât divizarea creată a societății pe criterii etnice, lingvistice sau religioase să fie depășită.

Republica Moldova a depus eforturi semnificative în vederea creării cadrului legislativ și instituțional pentru protejarea împotriva discriminării și promovarea drepturilor persoanelor aparținînd minorităților naționale. Astfel, urmare a cooperării cu Consiliul European, s-au înregistrat progrese în pregătirea ratificării Cartei europene a limbilor regionale și minoritare, ceea ce va constitui un element important în alinierea prevederilor naționale la standardele europene în domeniu. Aceste eforturi urmează a fi consolidate prin acțiuni specifice pentru a asigura o realizare efectivă a incluziunii sociale, culturale și economice a persoanelor aparținînd minorităților naționale. Pentru atingerea acestor rezultate este esențială asigurarea cu fonduri bugetare, în mărime suficientă, a cadrului de politici adoptat în domeniu. Urmează a fi întărite capacitățile instituționale ale entităților publice implicate în monitorizarea situației de ansamblu a persoanelor aparținînd minorităților naționale.

Pentru a preveni și a combate discriminarea pe criterii religioase este necesar să se asigure ca programele școlare în domeniul instruirilor religioase să reflecte diversitatea religioasă și independența față de ideologii și dogme religioase. Măsurile suplimentare în vederea reducerii distanței sociale în raport

¹³ A se vedea Raportul CPT destinat Guvernului Republicii Moldova, urmare a vizitei efectuate între 14 și 25 septembrie 2015, disponibil on-line: < <https://www.coe.int/en/web/cpt/republic-of-moldova> >.

¹⁴ A se vedea p. 64 din Raportul Avocatului poporului privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2016.

cu persoanele aparținând grupurilor minoritare se vor baza pe eficientizarea procesului de investigare a infracțiunilor și incidentelor motivate de prejudecată, dispreț sau ură, prin revizuirea legislației penale și contravenționale, consolidarea capacităților actorilor relevanți din domeniul justiției, oferirea suportului necesar victimelor și colectarea de date dezagregate privind incidența infracțiunilor respective.

Respectarea drepturilor omului în localitățile din stînga Nistrului

Respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană reprezintă o problemă majoră, cauzând efecte negative asupra dezvoltării societății, și rămâne o provocare în vederea garantării drepturilor omului la scara întregii țări. Spre deosebire de problemele sus-menționate, asigurarea respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană este împiedicată de lipsa controlului efectiv asupra teritoriului din stînga Nistrului. Lipsa unui astfel de control a determinat crearea unui sistem paralel și separat de sistemul constituțional național, care generează numeroase încălcări ale drepturilor omului. Chiar dacă problemele din regiune se discută la diverse forumuri cu conotații politice, chestiunea respectării drepturilor omului în regiunea dată trebuie separată de discuțiile în orice formate cu implicarea politicului.

Republica Moldova va continua într-un ritm constant eforturile, pe toate segmentele disponibile și în toate formatele posibile, pentru a persevera în acțiunile sale ca legislația națională să fie aplicată pe întreg teritoriul țării. Necesitatea restabilirii și păstrării dialogului cu actorii-cheie ar fi un pas spre soluționarea problemelor din regiune. Totodată, acțiuni concrete trebuie întreprinse în vederea neadmiterii încălcării drepturilor omului unor categorii speciale de populație din regiunea dată: persoane în detenție, bolnavii din instituțiile psihoneurologice,¹⁵ elevii care își fac studiile în instituțiile cu predare în grafia latină, supuși unor presiuni și intimidări tot mai acerbe din partea administrației de facto a regiunii¹⁶ și susținătorilor ei.

Fortificarea capacităților OAP trebuie să se reflecte prin acțiuni de promovare a drepturilor omului pe întreg teritoriul Republicii Moldova. Este

¹⁵ A se vedea Raportul privind drepturile omului în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, de Thomas Hammarberg, expert superior ONU, din 14 februarie 2013, disponibil on-line: < <https://assets.documentcloud.org/documents/889086/raport-onu-drepturile-omului-in-transnistria.pdf> >.

¹⁶ Autoritățile oficiale ale Republicii Moldova, prin intermediul canalelor de dialog cu administrația separatistă de la Tiraspol, a insistat asupra necesității normalizării funcționării acestor instituții de învățămînt. Astfel, subiectul dat se află permanent pe agenda discuțiilor și negocierilor la toate nivelurile de interacțiune disponibile, a liderilor, reprezentanților politici în reglementarea conflictului și a grupurilor de lucru sectoriale de la Chișinău și Tiraspol. Totodată, subiectul este inclus și în coșul 2 convențional al „Agendei oficiale de negocieri în formatul 5+2”. În baza raportului OSCE, Chișinăul a propus spre examinare un proiect de decizie protocolară care ar asigura funcționarea normală a școlilor. Însă, Tiraspolul a înaintat o serie de cerințe suplimentare față de activitatea acestor școli. În consecință, poziția rigidă și tactica de înaintare permanentă a precondițiilor în examinarea problemelor nu a permis avansarea negocierilor pe acest subiect.

absolut necesară dezvoltarea societății civile în regiunea transnistreană, autoritățile constituționale avînd obligația de a asigura un climat favorabil dezvoltării ei, precum și cea de susținere a organizațiilor care încearcă să desfășoare activități de promovare a drepturilor omului în regiune.¹⁷

Secțiunea a IV-a Viziunea și scopul

Viziunea

Republica Moldova este un stat unde drepturile omului reprezintă o valoare supremă și constituie parte integrantă a politicilor publice la nivel central și local, bazată pe principii universale, unde orice persoană are posibilitatea de a beneficia și valorifica, în măsură egală, toate drepturile fundamentale.

Scopul PNADO este de a asigura implementarea unor măsuri care să permită dezvoltarea și prosperarea, în condiții egale, a tuturor persoanelor. În particular se vizează asigurarea faptului ca toate persoanele, în special cele din grupurile vulnerabile, să beneficieze de drepturile lor fundamentale și servicii prestate în corespundere cu standardele internaționale privind drepturile omului. Adițional se va asigura ca perspectiva de gen și a drepturilor persoanelor cu dizabilități să fie încorporată în toate politicile sectoriale și în cadrul normativ național, iar practicile curente ajustate la aceasta.

Sub aspectul **tendențelor, aspirațiilor și priorităților generale**, PNADO se bazează pe următoarele direcții principale:

- armonizarea cadrului normativ cu standardele internaționale în domeniul drepturilor omului;
- asigurarea accesului la justiție și respectării drepturilor omului în sistemul de deținere a persoanelor aflate în custodia statului;
- consolidarea instituțiilor naționale de protecție a drepturilor omului;
- prevenirea și combaterea traficului de ființe umane;
- asigurarea transparenței, accesului la informație și libertății de exprimare;
- protejarea împotriva discriminării și promovarea egalității;
- prevenirea și combaterea violenței în familie și asigurarea egalității de gen;
- sporirea accesului la educația de calitate pentru toți copiii și tinerii la toate nivelurile de învățămînt, în conformitate cu standardele internaționale;
- asigurarea accesului la servicii medicale de calitate, sigure și accesibile pentru toți;
- creșterea continuă a nivelului de ocupare a forței de muncă prin oferirea oportunităților de angajare pentru toți;

¹⁷ Raportorul special privind apărătorii drepturilor omului, Michel Forst, împreună cu alți raportori speciali ai ONU, și-au exprimat îngrijorarea în privința procedurii penale inițiate de către serviciile de securitate de la Tiraspol și aplicarea „măsurilor speciale de investigații” împotriva membrilor Promo-LEX.

- asigurarea condițiilor pentru protecția, creșterea și educația copiilor în mediul familial;
- promovarea participării la procesele decizionale și dezvoltarea oportunităților economice pentru tineri;
- integrarea problemei îmbătrânirii în politici în vederea asigurării incluziunii sociale a persoanelor vârstnice;
- perfecționarea cadrului normativ și de politici în domeniul protecției drepturilor persoanelor cu dizabilități;
- asigurarea integrării persoanelor aparținând minorităților naționale în toate domeniile de activitate ale statului și combaterea discriminării față de persoanele care fac parte din grupurile minoritare;
- asigurarea respectării drepturilor omului în localitățile din stînga Nistrului.

Aceste direcții urmăresc, în mod special, asigurarea coerenței depline a cadrului normativ și de politici național cu standardele internaționale relevante, inclusiv standardele Consiliului Europei. Hotărârile CtEDO, concluziile Comitetului European pentru Drepturile Sociale și recomandările altor organisme relevante de monitorizare și evaluare a respectării drepturilor omului în Republica Moldova vor constitui indicatori de impact pentru evaluarea rezultatului acțiunilor propuse.

Secțiunea a V-a Sursele de finanțare

Avînd în vedere că, conform standardelor internaționale, Republica Moldova este obligată să asigure imediat drepturile civile și politice, precum și dreptul la egalitate, implementînd progresiv și nediscriminatoriu, în limita maximă a resurselor disponibile, drepturile economice, sociale și culturale, bugetarea activităților pentru realizarea PNADO constituie un imperativ al politicii statului. Pe anumite segmente ale PNADO, implementarea acțiunilor va putea fi sprijinită financiar prin contribuții complementare din partea partenerilor de dezvoltare.

Implementarea eficientă a PNADO este condiționată de planificarea financiară obiectivă, estimarea corectă a costurilor acțiunilor și identificarea surselor de finanțare. În acest sens, PNADO va fi finanțat din următoarele surse:

- a) bugetul public național;
- b) mijloacele financiare ale organizațiilor internaționale;
- c) suportul oferit de partenerii de dezvoltare.

Costurile măsurilor cu acoperire din bugetul public național se vor ajusta anual în funcție de disponibilul de mijloace prevăzute în cadrul bugetar pe termen mediu pentru perioadele respective.

Secțiunea a VI-a **Monitorizarea și evaluarea**

PNADO reprezintă foaia de parcurs a Republicii Moldova pentru respectarea, asigurarea și implementarea drepturilor omului la nivel național. În vederea atingerii indicatorilor de rezultat și de impact incluși în PNADO, autoritățile responsabile de implementarea acțiunilor vor întreprinde și alte măsuri necesare în acest sens. Implementarea planului este sarcina comună a autorităților publice din Republica Moldova în colaborare cu societatea civilă și comunitatea partenerilor de dezvoltare.

Coordonarea implementării PNADO va fi realizată pe două niveluri: 1) coordonarea strategică intersectorială; și 2) coordonarea la nivel tehnic. Coordonarea strategică intersectorială va fi realizată de Consiliul Național pentru Drepturile Omului (în continuare – Consiliul). Consiliul va fi un organ consultativ de coordonare și monitorizare a modului de implementare a PNADO, compus din reprezentanți ai Parlamentului, Guvernului, autorităților administrației publice centrale și locale, autorităților publice autonome, inclusiv de protecție și promovare a drepturilor omului, și reprezentanți ai societății civile.

În scopul asigurării interacțiunii și colaborării eficiente cu autoritățile publice locale, vor fi instituite structuri locale ale Consiliului (comisii municipale și raionale pentru protecția drepturilor omului).

Printre competențele Consiliului se vor regăsi: coordonarea și punerea în aplicare a unei politici de stat uniforme în domeniul drepturilor omului; supravegherea procesului de elaborare, implementare și evaluare a documentelor de politici în domeniul drepturilor omului; examinarea și aprobarea rapoartelor semestriale de implementare a PNADO; facilitarea interacțiunii cu mecanismele internaționale de protecție a drepturilor omului; coordonarea procesului de implementare a recomandărilor internaționale în domeniul drepturilor omului, inclusiv a celor formulate în adresa Republicii Moldova în cadrul evaluărilor periodice universale în domeniul drepturilor omului; evaluarea gradului de respectare a drepturilor omului și aprobarea rapoartelor naționale inițiale și periodice privind implementarea tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte; crearea, în caz de necesitate, a comisiilor specializate și a grupurilor de experți pe anumite domenii, precum și supravegherea activității acestora etc.

Abordarea intersectorială pe care o are PNADO implică activități complexe de monitorizare și evaluare. Astfel, la nivel tehnic activitatea curentă de monitorizare și evaluare a implementării PNADO va fi realizată de Secretariatul Permanent pentru Drepturile Omului. Secretariatul va asista Consiliul și va realiza următoarele atribuții: coordonarea procesului de elaborare, promovare și implementare a Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor

omului; elaborarea recomandărilor pentru autoritățile publice cu privire la implementarea PNADO și a recomandărilor internaționale în domeniul drepturilor omului făcute Republicii Moldova de către mecanismele de monitorizare ale ONU, Consiliului Europei, OSCE și alte organizații internaționale cu competențe în domeniul drepturilor omului; evaluarea gradului de implementare a PNADO, examinarea rapoartelor privind implementarea lui și avansarea propunerilor de rigoare; informarea opiniei publice despre evoluția realizării obiectivelor incluse în PNADO; colaborarea cu organizațiile internaționale, organizațiile necomerciale și cu mass-media; asigurarea activității și transparenței Consiliului; coordonarea procesului de elaborare și aprobare a rapoartelor naționale inițiale și periodice privind implementarea tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte; dezvoltarea și consolidarea relațiilor de cooperare cu partenerii de dezvoltare, organizațiile neguvernamentale în elaborarea și implementarea politicii statului în domeniul protecției drepturilor omului; dezvoltarea capacităților profesionale ale specialiștilor din sistemul de protecție a drepturilor omului; monitorizarea activității structurilor locale în implementarea politicilor naționale în domeniul protecției drepturilor omului.

Consiliul și Secretariatul Permanent pentru Drepturile Omului vor funcționa în baza regulamentelor, aprobate prin hotărâre a Guvernului.

1. Domeniul de intervenție: Armonizarea cadrului normativ național cu standardele internaționale							
Obiectivul I: Aderarea la instrumentele internaționale în domeniul drepturilor omului							
Ținta strategică A: Cadrul normativ național revizuit și armonizat cu recomandările acceptate de Republica Moldova în cadrul ultimei evaluări periodice universale							
Indicatori de rezultat:							
1. Accesibilitate crescută a titularilor de drepturi la comitetele specializate ale ONU							
2. Lipsa recomandărilor repetitive ale mecanismelor de monitorizare / armonizarea cadrului normativ cu standardele internaționale în domeniul drepturilor omului							
Nr.	Acțiuni	Subacțiuni	Instituția responsabilă	Termen de realizare	Indicatori de monitorizare	Costurile aferente implementării (lei)	Parteneri
1.	Semnarea și ratificarea Protocolului opțional la Pactul privind drepturile economice, sociale și culturale	1.1. Promovarea acțiunilor aferente semnării și ratificării Protocolului opțional la Pactul privind drepturile economice, sociale și culturale	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Administrația Publică Centrală, Comisia parlamentară de profil	2019	Proiect de lege de ratificare elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		1.2. Ajustarea cadrului normativ la prevederile Protocolului opțional privind drepturile economice, sociale și culturale	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Justiției, Comisia parlamentară de profil	2020	Proiecte de acte normative elaborate, aprobate și adoptate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Ratificarea Convenției ONU cu privire la protecția tuturor persoanelor contra disparițiilor forțate	2.1. Promovarea acțiunilor aferente ratificării Convenției ONU cu privire la protecția tuturor persoanelor contra disparițiilor forțate	Ministerul Afacerilor Interne (Biroul de Migrație și Azil), Ministerul Apărării, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Comisia parlamentară de profil	2019	Proiect de lege de ratificare a Convenției elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

3.	Ratificarea Convenției ONU pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora	3.1. Promovarea acțiunilor aferente ratificării Convenției ONU pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora 3.2. Elaborarea proiectului de lege pentru ratificarea Convenției ONU pentru protecția drepturilor tuturor muncitorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora	Ministerul Afacerilor Interne (Biroul de Migrație și Azil), Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2019-2020	1. Acțiuni aferente promovate/ întreprinse 2. Cadru normativ elaborat și adoptat, după caz	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
4.	Ratificarea amendamentului la art. 8 § 6 din Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială	4.1. Elaborarea proiectului de lege de ratificare a amendamentului la art. 8 § 6 din Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială	Ministerul Educației Culturii și Cercetării, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Biroul Relații Interetnice	2020-2021	1. Proiect de lege elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
5.	Asigurarea condițiilor pentru implementarea în dreptul intern al Republicii Moldova a constatărilor (deciziilor) organelor de control pentru aplicarea principalelor tratate ale ONU în domeniul drepturilor omului	5.1. Elaborarea unui studiu privind condițiile de implementare în dreptul intern al Republicii Moldova a constatărilor (deciziilor) organelor de control pentru aplicarea principalelor tratate ale ONU în domeniul drepturilor omului 5.2. Revizuirea cadrului normativ și instituirea mecanismului pentru implementarea în dreptul intern al Republicii Moldova a constatărilor (deciziilor) organelor de control pentru aplicarea principalelor	Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	2020	1. Studiu elaborat cu argumentarea condițiilor optime 2. Recomandări formulate	200 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
			Ministerul Justiției, Comisia parlamentară de profil	2021-2022	1. Proiect de lege elaborat și adoptat 2. Mecanism creat și funcțional 3. Rata constatărilor (deciziilor) organelor de	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

	tratate ale ONU în domeniul drepturilor omului				control implementate în dreptul intern		
6.	Întreprinderea măsurilor pentru aderarea la Convenția privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii și alți membri ai familiei	6.1. Realizarea studiului de fezabilitate privind implementarea Convenției	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2019	Studiu de fezabilitate cu descrierea opțiunilor realizat	Din sursele partenerilor de dezvoltare	Comunitatea partenerilor de dezvoltare (UNICEF), organizațiile societății civile
		6.2. Elaborarea Foii de parcurs pentru ratificarea Convenției	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2019	Foaie de parcurs realizată	Din sursele partenerilor de dezvoltare	Comunitatea partenerilor de dezvoltare (UNICEF), organizațiile societății civile
		6.3. Elaborarea proiectului de lege pentru aderarea la Convenția privind obținerea pensiei de întreținere în străinătate pentru copii și alți membri ai familiei	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Comisia parlamentară de profil	2018-2019	1. Proiect de lege elaborat și adoptat	Din sursele partenerilor de dezvoltare	Comunitatea partenerilor de dezvoltare (UNICEF), organizațiile societății civile
7.	Întreprinderea măsurilor pentru Aderarea la Convenția privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor (Haga, 19 octombrie 1996)	7.1. Realizarea studiului de fezabilitate privind implementarea Convenției	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale	2018-2019	1. Studiu de fezabilitate, cu descrierea opțiunilor realizat	Din sursele partenerilor de dezvoltare	Comunitatea partenerilor de dezvoltare (UNICEF), organizațiile societății civile
		7.2. Elaborarea foii de parcurs pentru ratificarea Convenției	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2019	Foaie de parcurs realizată	Din sursele partenerilor de dezvoltare	Comunitatea partenerilor de dezvoltare (UNICEF), organizațiile societății civile
		7.3. Evaluarea costurilor necesare pentru pregătirea implementării/aplicării Convenției	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2019	Evaluarea costurilor realizată	Din sursele partenerilor de dezvoltare	Comunitatea partenerilor de dezvoltare (UNICEF), organizațiile societății civile

8.	Semnarea și ratificarea Protocolului opțional la Convenția cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități	8.1. Promovarea acțiunilor aferente semnării și ratificării Protocolului	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Consiliul pentru Egalitate, Comisia parlamentară de profil	2019-2020	Acțiuni aferente semnării și ratificării Protocolului promovate/întreprinse	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	OAP, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
9.	Ajustarea legislației naționale la Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, potrivit recomandărilor internaționale adresate Republicii Moldova, inclusiv în cadrul ciclurilor I și II ale evaluării periodice universale	8.2. Elaborarea proiectului legii de ratificare a Protocolului opțional la Convenția cu privire la drepturile persoanelor cu dizabilități	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Comisia parlamentară de profil	2021	Proiect de lege de ratificare elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
10.	Ratificarea Convenției de la Istanbul privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice	9.1. Armonizarea cadrului normativ	Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Procuratura Generală Comisia parlamentară de profil	2021-2022	1. Acțiuni aferente promovate/întreprinse 2. Cadru normativ armonizat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	10.1. Promovarea acțiunilor aferente aderării și ratificării Convenției de la Istanbul privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Consiliul Superior al Magistraturii	2019-2021	1. Acțiuni aferente promovate/întreprinse 2. Cadru normativ elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	
	10.2. Elaborarea și adoptarea proiectului de lege ratificare a Convenției de la Istanbul privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Comisia parlamentară de profil	2022	Proiect de lege de ratificare elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	

11.	Configurarea opțiunilor de ratificare a Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare și ratificarea acesteia	11.1. Revizuirea și clarificarea angajamentelor care vor fi asumate pentru fiecare limbă	Biroul Interetnice, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	Relații	2018	Rata angajamentelor revizuite și agreate	10 000	Comunitatea de partenerilor de dezvoltare, Consiliul European, organizațiile societății civile
		11.2. Implementarea proiectului pilot privind stimularea aplicării prevederilor Cartei în 7 localități compact populate de către persoanele aparținând minorităților naționale și aprobarea angajamentelor care vor fi asumate	Biroul Interetnice, Administrația publică locală	Relații	2019	1. 7 proiecte pilotate în 7 localități 2. Angajamente aprobate	10 000	Comunitatea de partenerilor de dezvoltare, Consiliul European, organizațiile societății civile
		11.3. Ratificarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare	Ministerul Educației Culturii și Cercetării, Comisia parlamentară de profil, Biroul Relații Interetnice		2021	1. Proiect de lege de ratificare elaborat și adoptat Convenție ratificată	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea de partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
12.	Ratificarea Protocolului opțional nr. 12 la Convenția europeană a drepturilor omului	12.1. Elaborarea proiectului legii de ratificare a Protocolului opțional nr. 12 la Convenția europeană a drepturilor omului	Ministerul Justiției, Comisia parlamentară de profil		2019	Proiect de lege elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate	Comunitatea de partenerilor de dezvoltare
13.	Ratificarea Protocolului opțional al Convenției cu privire la drepturile copilului referitor la procedura de comunicare	13.1. Elaborarea proiectului legii de ratificare a Protocolului opțional al Convenției cu privire la drepturile copilului referitor la procedura de comunicare	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Comisia parlamentară de profil		2020	Proiect de lege elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate	Comunitatea de partenerilor de dezvoltare
14.	Întreprinderea măsurilor pentru ratificarea art. 23, art. 15 § 3 și art. 30 ale Cartei sociale	14.1. Realizarea studiului de fezabilitate privind implementarea Cartei sociale europene revizuite	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale		2019	Studiu de fezabilitate realizat	Din sursele partenerilor de dezvoltare	Comunitatea de partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile.

europene revizuite	14.2. Elaborarea și realizarea Foii de parcurs pentru ratificarea art. 23, art. 15 § 3 și art. 30 ale Cartei sociale europene revizuite	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020-2021	Foaie de parcurs realizată	Din sursele partenerilor de dezvoltare	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	14.3. Evaluarea costurilor necesare pentru pregătirea implementării art. 23, art. 15 § 3 și art. 30 ale Cartei sociale europene revizuite	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2021	Evaluarea costurilor realizată	Din sursele partenerilor de dezvoltare	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
15.	15.1. Publicarea recomandărilor mecanismelor internaționale de monitorizare a drepturilor omului	Cancelaria de Stat (Secretariatul permanent pentru drepturile omului)	2018-2022	1. Rapoarte/observații finale ale mecanismelor internaționale de monitorizare a drepturilor omului publicate 2. Discuții/dezbateri publice asupra rapoartelor organizate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2. Domeniul de intervenție: Sistemul național de justiție						
Obiectivul I: Asigurarea protecției drepturilor omului prin justiție accesibilă, independentă, transparentă și integritate						
Ținta strategică A: Acces la justiție egal asigurat pentru toți						
Indicatori de rezultat:						
1.	Asigurarea accesului la justiție prin implementarea dosarului electronic	Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, Centrul Național Anticorupție,	2018	Cadru normativ elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
1.	Gradul de încredere în actul de justiție a crescut în percepția titularilor de drepturi					
2.	Numărul de plângeri către mecanismele internaționale respinse ca nefondate (persoanele beneficiind de remedii eficiente la nivel național)					
3.	Grad de accesibilitate la justiție ridicat pentru persoanele din grupurile vulnerabile susceptibile la violența în familie și sexuale, persoane aparținând minorităților naționale					

	Extinderea cercului de justițiabili care au acces automatizat la justiție prin intermediul aplicației informatice „e-Dosar judiciar”	2.1. Pilotarea aplicației informatice pentru formarea și administrarea dosarului electronic judiciar cu accesul părților - „soluția informatică e-Dosar judiciar”	Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, Comisia parlamentară de profil	2018	1. Raport post-pilotare cu indicarea erorilor depistate și modul de înlăturare a acestora elaborat 2. Recomandări formulate, aplicație îmbunătățită	150 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	2.2. Implementarea soluției informatice – e-Dosar judiciar în toate instanțele de judecată	2.2. Implementarea soluției informatice – e-Dosar judiciar în toate instanțele de judecată	Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	2019-2020	100 % instanțe de judecată utilizează sub-Sistemul informațional „e-Dosar judiciar”	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	2.3. Asigurarea utilizării obligatorii de către avocați a adreselor electronice de serviciu create pe platforma <i>justice.md</i> , în scopul creării mecanismului electronic de comunicare între aceștia și instanțele de judecată	2.3. Asigurarea utilizării obligatorii de către avocați a adreselor electronice de serviciu create pe platforma <i>justice.md</i> , în scopul creării mecanismului electronic de comunicare între aceștia și instanțele de judecată	Ministerul Justiției, Uniunea Avocaților din Republica Moldova	2018-2022	1. Cadru normativ revizuit și modificat 2. 100% avocați cu acorduri semnate privind utilizarea platformei <i>justice.md</i> 3. Rata avocaților care utilizează platforma <i>justice.md</i> în comunicarea cu instanțele de judecată	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	2.4. Asigurarea accesului la dosare a tuturor categoriilor de participanți în procesul de judecată prin intermediul soluției informatice „e-Dosar judiciar”	2.4. Asigurarea accesului la dosare a tuturor categoriilor de participanți în procesul de judecată prin intermediul soluției informatice „e-Dosar judiciar”	Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor	2018	1. Rata persoanelor care au utilizat aplicația informatică „e-Dosar judiciar” 2. Rata actelor depuse prin aplicația informatică „e-Dosar judiciar”	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

3. Accesibilizarea sedilor instanțelor judecătorești, a informației și proceselor judiciare potrivit necesităților persoanelor cu dizabilități	3.1. Elaborarea criteriilor / standardelor de accesibilitate potrivit necesităților persoanelor cu dizabilități	Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2019	1. Criterii/standarde privind accesibilizarea sedilor instanțelor judecătorești, a informației și proceselor judiciare potrivit necesităților persoanelor cu dizabilități elaborate și aprobate 2. Raport de analiză și evaluare a costurilor pentru fiecare instanță elaborat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
3.2. Întreprinderea măsurilor concrete pentru a facilita accesul persoanelor cu dizabilități în condiții de egalitate cu ceilalți la sediile instanțelor judecătorești	3.2. Întreprinderea măsurilor concrete pentru a facilita accesul persoanelor cu dizabilități în condiții de egalitate cu ceilalți la sediile instanțelor judecătorești	Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției, instanțele judecătorești	2018-2022	1. Rata sediilor/instanțelor judecătorești cu acces liber pentru persoanele cu dizabilități conform criteriilor / standardelor aprobate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
3.3. Revizuirea cadrului normativ relevant în vederea acomodării/accesibilizării procedurilor judiciare la necesitățile persoanelor cu dizabilități	3.3 Revizuirea cadrului normativ relevant în vederea acomodării/accesibilizării procedurilor judiciare la necesitățile persoanelor cu dizabilități	Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală Comisia parlamentară de profil	2019	Cadrul normativ revizuit	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
Ținta strategică B: Facilitarea accesului la asistența juridică garantată de stat						
Indicatori de rezultat:						
1. Creșterea gradului de cunoaștere a drepturilor, inclusiv în rândul persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile						
2. Creșterea gradului de revendicare a drepturilor, inclusiv în rândul persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile						
3. Creșterea gradului de încredere a beneficiarilor în serviciile de asistență juridică garantată de stat						
4. Reducerea cazurilor de excludere a avocaților din sistemul de asistență juridică garantată de stat urmare a nerespectării standardelor de calitate						
5. Gradul de satisfacție a beneficiarilor serviciilor de reabilitare						
1. Abilitarea juridică a populației	1.1. Extinderea rețelei de parajuriști în localitățile rurale și urbane, pentru acordarea asistenței juridice primare, cu 10 unități anual	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Oficiile teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat,	2018-2021	1. Rețea de parajuriști extinsă cu 10 unități anual 2. Numărul de beneficiari ai asistenței juridice primare oferite de către parajuriști 3. Rata beneficiarilor asistați care au fost	251 000 anual	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

				Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor		2018-2021	repuși în drepturi		
	1.2. Instruirea inițială și continuă a parajuriștilor	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Oficiile teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat				2018-2021	1. Numărul de instruiți/numărul de parajuriști instruiți 2. Rata parajuriștilor instruiți în cadrul programului de formare inițială/ instruire continuă	178 200 anual	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2. Asigurarea calității asistenței juridice garantate de stat	2.1. Monitorizarea externă și internă a calității serviciilor de asistență juridică calificată garantată de stat acordată de către avocați	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Uniunea Avocaților din Republica Moldova				2018-2021	1. Număr/rata avocaților care au trecut monitorizarea internă și externă a calității serviciilor juridice prestate 2. Raport anual elaborat și făcut public	783 600	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	2.2. Elaborarea suportului metodologic pentru avocați sub formă de ghiduri practice și standarde minime de calitate ale activității avocaților pe anumite categorii de cauze	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat				2018-2022	1. Standarde minime de calitate elaborate și aprobate 2. Numărul de ghiduri elaborate și distribuite avocaților	90 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare
	2.3. Instruirea avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Institutul Național al Justiției				2018-2022	1. Numărul de instruiți/numărul de avocați instruiți anual 2. Rata avocaților instruiți	748 000	organizațiile societății civile

3.	Dezvoltarea serviciilor de reabilitare destinate victimelor infracțiunilor	3.1. Elaborarea programelor de informare a victimelor infracțiunilor cu privire la drepturile lor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Centrul Național Anticorupție, Administrația Publică Locală	2018-2021	Programe elaborate și aprobate	1 438 100	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		3.2. Elaborarea cadrului normativ secundar privind reabilitarea victimelor infracțiunilor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat	2018-2021	Cadrul normativ elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		3.3. Crearea serviciilor de suport pentru victimele infracțiunii pornind de la competențele funcționale ale instituțiilor de resort conform Legii nr. 137 din 29 iulie 2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Finanțelor, Procuratura Generală, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, administrația publică locală	2018-2021	1. Servicii create și funcționale 2. Numărul de persoane care au beneficiat de servicii de reabilitare din numărul celor care s-au adresat 3. Date dezagregate, colectate după tipul serviciilor de suport prestate 4. Rata beneficiarilor serviciilor de suport	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
Obiectivul II: Asigurarea respectării drepturilor omului pentru persoanele aflate în custodia statului							

Ținta strategică A: Toate persoanele private de libertate sînt deținute cu respectarea normelor naționale și a standardelor internaționale					
Indicatori de rezultat:					
<p>1. Creșterea ratei persoanelor, în special a femeilor și persoanelor cu dizabilități, aflate în custodia statului care beneficiază de condiții materiale și securitate conforme standardelor internaționale</p> <p>2. Toți deținuții beneficiază de servicii medicale, inclusiv psihiatrice independente și de calitate</p> <p>3. Scăderea ratei incidentelor ce implică violența între deținuți</p> <p>4. Creșterea ratei angajat-deținut potrivit normelor internaționale pentru asigurarea securității în locurile de detenție</p> <p>5. Sporirea gradului de beneficiere de garanții fundamentale de protecție a persoanelor aflate în detenție provizorie</p> <p>6. Scăderea incidenței cazurilor de abuzuri a persoanelor care intră în contact cu sistemul de justiție penală, persoanele în detenție, în special persoanelor cu dizabilități psihosociale</p>					
1.	Alinierea legislației naționale la standardele internaționale privind perioada reținerii/ detenției provizorii /arestului preventiv	1.1. Elaborarea studiului privind gradul de corespundere a legislației naționale cu standardele internaționale privind perioada reținerii/ detenției provizorii /arestului preventiv și modificarea cadrului normativ, după caz	Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Centrul Național Anticorupție, Serviciul Vamal	2019	1. Studiu elaborat, propuneri formulate 2. Cadru normativ modificat, după caz
2.	Implementarea politicii statului în domeniul punerii în aplicare a pedepselor și măsurilor private de libertate în scopul reintegrării sociale a persoanelor reținute	2.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei de dezvoltare a serviciului penitenciar din Republica Moldova pentru anii 2016-2020	Ministerul Justiției	2018-2020	1. Rata a plîngerilor depuse de deținuți privind condițiile de detenție 2. Rata plîngerilor soluționate privind condițiile de detenție 3. Numărul condamnărilor Republicii Moldova la CtEDO pentru condiții de detenție contrare prevederilor art. 3 din Convenția europeană a drepturilor omului 4. Rata cazurilor de violență dintre deținuți 5. Numărul de instituții penitenciare construite/reconstruite 6. Numărul structurilor de escortare a deținuților create la
					Comunitatea de partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
					Comunitatea de partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

					nivel de penitenciar 7. Rata instituțiilor/ serviciilor medicale dotate/renovate și acreditate 8. Rata de implementare a Strategiei de dezvoltare a serviciului penitenciar			
			2018-2022	Ministerul Justiției	2.2. Consolidarea capacităților instituționale la nivelul instituțiilor penitenciare și dezvoltarea profesională a personalului din sistemul penitenciar	1. Numărul de psihologi/asistenți sociali în instituțiile penitenciare în creștere, raportat la numărul de deținuți 2. Programe de instruire pentru personalul din serviciul penitenciar axate pe dezvoltarea competențelor și drepturile omului 3. Rata personalului din sistemul penitenciar instruit	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
			2018-2022	Ministerul Finanțelor, Ministerul Justiției	2.3. Planificarea/alocarea anuală a mijloacelor financiare necesare pentru implementarea proiectelor de construcție / reconstrucție a penitenciarelor: (Centrul penitenciar Chișinău, Casa de arest Bălți, Penitenciarul nr.2-Lipcani, Penitenciarul nr.3-Leova, Penitenciarul nr.5-Cahul, Penitenciarul nr.6-Soroca, Penitenciarul nr.15-Cricova, Penitenciarul nr.17-Rezina, Penitenciarul nr.18-Brănești)	1. Suma mijloacelor financiare alocate pentru implementarea proiectelor de construcție/reconstrucție a penitenciarelor 2. Planuri individuale de construcție/reconstrucție pentru fiecare penitenciar 3. Gradul de absorbție a mijloacelor financiare alocate 4. Numărul instituțiilor penitenciare construite/renovate	800 000 000,00	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
			2018-2022	Ministerul Justiției Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției	2.4. Aprobarea normelor minime de echipare a spațiilor de detenție necesare pentru deținerea în	1. Proiecte de acte normative elaborate și aprobate 2. Numărul/rata deținuților cu	În limitele alocațiilor bugetare aprobate	Comunitatea de partenerilor dezvoltare,

	condiții corespunzătoare a persoanelor cu dizabilități private de libertate	Sociale	Ministerul Justiției	2019-2022	dizabilități care beneficiază de spațiile special amenajate	32 000 000,00	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
	2.5. Continuarea procesului de modernizare a sistemului penitenciar amenajarea/reutilizarea spațiilor de detenție, conform normelor și standardelor europene	Ministerul Justiției	Ministerul Justiției	2019	Proiecte de acte normative elaborate și aprobate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
	2.6. Actualizarea normelor de asigurare a persoanelor private de libertate cu: a) rație alimentară conform regulilor nutriționale b) echipament individual c) produse de toaletă și menaj	Ministerul Justiției	Ministerul Justiției	2019	Proiect de act normativ elaborat și aprobat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
	2.7. Aprobarea normelor minime de echipare a angajaților cu dispozitive pentru paza, escortarea și supravegherea persoanelor private de libertate	Ministerul Justiției	Ministerul Justiției	2019	Proiect de act normativ elaborat și aprobat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
3.	Implementarea mecanismului compensatoriu pentru încălcarea dreptului garantat de art. 3 CEDO	Ministerul Justiției	Ministerul Justiției	2019 -2022	1. Numărul deținuților cărora li s-a redus termenul pedepsei în condițiile stabilite 2. Numărul persoanelor reținute/deținute care au fost despăgubite financiar 3. Cuantumul sumelor achitate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
4.	Diminuarea numărului deținuților escortați la instanțele de judecată	Ministerul Justiției	Ministerul Justiției	2019-2022	1. Numărul spațiilor amenajate 2. Rata ședințelor desfășurate în spații special amenajate la sediul instituțiilor penitenciare și prin intermediul sistemului	În limitele alocațiilor bugetare aprobate	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile

5.	Reorganizarea serviciilor/unităților medicale din cadrul instituțiilor de detenție	5.1. Asigurarea independenței decizionale a lucrătorilor medicali în procesul acordării asistenței medicale persoanelor private de libertate 5.2. Revizuirea cadrului normativ pentru includerea persoanelor deținute în lista subiecților beneficiari de asigurare obligatorie de asistență medicală	Ministerul Justiției, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2019-2020	de video conferințe 1. Cadru normativ modificat 2. Lucrători medicali independenți de administrația instituției de detenție 3. Numărul plîngerilor privind serviciile medicale acordate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
6.	Revizuirea sistemului actual de detenție provizorie din cadrul Poliției	6.1. Crearea izolatoarelor de detenție provizorie regionale 6.2. Modernizarea spațiilor de detenție preventivă din cadrul Poliției în conformitate cu normele internaționale și comunitare în domeniu 6.3. Elaborarea și aprobarea procedurilor standard de operare ce vizează deținerea paza și escortarea persoanelor deținute, aflate în custodia Poliției, prin prisma respectării drepturilor omului și dimensiunii de gen	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Justiției Ministerul Afacerilor Interne (IGP)	2019 2018 - 2019	1. Cadru normativ revizuit 2. Definiții incluși în lista persoanelor asigurate 1. Harta izolatoarelor de detenție provizorie optimizată	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
7.	Dezvoltarea Sistemului informațional e-refinere	7.1. Dezvoltarea Sistemului informațional e-Refinere, inclusiv pentru facilitarea accesului direct al deținuților la informațiile din propriul dosar personal 7.2. Pilotarea Sistemului informațional e-Refinere	Ministerul Afacerilor Interne (IGP) Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Centrul Național Anticorupție, Serviciul Vamal Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne,	2018 - 2020 2020	15 izoloare de detenție provizorie renovate 1. Numărul procedurilor aprobate și aplicate 2. Numărul plîngerilor de la persoanele reținute privind nerespectarea garanțiilor legale fundamentale 1. Sistem automatizat dezvoltat 2. Numărul infochioșurilor instalate și funcționale în cadrul instituțiilor de detenție 1. Raport post-pilotare cu indicarea erorilor depistate și a modului de înlăturare a	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

	Asigurarea respectării garanțiilor fundamentale din domeniul drepturilor omului		Procuratura Generală, Centrul Național Anticorupție, Serviciul Vamal	2018-2019	accestora 2. 100 % persoane reținute înregistrate în sistem	aprobate; surse externe	organizațiile societății civile
8.	8.1. Evaluarea codurilor de etică și deontologie a personalului din instituțiile care asigură detenția persoanelor și includerea, după caz, în textul acestora a obligațiilor de respectare a garanțiilor fundamentale din domeniul drepturilor omului		Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Centrul Național Anticorupție, Serviciul Vamal, Ministerul Apărării	2018-2019	1. Coduri de etică și deontologie evaluate și modificate, după caz 2. Obligații incluse în codurile de etică și deontologice 3. Numărul plângerilor de la persoanele în detenție privind nerespectarea garanțiilor legale fundamentale 4. Numărul încălcărilor și sancțiunile aplicate pentru încălcarea codurilor de etică	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
Ținta Strategică B: Autoritățile manifestă toleranță zero față de cazurile de tortură							
Indicatori de rezultat:							
1. Creșterea gradului de conștientizare referitor la inadmisibilitatea absolută de limitare a dreptului de a nu fi supus la tortură și alte forme de rele tratamente, în special în rândul actorilor din sistemul judecătoresc							
2. Sporirea eficienței procesului de investigare și sancționare a persoanelor culpabile de acte de tortură și alte forme de rele tratamente							
1.	Asigurarea unui nivel adecvat de instruire a subiecților implicați în prevenirea și combaterea torturii conform standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul și în consacrarea jurisprudența		Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Instiuțiile de învățământ superior (în cadrul cărora sînt specialități de drept, medicină, ordine publică și securitate), Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2019-2022	1. Curriculumuri elaborate, aprobate și implementate 2. Numărul de absolvenți instruiți în domeniul standardelor de la Istanbul	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea de partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

CIEDO	<p>1.2. Instruirea inițială și continuă a judecătorilor și procurorilor în domeniul aplicării standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul</p> <p>1.3. Consolidarea capacităților personalului din locurile de detenție a persoanelor și instituțiile psihoneurologice în domeniul standardelor stabilite în Protocolul de la Istanbul, inclusiv în domeniul prevenirii violenței între deținuți</p>	<p>Institutul Național al Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii</p>	2019-2022	<p>1. Curriculumul disciplinar/ programe de instruire incluse în planurile de formare inițială</p> <p>2. Tematici incluse în planurile de formare continuă</p> <p>3. Numărul de instruire / numărul de judecători și procurori instruiți</p>	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	<p>2.1. Elaborarea ghidului privind aplicarea forței, utilizarea mijloacelor speciale și a armelor de foc</p>	<p>Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Ministerul Justiției, Serviciul Vamal, Centrul Național Anticorupție,</p>	2018-2022	<p>1. Ghid elaborat, aprobat și publicat</p> <p>2. 100 % din colaboratorii structurilor de forță instruiți</p> <p>3. Numărul de plângeri privind încălcarea standardelor de utilizare a mijloacelor speciale și a armelor de foc</p>	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
3.	<p>3.1. Îmbunătățirea mecanismelor de investigare a plîngerilor de tortură, tratamente inumane și degradante în conformitate cu standardele și recomandările internaționale formulate în adresa Republicii Moldova</p>	<p>Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Serviciul Vamal, Centrul Național Anticorupție</p>	2018-2019	<p>1. Studiu elaborat, recomandări formulate</p> <p>2. Cadru normativ modificat, după caz</p> <p>3. Rată a plîngerilor privind aplicarea torturii, tratamentelor inumane și degradante în instituțiile care asigură detenția persoanelor</p> <p>4. Rată a cauzelor investigate</p>	150 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

	4. Evaluarea accesului la asistență juridică garantată de stat și a calității serviciilor prestate de avocați pe parcursul tuturor etapelor de detenție, cu modificarea cadrului normativ, după caz		Ministerul Justiției, Uniunea Avocaților, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală	2019	ca urmare a plîngerilor depuse privind aplicarea torturii, tratamentelor inumane și degradante 5. Rata persoanelor repuse în drepturi 6. Rată a condamnărilor Republicii Moldova la CtEDO pentru aplicarea torturii și tratamentelor inumane și degradante	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
5.	Crearea condițiilor pentru asigurarea întreprinderilor ale confidențiale ale apărătorilor cu deținuții	5.1. Amenajarea spațiilor destinate întreprinderilor confidențiale ale apărătorului cu persoana reținută sau arestată, în cadrul inspectoratelor de poliție și a procuraturilor de orice nivel	Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală	2019-2022	1. Numărul spațiilor amenajate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
6.	Asigurarea înregistrării obligatorii video și audio a tuturor audierilor în poliție, procuratură, locurile de detenție	6.1. Revizuirea cadrului normativ, inclusiv a prevederilor Codului de procedură penală, în vederea introducerii obligației de înregistrare audio/video a audierilor, cu simplificarea procedurii 6.2. Asigurarea cu echipamentele necesare pentru înregistrări audio/video	Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Ministerul Justiției, Centrul Național Anticorupție, Serviciul Vamal Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Centrul Național Anticorupție,	2018-2019	Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat, aprobat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea de partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

1.	Promovarea aplicării măsurilor și pedepselor non-privative de libertate	1.1. Elaborarea unui studiu/evaluări comprehensive privind punerea în executare a măsurilor și pedepselor alternative detenției	Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală	2019	1. Studiu elaborat și recomandări formulate 2. Rata aplicării măsurilor alternativelor la detenție (inițiale și prelungite) din numărul total de măsuri provizorii 1. Linii directorii/hotărâri explicative publicate 2. Raport privind aplicarea arestului preventiv elaborat și făcut public	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Implementarea politicii statului în domeniul probațiunii	1.2. Elaborarea și adoptarea liniilor directorii/unificarea practicii judiciare privind aplicarea arestului ca măsură preventivă 2.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei de dezvoltare a sistemului probațiunii (2016 - 2020) 2.2. Dezvoltarea capacităților instituționale și profesionale ale personalului din sistemul de probațiune	Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală Ministerul Justiției	2019 2018-2020	Raport anual privind executarea pedepselor nonprivative de libertate, cu indicarea: 1. Numărului sentințelor de condamnare la pedepse neprivative de libertate, dezagregate pe categorii de evidență 2. Numărul/rata condamnaților supuși probațiunii angajați în câmpul muncii/abilitați economic 3. Rata condamnaților care au beneficiat de programe probaționale 4. Rata anuală a recidivei infracționale comise de condamnații supuși probațiunii 1. Numărul birourilor de probațiune dotate cu bază tehnico-materială 2. Numărul sediilor procurate/închiriate pentru activitățile de probațiune	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
			Ministerul Justiției	2018-2020		În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

				3. Numărul mijloacelor tehnice necesare monitorizării electronice aciziționate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	2.3. Realizarea evaluării intermediare a Strategiei și modificarea acesteia, după caz	Ministerul Justiției	2018-2019	1. Raport de evaluare intermediară elaborat 2. Rata de implementare a indicatorilor cheie din strategie 3. Plan anual de acțiuni ajustat, după caz		
3. Domeniul de intervenție: Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane						
Obiectivul I: Realizarea politicii naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane						
Ținta strategică A: Asigurarea prevenirii și combaterii traficului de ființe umane						
1.	Implementarea politicii statului în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Cancelaria de Stat (Secretariatul Permanent CNCTFU)	2018	Documente de politici aprobate/ adoptate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea de partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	1.1. Adoptarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Cancelaria de Stat (Secretariatul Permanent CNCTFU)	2018-2022	1. Numărul de acorduri/memorandumi încheiate între actorii relevanți guvernamentali și non-guvernamentali în domeniul combaterii traficului de ființe umane și proiecte implementate în comun 2. Numărul de note informative, rapoarte elaborate și discutate 3. Numărul de campanii de informare și sensibilizare a publicului larg despre fenomenul traficului de ființe umane 4. Numărul de persoane – victime/prezumată victime a	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	1.2. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020	Cancelaria de Stat (Secretariatul Permanent CNCTFU)				

						traficului de ființe umane - beneficiare de asistență în cadrul procedurii de repatriere dezagregat pe gen și vârstă (aduși/copii) 5. Numărul de victime/victime prezumate ale traficului de ființe umane care au beneficiat de asistență și protecție 6. Numărul de sentințe de condamnare pentru comiterea infracțiunilor de trafic de ființe umane 7. Numărul de victimele ale infracțiunilor de de trafic de ființe umane și cuantumul compensațiilor financiare de care au beneficiat acestea		
Ținta strategică B: Sistemul național de referire pentru protecția și asistența victimelor (SNR) consolidat și funcțional în proporție de 100% la orice nivel de administrație publică								
1.	Asigurarea durabilității funcționării SNR prin măsuri legislative și de coordonare	1.1. Reglementarea la nivel de lege a SNR, ca un model progresiv de interacțiune interdepartamentală și intersectorială a Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale cu alți actori competenți pentru asigurarea drepturilor victimelor traficului de ființe umane	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Cancelaria de Stat (Secretariatul permanent CNCTFU)	2018-2019	1. Proiecte de acte normative elaborate și aprobate/adoptate 2. Numărul victimelor asistate în cadrul SNR	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	
2.	Instruirea obligatorie orientată pe aspectele de gen pentru judecători, procurori, polițiști și alți angajați ai organelor de drept privind prevederile legale referitoare la traficul de ființe umane și procedura de referire a victimelor traficului de ființe umane	2.1. Organizarea instruirilor judecătorilor, procurorilor, polițiștilor și altor angajați ai organelor de drept privind prevederile legale referitoare la traficul de ființe umane și procedura de referire a victimelor traficului de ființe umane	Institutul Național al Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală	Permanent	1. Numărul de persoane instruite 2. Numărul de cursuri organizate 3. Numărul de cazuri investigate și trimise în judecată 4. Numărul de condamnări pe cauze de trafic de ființe umane	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	

traficul de ființe umane				5. Rapoarte generate		
3. Negocierea și semnarea acordurilor bilaterale și multilaterale cu țările de destinație pentru traficul de ființe umane	3.1. Promovarea acțiunilor în vederea semnării acordurilor bilaterale și multilaterale	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Afacerilor Interne, Cancelaria de Stat (Secretariatul permanent CNCTFU)	2018-022	1. Numărul de negocieri organizate 2. Numărul de acorduri semnate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
4. Domeniul de intervenție: Instituțiile naționale de protecție a drepturilor omului						
Obiectivul I: Conformarea mandatului și practicii OAP și a Consiliului pentru Egalitate cu Principiile de la Paris						
Ținta strategică A: OAP acreditat cu statutul „A”						
Indicator de rezultat:						
1. OAP acreditat cu statutul „A”, conform Principiilor de la Paris						
2. Creșterea ratei politicilor publice/actelor normative elaborate/îmbunătățite prin prisma abordării drepturilor omului						
3. Creșterea ratei recomandărilor implementate de către autorități privind îmbunătățirea cadrului normativ în domeniul drepturilor omului, înaintate de OAP						
4. Creșterea ponderii persoanelor repuse în drepturi urmare a intervențiilor OAP prin diferite instrumente						
1. Asigurarea funcționalității OAP conform Principiilor de la Paris	1.1. Evaluarea necesităților OAP în contextul reorganizării instituției	Oficiul Avocatului Poporului	2018	1. Studiu de evaluare elaborat 2. Recomandări formulate și implementate	120 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	1.2. Modificarea Legii cu privire la Avocatul poporului potrivit recomandărilor evaluării periodice universale, Raportorului special ONU privind tortura, Raportorului special ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Comitetului ONU împotriva torturii, Subcomitetului ONU pentru Prevenirea Torturii, avizului Comisiei de la Veneția și avizului Directoratului Drepturilor Omului al Consiliului Europei	Ministerul Justiției, Oficiul Avocatului Poporului	2018	Proiect de lege elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

	1.3. Reconstrucția sediului OAP conform cerințelor minime pentru securitatea și sănătatea muncii, inclusiv adaptarea la necesitățile persoanelor cu dizabilități și condiții prietenoase copiilor	Oficiul Avocatului Poporului	2018-2020	1. Resurse financiare alocate 2. Sediul reconstruit conform cerințelor minime de securitate și accesibilitate	23 500 000	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Crearea unui mecanism de monitorizare a implementării recomandărilor formulate Avocatul Poporului	Oficiul Avocatului Poporului, Ministerul Justiției	2019-2022	1. Mecanism de monitorizare implementat 2. Rata recomandărilor integrate în planurile anuale de activitate ale autorităților vizate 3. Rata recomandărilor implementate de autoritățile vizate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, Consiliul European
Ținta strategică B: Activitatea de prevenire a torturii și altor rele tratamente consolidată						
Indicator de rezultat:						
1. Creșterea ratei recomandărilor implementate de către autoritățile vizate privind îmbunătățirea cadrului normativ în domeniul prevenirii torturii și altor forme de rele tratamente						
2. Creșterea ratei de implementare a recomandărilor înaintate de către OAP și Consiliul pentru Prevenirea Torturii instituțiilor care asigură deținerea/custodia persoanelor privind prevenirea torturii și a altor rele tratamente						
1.	Consolidarea activității de prevenire a torturii	Oficiul Avocatului Poporului	2018-2021	1. Rapoarte anuale elaborate, publicate și diseminate 2. Numărul materialelor informative elaborate și diseminate 3. Pagină oficială de internet nouă www.ombudsman.md elaborată/ număr anual de vizualizări 4. Rapoarte prezentate autorității și organului ierarhic 5. Gradul de integrare a recomandărilor Consiliului pentru Prevenirea Torturii în activitatea autorităților/instituțiilor vizate	900 000 anual	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	1.2. Consolidarea capacităților OAP și a membrilor Consiliului de	Oficiul Avocatului Poporului	2018-2021	1. Programe de instruire elaborate și implementate	1 500 000	Comunitatea partenerilor de

	Prevenire a Torturii				2. Numărul de instruiți realizate/ Numărul membrilor Consiliului de Prevenire a Torturii instruiți 3. Instrumente/metodologii de lucru privind monitorizarea locurilor de privare a libertății elaborate și aplicate 3. Unitate de transport cu capacitate de până la 9 locuri destinată vizitelor preventive și de monitorizare și de achiziționată	dezvoltare, organizațiile societății civile
Ținta strategică C: Servicii accesibile ale Consiliului pentru Egalitate						
Indicator de rezultat:						
1. Creșterea ratei de recomandări implementate de către autoritățile vizate privind îmbunătățirea cadrului normativ din perspectiva nediscriminării și egalității înaintate de Consiliul pentru Egalitate						
2. Creșterea ponderii persoanelor repuse în drepturi urmare a intervențiilor Consiliului pentru Egalitate						
3. Creșterea gradului de cunoaștere și de încredere a persoanelor/titularilor de drepturi și a autorităților publice/purtătorilor de obligații în Consiliul pentru Egalitate						
1.	Perfecționarea cadrului normativ în domeniul prevenirii și combaterii discriminării	Revizuirea Legii nr.121/2012 cu privire la asigurarea egalității și Legii nr. 298/2012 cu privire la activitatea Consiliului pentru Egalitate în conformitate cu recomandările experților Consiliului Europei formulate în rapoartele de evaluare a Legilor 121/12 și 298/12	2018	Ministerul Justiției, Consiliul pentru Egalitate, Comisia parlamentară de profil	1. Proiect de modificare și completare a cadrului normativ elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Accesibilizarea informației și a serviciilor Consiliului pentru Egalitate în vederea coreșpunderii necesităților persoanelor cu diverse tipuri de dizabilități, persoanelor	2.1. Evaluarea necesităților Consiliului pentru Egalitate în vederea asigurării accesibilității serviciilor și informației privind activitatea Consiliului pentru persoanele cu dizabilități, persoane aparținând minorităților naționale, persoanele din zonele rurale 2.2. Accesibilizarea informației, serviciilor și sediului Consiliului pentru Egalitate necesităților	2018	Consiliul pentru Egalitate	1. Studiu de evaluare, cu recomandări formulate, elaborat și prezentat factorilor de decizie	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
			2018-2019	Consiliul pentru Egalitate	Sediu, informație și servicii accesibile pentru necesitățile persoanelor cu diverse tipuri	Comunitatea partenerilor de dezvoltare,

aparținând minorităților naționale, persoanelor din zonele rurale	persoanelor cu diverse tipuri de dizabilități, persoane aparținând minorităților naționale, persoanelor din zonele rurale			de dizabilități, persoanelor aparținând minorităților naționale, persoanelor din zonele rurale	organizațiile societății civile	
5. Domeniul de intervenție: Transparența, accesul la informație și libertatea de exprimare						
Obiectivul I: Asigurarea libertății de exprimare, a pluralismului și a transparenței						
Ținta strategică A: Directiva Uniunii Europene cu privire la serviciile mass-mediei audiovizuale (SMA) transpusă la nivelul legislației naționale de profil						
Indicatori de rezultat:						
<ol style="list-style-type: none"> Cadru normativ național în domeniu armonizat cu standardele din directiva Uniunii Europene cu privire la serviciile mass-mediei audiovizuale Creșterea gradului de transparență în ceea ce privește proprietatea mass-mediei și a radiodifuzorilor privați Reducerea concentrării proprietății asupra mass media și audio-vizual Creșterea numărului radio-difuzorilor locali pe piața media națională Cunoștințe și abilități îmbunătățite ale elevilor/tinerilor în domeniul alfabetizării media/ media-literacy Creșterea accesibilității produselor media pentru persoanele cu dizabilități senzoriale și minoritățile etno-lingvistice Avansarea poziției Republicii Moldova în clasamentele internaționale privind libertatea mass-mediei Creșterea gradului de transparență și participare a activității Consiliului Coordonator al Audiovizualului Creșterea actelor de reacționare a Consiliului Coordonator al Audiovizualului în cazurile de incitare la ură și discriminare în mass-media audio-vizual 						
1.	Adoptarea unui nou Cod al audiovizualului și asigurarea implementării prevederilor lui	1.1. Reglementarea noțiunilor de proprietar, investitor în domeniul media, cota de piață media, cota de licență media, cota de publicitate	2018	1. Noțiuni formulate și aprobate 2. Cod elaborat conform standardelor europene și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		1.2. Reglementarea prevederilor referitoare la monitorizarea periodică în ceea ce privește produsul străin, cota de publicitate deținută	2018	Prevederi elaborate și aprobate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		1.3. Reglementarea stimulării caselor de producție media naționale în domeniul social, medical, justiție, anticorupție, și în domeniul drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale	2018-2019	1. Reglementări formulate și aprobate 2. Volumul producției realizate și difuzate (audiențe)	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Implementarea măsurilor pentru a	2.1. Revizuirea cotei de utilizare a limbilor pentru a extinde timpul de	2018-2022	1. Cadru normativ elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor	Comunitatea partenerilor de

	stimula producerea și difuzarea emisiunilor în limbile minorităților naționale	emisie a emisiunilor în limbile minorităților etnolingvistice	Audiovizualului, Comisia parlamentară de profil		2. Cotă revizuită conform standardelor/recomandărilor 3. Rată a emisiunilor în limbile minorităților naționale difuzate anual	bugetare aprobate; surse externe	dezvoltare, organizațiile societății civile
3.	Limitarea concentrării proprietății asupra mass-media și asigurarea pluralismului în mass-media	3.1. Consolidarea capacităților Consiliului Coordonator al Audiovizualului în vederea respectării principiului pluralismului mass-media și a liberei concurențe 3.2. Crearea mecanismului de limitare a concentrării proprietății asupra mass-media	Consiliul Coordonator al Audiovizualului	2019	Act normativ elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
			Consiliul Coordonator al Audiovizualului, Consiliul Concurenței	2020	1. Mecanism creat și aplicat 2. Rata instituțiilor media care întrunesc cerințele privind proprietatea asupra mass-mediei 3. Numărul instituțiilor mass-media și/sau persoane sancționate pentru nerespectarea cerințelor	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
Obiectivul II: Asigurarea accesului la informație							
Ținta strategică A: Accesul la informație asigurat pe întreg teritoriul Republicii Moldova							
Indicatori de rezultat:							
1.	Modificarea legislației privind accesul la informație; Legea nr. 982-XIV din 11 mai 2000 privind accesul la informație; Legea nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal; Legea nr. 171-XIII	1.1. Specificarea prevederilor clare în ceea ce privește categoria de informații care sînt publice	Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Ministerul Justiției, Cancelaria de Stat, Ministerul Finanțelor Comisia parlamentară de profil	2020	1. Cadru normativ elaborat și adoptat 2. Criterii de acces la informația publică stabilite 3. Mecanism clar de sancționare a autorităților/instituțiilor publice care nu respectă criteriile de acces aprobate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

din 6 iulie 1994 cu privire la secretul comercial; Legea nr. 245-XVI din 27 noiembrie 2008 cu privire la secretul de stat.									
2. Asigurarea securității informaționale a Republicii Moldova	2.1. Adoptarea Proiectului de lege privind Concepția securității informaționale a Republicii Moldova	Comisia parlamentară de profil	2018	Proiect de lege elaborat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile			
3. Supravegherea spațiului informațional audiovizual autohton prin monitorizarea serviciilor de programe informativ-analitice	3.1. Elaborarea rapoartelor privind supravegherea spațiului informațional audiovizual	Consiliul Coordonator al Audiovizualului	2018-2022	Rapoarte elaborate și publicate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile			
4. Instruirea personalului din autoritățile publice centrale și locale în domeniul asigurării transparenței și asigurării accesului la informații	4.1. Elaborarea programelor de instruire 4.2. Desfășurarea cursurilor de instruire	Academia de Administrare Publică	2018-2021	1. Programe elaborate și pilotate 2. Materiale de instruire elaborate	10 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile			
	4.3. Evaluarea impactului instruirii asupra activității funcționarilor	Academia de Administrare Publică	2018-2021	1. Numărul de cursuri desfășurate 2. Numărul de funcționari instruiți 3. Gradul de satisfacție a participanților la programele de instruire	287 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile			
		Academia de Administrare Publică	2018-2021	1. Chestionar de evaluare a impactului elaborat 2. Raport privind evaluarea impactului elaborat	3 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile			
6. Domeniul de intervenție: Nediscriminarea și egalitatea									

Obiectivul I: Protecția împotriva discriminării							
Ținta strategică A: Creșterea nivelului de acceptare a unor grupuri de persoane din Republica Moldova (persoane cu dizabilități mintale și intelectuale, LGBT, persoane care trăiesc cu HIV, imigranți, persoane aparținând minorităților naționale)							
Indicatori de rezultat:							
<p>1. Creșterea ratei politicilor publice/actelor normative elaborate/îmbunătățite prin prisma abordării drepturilor omului și egalității de gen</p> <p>2. Reducerea distanței sociale față de grupurile vulnerabile încălcării drepturilor omului conform indicelui distanței sociale</p> <p>3. Creșterea ratei produselor media cu tematică care reflectă nediscriminarea și asigurarea egalității</p> <p>4. Creșterea ratei de incriminare a faptelor ilegale motivate de prejudecată, dispreț sau ură</p> <p>5. Mecanism național de colectare a datelor dezagregate în domeniul drepturilor omului, în conformitate cu recomandările ONU instituit</p>							
1.	Sensibilizarea publicului larg și a autorităților publice cu privire la stereotipurile existente în societate față de unele grupuri de persoane (persoane cu dizabilități mintale și intelectuale, persoane care trăiesc cu HIV, LGBT, imigranți, persoane foste deținute, persoane aparținând minorităților naționale)	1.1. Desfășurarea campaniilor (la nivel central și local) de informare și sensibilizare publică cu privire la efectele negative ale stereotipurilor și discriminării	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, Biroul Relații Interetnice, Consiliul pentru Egalitate	2018-2019	1. Numărul de campanii de informare desfășurate la nivel central și local pe fiecare dintre grupuri 2. Numărul persoanelor-țintă relevante campaniilor de informare care au beneficiat de activitățile de informare/sensibilizare	5 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		1.2. Elaborarea studiului de percepție față de unele grupuri de persoane, precum și de eficientizare a combaterii tuturor formelor de discriminare	Consiliul pentru Egalitate	2019	Studiu elaborat și comunicat publicului larg	400 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Consolidarea capacităților reprezentanților mass-mediei și a studenților facultăților de jurnalism în ceea ce privește particularitățile prezentării	2.1. Desfășurarea activităților de capacitate a reprezentanților media privind elaborarea și prezentarea materialelor despre și cu implicarea anumitor grupuri de persoane	Consiliul Coordonator al Audiovizualului,	2018-2021	1. Ghid metodologic elaborat și distribuit grupului-țintă 2. Numărul de instruirii/ numărul persoanelor instruite desfășurate în raport cu numărul de reprezentanți ai diferitor instituții media în raport cu numărul de localități de unde vin 3. Numărul anual de plângeri	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Consiliul pentru Egalitate, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

	<p>materialelor ce vizează unele grupuri de persoane (persoane cu dizabilități mintale și intelectuale, persoane care trăiesc cu HIV, LGBT, imigranți, persoane foste deținute, persoane aparținând minorităților naționale)</p>	<p>2.2. Evaluarea și revizuirea, după caz, a curriculumului facultăților de jurnalism prin prisma respectării drepturilor omului și nediscriminării</p> <p>2.3. Ajustarea ghidului cu privire la cadrul normativ în domeniul audiovizualului privind reflectarea în mass-media a materialelor referitor la unele grupuri de persoane</p> <p>2.4. Elaborarea și diseminarea materialelor informative privind bunele practici în prezentarea materialelor media despre și cu participarea reprezentanților anunitor grupuri de persoane</p>	<p>Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Instituțiile de învățământ superior (în cadrul cărora sînt specialități de jurnalism),</p> <p>Consiliul Coordonator al Audiovizualului</p> <p>Consiliul pentru Egalitate, Consiliul Coordonator al Audiovizualului</p>	<p>2019</p> <p>2018</p> <p>2018-2019</p> <p>2018-2019</p>	<p>pe subiectul lezării drepturilor persoanelor care fac parte din anumite grupuri de către reprezentanții mass-mediei adresate OAP și Consiliului pentru Egalitate</p> <p>1. Analiză efectuată</p> <p>2. Recomandări formulate</p> <p>3. Curriculum ajustat conform cerințelor aprobate</p> <p>1. Ghid/îndrumar elaborat și aprobat</p> <p>2. Cod deontologic al jurnalistului ajustat conform cerințelor/recomandărilor</p> <p>1. Numărul de materiale informaționale elaborate</p> <p>2. Rata instituțiilor media cărora li s-au distribuit materialele informaționale</p> <p>1. Numărul instruirilor desfășurate</p> <p>2. Numărul/rata persoanelor instruite din grupurile profesionale-șintă, dezagregată pe regiuni geografice</p> <p>1. Materiale informaționale</p>	<p>În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe</p> <p>20 000</p> <p>100 000</p> <p>În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe</p> <p>100 000</p>	<p>Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile</p> <p>Consiliul pentru Egalitate, OAP, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile</p> <p>OAP, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile, reprezentanții media</p> <p>Consiliul pentru Egalitate, OAP, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile</p> <p>Consiliul pentru Egalitate, OAP, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile</p>
<p>3.</p>	<p>Ridicarea gradului de implicare a funcționarilor publici/reprezentanților APL, organelor de drept în prevenirea discriminării</p>	<p>3.1. Desfășurarea activităților de capacitate a reprezentanților relevanți ai autorităților APC și APL, inclusiv a angajaților organelor de drept și a specialiștilor din domeniul migrației în domeniul nediscriminării</p> <p>3.2. Elaborarea și diseminarea</p>	<p>Academia de Administrare Publică, Cancelaria de Stat, Administrația Publică Centrală, Administrația Publică Locală</p> <p>Consiliul pentru</p>	<p>2018-2019</p> <p>2018-2019</p>	<p>1. Materiale informaționale</p>	<p>100 000</p>	<p>Comunitatea</p>

		materialelor informative privind atribuțiile funcționale ale autorităților APL și APC în procesul de prevenire și combatere a discriminării	Egalitate	2018-2019	elaborate și diseminate dezagregat pe APC și APL	partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
4.	Sporirea gradului de cunoaștere în rândul anumitor grupuri de persoane a drepturilor lor, responsabilităților autorităților și mecanismelor de protecție împotriva discriminării	4.1. Elaborarea și diseminarea materialelor informative în rândul anumitor grupuri de persoane privind realizarea și apărarea drepturilor omului, precum și mecanismele de protecție împotriva discriminării	Consiliul pentru Egalitate, Administrația Publică Centrală, Administrația Publică Locală	2018-2019	1. Numărul materialelor informaționale elaborate 2. Numărul materialelor diseminate, dezagregat pe grupuri vulnerabile	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
5.	Facilitarea accesului la servicii de suport în procesul de revendicare a drepturilor încălcate	5.1. Crearea și publicarea listelor avocaților specializați în acordarea asistenței juridice garantate de stat pe cauze de discriminare	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Uniunea Avocaților din Republica Moldova	2018	Bază de date a avocaților specializați pe cauze de discriminare elaborată și actualizată	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		5.2. Instruirea parajuriștilor și avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat în domeniul egalității și nediscriminării	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Uniunea Avocaților din Republica Moldova	2018-2020	1. Numărul de instruiți desfășurate 2. Numărul de parajuriști și avocați care acordă asistență juridică garantată de stat instruiți 3. Numărul de persoane care au beneficiat de serviciile parajuriștilor și avocaților	Consiliul pentru Egalitate, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		5.3. Instruirea mediatorilor comunitari în domeniul egalității și nediscriminării	Consiliul de Mediere	2018-2020	1. Numărul de instruiți desfășurate 2. Numărul de mediatori comunitari instruiți 3. Numărul persoanelor care au beneficiat de serviciile mediatorilor comunitari	Consiliul pentru Egalitate, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

6.	Incrimnarea și pedepsirea faptelor ilegale motivate de prejudecată, dispreț sau ură	6.1. Promovarea proiectului de lege pentru modificarea legislației penale și contravenționale privind introducerea motivului de prejudecată, dispreț sau ură (conform listei criteriilor protejate de legislația internă și CEDO) pentru comiterea infracțiunilor și contravențiilor ce atentează la integritatea fizică și psihică a persoanelor	Comisia parlamentară de profil, Ministerul Justiției Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii	2018-2022	1. Act normativ adoptat. 2. Rata anuală a proceselor pornite în baza cazurilor de prejudecată, dispreț sau ură raportate 3. Rata anuală a sentințelor de condamnare pentru comiterea faptelor ilegale motivate de prejudecată, dispreț sau ură	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
7.	Consolidarea capacităților organelor de urmărire penală, avocaților și judecătorilor de a aplica eficient legislația penală și contravențională privind infracțiunile și contravențiile motivate de prejudecată, dispreț sau ură	7.1. Includerea în planurile de formare, după modificarea cadrului normativ relevant, a tematicilor privind particularitățile investigării și examinării crimelor motivate de prejudecată, dispreț sau ură 7.2. Elaborarea și aprobarea ghidurilor metodologice de examinare a cauzelor privind crimele motivate de prejudecată dispreț sau ură pentru actorii vizați 7.3. Instruirea actorilor vizați privind aplicarea legislației penale și contravenționale în domeniul crimelor motivate de prejudecată, dispreț sau ură	Institutul Național al Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii, Uniunea Avocaților din Republica Moldova, OAP Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Uniunea Avocaților din Republica Moldova	2018-2019 2018 2019-2020	100% planuri de formare inițială și continuă includ module/subiecte/tematici privind examinarea crimelor motivate de prejudecată 1. Ghid metodologic aprobat 2. Campanii de popularizare a ghidurilor desfășurate 1. Numărul anual de instruiți desfășurate 2. Numărul anual de persoane instruite dezagregat pe grupuri profesionale	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Consiliul pentru Egalitate, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
8.	Instituirea mecanismului de	8.1. Modificarea cadrului normativ privind metodologia de colectare a	Ministerul Afacerilor Interne,	2019	1. Cadrul de indicatori elaborat	În limitele alocațiilor	OAP, Comunitatea

	informației dezagregate referitoare la numărul și tipul infracțiunilor și contravențiilor motivate de prejudecată dispreț sau ură	Procuratura Generală, Centrul Național pentru Protecția datelor cu Caracter Personal, Consiliul pentru Egalitate	2020-2022		2. Cadru normativ modificat	bugetare aprobate; surse externe	partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
colectare a datelor dezagregate cu privire la numărul, tipul și criteriul care a stat la baza comiterii infracțiunilor și contravențiilor motivate de prejudecată, dispreț sau ură	8.2. Punerea în aplicare a mecanismului de colectare a datelor dezagregate privind numărul, tipul și categoriile (în baza criteriilor protejate) de infracțiuni și contravenții motivate de prejudecată, dispreț sau ură	Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii, Biroul Național de Statistică, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, Consiliul pentru Egalitate	2020-2022		1. Mecanism instituit și funcțional 2. Date dezagregate colectate și accesibile 3. Date dezagregate privind cauzele inițiate și sentințele pronunțate, colectate per fiecare unitate administrativ-teritorială 4. Informație dezagregată privind cauzele inițiate și sentințele pronunțate, accesibilă per fiecare unitate administrativ-teritorială	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
9. Dezvoltarea capacităților personalului medical din instituțiile medicale privind egalitatea și nediscriminarea	9.1. Elaborarea și aprobarea politicilor de nediscriminare și a drepturilor pacientului în cadrul instituțiilor medicale	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale	2018-2020		1. Politici de nediscriminare în instituțiile medicale aprobate 2. Numărul/Rata instituțiilor medicale cu politici de nediscriminare aprobate/integrate 3. Numărul sancțiunilor disciplinare aplicate pe motiv de discriminare / nerespectare a drepturilor pacientului	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Consiliul pentru Egalitate, OAP, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	9.2. Elaborarea ghidurilor metodologice privind drepturile pacientului și aplicarea politicilor de nediscriminare în practici medicale	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, Consiliul pentru Egalitate	2020		Numărul ghidurilor metodologice elaborate și diseminat	200 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
10. Eliminarea barierelor înfîlțite de persoanele	10.1. Elaborarea unui studiu privind căile de eliminare a barierei de beneficiere de servicii medicale	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale,	2018		1. Studiu elaborat și publicat 2. Recomandări formulate	2 600 000	OAP, Consiliul pentru Egalitate,

infectate cu HIV pentru beneficierea de servicii medicale corespunzătoare (inclusiv privind maladiile asociate) ¹⁸	(inclusiv suport psihologic) de către persoanele neasigurate, inclusiv de persoanele infectate cu HIV, precum și modalitatea beneficierii de servicii medicale pentru cele care locuiesc în localități îndepărtate	Compania Națională de Asigurări în Medicină				Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	10.2. Elaborarea și aprobarea cadrului legal pentru facilitarea accesului la servicii medicale (inclusiv suport psihologic) pentru persoanele infectate cu HIV	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Comisia parlamentară de profil, OAP, Consiliul pentru Egalitate	2019	Proiect elaborat, consultat și adoptat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	10.3. Crearea infrastructurii necesare pentru facilitarea beneficierii de servicii medicale de către persoanele infectate cu HIV (inclusiv suport psihologic)	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale	2020	1. Numărul de servicii create sau ajustate 2. Rata de creștere a beneficiarilor de servicii medicale în rândul persoanele infectate cu HIV	11 718 476	OAP, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
7. Domeniul de intervenție: Egalitatea de gen și violența în familie						
Obiectivul I: Prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie						
Ținta strategică A: Fenomenul violenței față de femei, inclusiv violența în familie diminuată prin abordarea sistemică și răspuns eficient al organelor de resort						
Indicator de rezultat:						
1. Creșterea gradului de încorporare a dimensiunii intersecționale (necesităților femeilor de etnie romă / cu dizabilități, inclusiv cele care trăiesc în instituții / din mediul rural / LGBT/ femeilor în etate) în cadrul normativ ce reglementează violența față de femei și violența în familie						
2. Creșterea accesibilității serviciilor de asistență și reabilitare a femeilor-victime a abuzului și violenței în familie, inclusiv prin servicii prestate prin externalizare						
1. Asigurarea implementării politicii statutului în domeniul prevenirii și combaterii violenței	1.2. Monitorizarea anuală a implementării Strategiei și a Planului de acțiuni de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie 2018-2023	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției,	2018-2022	1. Rapoarte de monitorizare întocmite și publicate pe pagina web a ministerului 2. Cadrul normativ național ajustat la Convenția Consiliului Europei privind	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	OAP, Consiliul pentru Egalitate, Comunitatea partenerilor de dezvoltare,

¹⁸ Raportul Fundației Soros „Statutul socioeconomic al persoanelor cu HIV” arată că 40% din respondenți au indicat că au întâmpinat anumite dificultăți în accesarea serviciilor medicale generale din considerentul că sînt cu HIV..

	față de femei și în familie		Procuratura Generală		<p>prevenirea și combaterea violenței împotriva femeii și a violenței domestice</p> <p>3. Numărul de sesizări ale organelor de poliție privind cazurile de violență în familie</p> <p>4. Numărul de intervenții ale poliției de sector pentru îndepărtarea agresorului de la domiciliu</p> <p>5. Numărul de condamnări pe cauze privind violența în familie în raport cu numărul cazurilor intentate</p> <p>6. Numărul de ordonanțe de protecție emise de către instanțele judecătorești în raport cu cererile depuse</p> <p>7. Numărul cererilor de asistență juridică garantată de stat</p> <p>8. Numărul de victime ale violenței în familie care au beneficiat de servicii sociale în cadrul centrelor finanțate din bugetul de stat</p> <p>9. Numărul de campanii de informare realizate privind fenomenul violenței în familie</p> <p>10. Numărul de agresori care au beneficiat de servicii de consiliere și reabilitare</p> <p>1. Raport elaborat, Rata de implementare a strategiei/indicatorilor cheie pentru perioada 2018-2020</p> <p>2. Plan de acțiuni privind implementarea strategiei pentru perioada 2021-2023</p>	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	organizațiile societății civile
	1.3. Realizarea evaluării intermediare a impactului implementării Strategiei de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie 2018-2023		Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2021			Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

						elaborat și aprobat	
Ținta strategică B: Toate cazurile de hărțuire sexuală (inclusiv la locul de muncă) declarate sînt investigate prompt și eficient							
Indicator de rezultat:							
1. Sporirea ratei de investigare și atragere la răspundere a persoanelor culpabile de comiterea infracțiunilor de hărțuire sexuală							
2. Creșterea nivelului de conștientizare publică privind formele, incidența și pericolul social pe care îl prezintă infracțiunile de hărțuire sexuală							
1.	Asigurarea dezagregării datelor privind infracțiunile de hărțuire sexuală față de alte infracțiuni cu caracter sexual	1.1. Colectarea și sistematizarea datelor statistice dezagregate, la nivel de inspectorat și procuratură rațională, privind numărul, tipul, caracteristicile victimei	Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală	2018-2022	Date statistice dezagregate pe diferite criterii colectate anual și publicate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		1.2. Colectarea și sistematizarea datelor statistice dezagregate la nivel de instanțe judecătorești privind rezultatele examinării cauzelor de hărțuire sexuală	Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției	2018-2022	Date statistice dezagregate pe diferite criterii colectate anual și publicate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Consolidarea capacităților procurorilor, polițiștilor, organelor de urmărire penală, avocaților, parajuriștilor și judecătorilor de a delimita infracțiunile de hărțuire sexuală de alte infracțiuni cu caracter sexual	2.1. Includerea în planurile de formare a tematicilor referitoare la particularitățile investigării și examinării infracțiunilor privind viața sexuală	Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Uniunea Avocaților din Republica Moldova, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Institutul Național al Justiției	2019	100% planuri de formare inițială și continuă includ module/subiecte/tematici privind delimitarea infracțiunilor de hărțuire sexuală de alte infracțiuni cu caracter sexual	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		2.2. Instruirea polițiștilor, procurorilor, judecătorilor, avocaților și parajuriștilor	Ministerul Afacerilor Interne, Institutul Național al Justiției, Procuratura Generală, Uniunea Avocaților din Republica Moldova, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat	2019-2022	1. Numărul anual de instruire desfășurate 2. Numărul anual de persoane instruite dezagregat pe grupuri profesionale	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

3.	Informarea publicului privind aspectele definitorii ale infracțiunii de hărțuire sexuală, drepturile și garanțiile victimelor infracțiunii de hărțuire sexuală	3.1. Organizarea campaniilor de informare, sensibilizare și conștientizare	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne	2019-2021	1. Campanii de informare desfășurate 2. Materiale informative elaborate și distribuite 3. Numărul cazurilor declarate anual 4. Rata anuală a cazurilor confirmate din cele declarate/raportate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	OAP, Consiliul pentru Egalitate, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
Obiectivul II: Asigurarea egalității de gen și abilitarea femeilor și fetelor							
Ținta strategică A: Discriminarea eliminată împotriva femeilor și fetelor							
Indicator de rezultat:							
1. Sporirea ratei de reprezentare a femeilor, inclusiv celor din grupurile vulnerabile încălcării drepturilor omului, în procesul politic și decizional, la nivel central și local							
2. Creșterea ratei de ocupare a femeilor pe piața muncii în posturile ocupate tradițional de bărbați, inclusiv în funcții de conducere							
1.	Asigurarea implementării politicii statutului în domeniul asigurării egalității între femei și bărbați	1.1. Monitorizarea anuală a realizării Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova pe anii 2018-2022	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2022	1. Rapoarte de monitorizare elaborate și publicate pe pagina web a ministerului 2. Procent de reprezentare a femeilor în procesul decizional, politic, public, în domeniul securității și relațiilor externe 3. Rată a de ocupare a femeilor pe piața muncii în comparație cu cea a bărbaților 4. Numărul de agenții mass-media care implementează procedura de autoevaluare a produselor mediațice prin prisma dimensiunii de gen	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	1.2. Realizarea evaluării intermediare a impactului implementării, Strategiei și modificarea planului de acțiuni, după caz	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020	1. Raport elaborat 2. Rata de implementare a strategiei pentru perioada 2018-2020 3. Impactul estimat privind implementarea la jumătate de perioadă	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	

2.	Promovarea rolului femeii în asigurarea păcii și securității ca urmare a implementării Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU	2.1. Monitorizarea și evaluarea Programului național de implementare a Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea pentru anii 2018-2021 și a Planului de acțiuni cu privire la punerea în aplicare a acestuia	Ministerul Apărării, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, Ministerul Justiției	2018-2022	4. Plan modificat, după caz 1. Rata femeilor participante în procesul decizional/strategic 2. Rata femeilor încadrate în structurile de forță 3. Rata femeilor care ocupă funcții de conducere în structurile de forță 4. Număr/rata femeii implicate în operațiunile militare în afara teritoriului Republicii Moldova	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
3.	Evaluarea progreselor pe domeniile egalității de gen/ drepturilor femeilor în baza rapoartelor depuse la comitetele ONU relevante /Instituțiile de monitorizare relevante	3.1. Depunerea consecventă a rapoartelor privind progresele statului în implementarea tratatelor încheiate sub egida ONU și Consiliului Europei pe domeniile egalității de gen/ drepturilor femeilor 3.2. Asigurarea integrării recomandărilor comitetelor ONU în domeniul egalității de gen și dreptul femeilor în politicile naționale 3.3. Informarea publicului larg, OSC și a reprezentanților APC și APL privind concluziile comitetelor ONU pe marginea rapoartelor depuse privind implementarea tratatelor internaționale	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	2018	Raport al Statului depus la Comitet Numărul recomandărilor implementate în raport cu cele formulate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
			Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	Pe parcursul perioadei imediat următoare recepționării rapoartelor Pe parcursul perioadei imediat următoare recepționării rapoartelor	1. Numărul evenimentelor de informare organizate, la nivel central și local 2. Numărul materialelor informaționale elaborate și distribuite 3. Numărul de persoane instruite, la nivel central și local	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

8. Domeniul de intervenție: Dreptul la educație			
Obiectivul I: Sporirea accesului la educație de calitate pentru toți copiii și tinerii			
<p>Ținta strategică A: Acces garantat la învățământul primar și secundar gratuit, echitabil și calitativ pentru toți copiii și tinerii, în vederea obținerii rezultatelor relevante și eficiente la învățătură</p> <p>Indicator de rezultat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Reducerea ratei copiilor neimplicați în învățământul primar, secundar și liceal, în special a celor din grupurile vulnerabile încălcării drepturilor omului 2. Sporirea ratei de absolvire a instituțiilor de învățământ profesional tehnic și superior, în special în rândul copiilor și tinerilor din grupurile vulnerabile încălcării drepturilor omului, cu precădere în rândul fetelor 3. Îmbunătățirea dotării tehnico-materiale a școlilor 4. Sporirea accesului la toate activitățile școlare și extracurriculare a elevilor afectați de procesul de optimizare a școlilor 5. Accesibilitate crescută și egală la toate nivelurile de învățământ și formarea profesională a persoanelor vulnerabile, inclusiv a persoanelor cu dizabilități și a copiilor în situații vulnerabile 6. Creșterea ratei din PIB și bugetul public național pentru educație 			
1. Implementarea politicii de stat în domeniul educației	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei naționale de dezvoltare a educației pentru anii 2014–2020 „Educația-2020”	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018-2020
	1. Rata copiilor care au acces la învățământul primar și secundar gratuit, dezagregată pe grupuri vulnerabile		
	2. Rata analfabetismului școlar, dezagregată inclusiv pe grupuri vulnerabile		
	3. Rata abandonului școlar, dezagregată inclusiv pe grupuri vulnerabile		
	4. Rata elevilor care au absolvit nivelul gimnazial/liceal, dezagregată, inclusiv pe grupuri vulnerabile		
	5. Rata de înmatriculare în învățământul profesional tehnic și superior, dezagregată, inclusiv pe grupuri vulnerabile		
	6. Rata de înmatriculare în învățământul superior, dezagregată, inclusiv pe grupuri vulnerabile		
	7. Rata absolvenților încadrați		
			În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe
			Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

						în primele 6 luni de la absolvire în câmpul muncii, pe tipuri de studii absolvite, dezagregată inclusiv pe grupuri vulnerabile			
			2018	Ministerul Educației Culturii și Cercetării	2.2. Realizarea evaluării intermediare a Strategiei naționale de dezvoltare a educației pentru anii 2014 – 2020 „Educația-2020” cu modificarea acesteia, după caz	1. Raport de evaluare intermediară elaborat 2. Rata de implementare a indicatorilor cheie din strategie (perioada 2014-2017) 3. Strategie modificată, după caz	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	
Obiectivul II: Reducerea discriminării, la toate nivelurile de învățământ, în conformitate cu standardele internaționale									
Ținta strategică A: Asigurarea, până în anul 2022, a accesului egal la toate nivelurile de învățământ și formarea profesională a persoanelor vulnerabile, inclusiv a persoanelor cu dizabilități și a copiilor în situații vulnerabile									
1. Implementarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova (2011-2020)			2018-2022	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	I.1. Elaborarea și aprobarea planurilor de implementare a Programului	1. Planuri elaborate și aprobate la fiecare 2 ani 2. Curriculum de formare inițială și continuă în domeniul educației incluzive elaborat și implementat 3. Numărul campaniilor de informare și sensibilizare desfășurate, dezagregat pe mediu urban/rural	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	
			2020	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	I.2. Includerea în cadrul obiectivelor generale ale programului, a indicatorilor de progres relevanți pentru fiecare nivel de educație și grup vulnerabil al populației (din mediu rural, săraci, cu dizabilități, persoane aparținând minorităților naționale)	Sistem de indicatori de progres formulați și măsurați în mod sistematic	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	
			2018 - 2020	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	I.3. Monitorizarea și evaluarea implementării Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova (2011-2020)	1. Numărul de servicii comunitare, raionale și centrale de identificare, evaluare precoce și diagnosticare a dezvoltării	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	

						copiilor funcționale, la nivel central și local 2. Numărul de servicii comunitare, raionale și centrale de intervenție timpurie copiilor funcționale, la nivel central și local 3. Numărul de centre pentru asigurarea educației incluzive dezagregat pe mediu urban și rural 4. Numărul de psihopedagogi antrenați în educația incluzivă 5. Curriculum de formare inițială și continuă în domeniul educației incluzive elaborat și aprobat 6. Rata copiilor cu nevoi speciale beneficiari de servicii comunitare, dezagregată pe tipuri de servicii, mediu urban/rural 7. Campanii de sensibilizare a opiniei publice cu privire la necesitatea educației incluzive			
Ținta strategică B: Asigurarea, până în anul 2022, că toți elevii/studentii obțin cunoștințe și competențe necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, a stilurilor de viață durabile, a drepturilor omului, a egalității de gen, a culturii păcii și nonviolentei, a cetățeniei globale, precum și aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă									
1.	Implementarea Strategiei de mediu 2014-2023 în domeniul educației	1.1. Dezvoltarea curriculumului școlar prin includerea subiectelor de educație ecologică	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018		1. Curriculum școlar ajustat 2. Rata cadrelor didactice instruite în domeniul educației ecologice	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	
2.	Definitivarea și aprobarea Strategiei „Sănătatea, dezvoltarea și bunăstarea copiilor	2.1. Dezvoltarea curriculumului școlar cu aspecte ce țin de modul sănătos de viață	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018-2019		1. Strategie definitivată și aprobată 2. Curriculum școlar ajustat 3. Rata cadrelor didactice instruite	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	

	și adolescenților 2020”								
3.	Dezvoltarea curriculumurilor școlare prin includerea dimensiunii de gen		Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018-2019	Curriculum de studiu ajustat în vederea obținerii de către elevi și studenții a cunoștințelor privind egalitatea de gen	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Consiliul pentru Egalitate, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile		
4.	Cultivarea cunoștințelor și a competențelor privind drepturile omului, cultura păcii și non-violența, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale	4.1. Dezvoltarea curriculum-ului școlar prin includerea modulelor privind drepturile omului, integritatea, cultura păcii și non-violența, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018-2021	1. Curriculum de studiu ajustat în vederea obținerii de către elevi a cunoștințelor privind drepturile omului, cultura păcii și non-violența, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale 2. Rata cadrelor didactice instruite 3. Rata elevilor care au studiat modulele menționate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Consiliul pentru Egalitate, OAP, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile		
9. Domeniul de intervenție: Dreptul la cel mai înalt standard de sănătate fizică și psihică									
Obiectivul I: Asigurarea accesului universal la servicii medicale de calitate									
Ținta strategică A: Servicii medicale calitative, sigure și accesibile pentru toți									
Indicatori de rezultat:									
1. Creșterea accesibilității financiare a serviciilor medicale pentru persoanele economice și social vulnerabile									
2. Îmbunătățirea percepției populației cu privire la gradul de asigurare a dreptului la sănătate									
3. Creșterea accesibilității fizice a serviciilor medicale pentru persoanele cu diferite tipuri de dizabilități									
1.	Asigurarea implementării politicii naționale în domeniul sănătății	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei naționale de sănătate publică pentru anii 2014-2020 și a Planului de acțiuni	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Compania Națională de Asigurări în Medicină, Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale	2018-2021	1. Rapoarte de monitorizare elaborate și publicate 2. Ponderea instituțiilor medico-sanitare care aplică sistemul de management al calității datelor 3. Indice al speranței de viață dezagregate pe sex și mediu de reședință urban / rural	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile		

					<p>4. Rata mortalității dezagrată pe sex și mediu</p> <p>5. Grad de acoperire cu resurse umane în sistemul de sănătate publică pe sex, vîrstă și mediu de reședință urban/rural</p> <p>6. Grad de promovare a modului sănătos de viață</p> <p>7. Pondere a documentelor de politici elaborate în scopul ameliorării factorilor de mediu și al reducerii riscurilor pentru sănătate</p> <p>8. Numărul de cercetări științifice în domeniu</p> <p>9. Pondere a autorităților locale care implementează programe în domeniul sănătății publice</p> <p>10. Procent de finanțare atribuit sectorului sănătății din bugetul public național</p>				
				2018	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	1.2. Realizarea evaluării intermediare a Strategiei și modificarea Planului de acțiuni, după caz	<p>1. Raport de evaluare intermediară elaborat</p> <p>2. Rata de implementare a indicatorilor cheie din strategie</p> <p>3. Plan modificat, după caz</p>	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
				2018-2019	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Agenția Medicamentului și Dispozitivelor Medicale	2.1. Revizuirea cadrului normativ în domeniu	Cadru normativ revizuit	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Asigurarea implementării politicii de stat în domeniul medicamentului			2018	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale,	2.2. Revizuirea listei medicamentelor esențiale compensate	<p>1. Numărul de medicamente esențiale compensate</p> <p>2. Rata pacienților care au</p>	În limitele alocațiilor bugetare	Comunitatea partenerilor de dezvoltare,

		Agencia Medicamentului și Dispozitivelor Medicale		beneficiat de medicamente compensate dezagregată pe grupuri vulnerabile	aprobat; surse externe	organizațiile societății civile
	2.3. Implementarea Programului Național de Imunizări (2016-2020)	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, Compania Națională de Asigurări în Medicină, administrația publică locală	2018-2020	Rată a cuprinderii vaccinale	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
Ținta strategică B: Rata de prevenire și reducere a cazurilor de malpraxis						
Indicatori de rezultat:						
1. Crearea sistemului de remedii eficiente pe cazurile de malpraxis medical						
1.	Elaborarea Foii de parcurs privind înlăturarea lacunelor existente în cadrul legal cu referință la investigarea, expertizarea și judecarea cazurilor de malpraxis	1.1. Elaborarea Studiului de analiză a cadrului legal în domeniul acordării asistenței medicale și drepturilor pacienților, pentru apărarea eficientă a victimelor erorilor medicale (malpraxis)	2019	1. Studiu elaborat și publicat 2. Concluzii/recomandări formulate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Compania Națională de Asigurări în Medicină	2020	1. Raport elaborat și publicat 2. Date dezagregate prezentate în raport cu profilul victimelor	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Compania Națională de Asigurări în Medicină	2021	1. Cadru normativ elaborat, aprobat și adoptat 2. Rată a personalului medical pasibil de răspundere civilă	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Justiției, Comisia parlamentară de profil				
		1.2. Elaborarea Raportului privind statistica cazurilor de malpraxis, analiza cazurilor date, a profilului victimelor, aspectelor geografice a incidenței cazurilor, domeniilor medicale cu incidență mărită a cazurilor de malpraxis				
		1.3. Elaborarea și aprobarea cadrului legal privind malpraxisul medical, răspunderea civilă a personalului medical și asigurarea obligatorie de răspundere civilă				

Obiectivul II: Îmbunătățirea indicelui sănătății copilului în conformitate cu ODD 2030							
Ținta strategică A: Reducerea, până în anul 2022, a mortalității neonatale la 6,5 decese la 1.000 născuți vii și a copiilor până la 5 ani până la 11,5 la 1.000 născuți-vii¹⁹							
1.	Asigurarea accesului tuturor copiilor la servicii medicale de calitate	1.1. Consolidarea capacităților serviciului perinatal/ fortificarea sistemului de asistență perinatală a nou-născuților născuți înainte de termen	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, administrația publică locală	2018-2021	1. Ponderea acoperirii cu resurse umane 2. Gradul de dotare 3. Rata nou-născuților care au supraviețuit.	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		1.2. Vaccinarea copiilor prematuri asigurată de stat contra RS virusului	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2021	Introducerea vaccinului în calendarul național de vaccinuri realizată	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		1.3. Asigurarea cu fortificatorul laptelui matern pentru asigurarea creșterii armonioase în primele luni de viață	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2021	Numărul copiilor care au beneficiat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Dezvoltarea la nivel național a serviciului de intervenție timpurie la copii	2.1. Consolidarea sistemului de vizite la domiciliu pentru copii de vârstă fragedă	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2019	Numărul de copii consultați la domiciliu	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		2.2. Colaborarea intersectorială în vederea reducerii mortalității copiilor cu vârsta de până la 5 ani la domiciliu și prin cauze prevenibile	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, administrația publică locală	2018-2021	Numărul de cazuri privind intervenția în scopul prevenirii mortalității copiilor cu vârsta de până la 5 ani la domiciliu și prin cauze prevenibile 2. Rată a mortalității cu vârsta de până la 50	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
Obiectivul III: Asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă							

¹⁹ Studiul Copiii Moldovei, elaborat de BNS, Chișinău, 2017.

Ținta strategică A: Acces universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă (SDSR) asigurat, inclusiv pentru planificarea familiei, informare și educație						
Indicator de rezultat:						
1. Creșterea accesului persoanelor din grupurile vulnerabile încălcării drepturilor omului la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă						
2. Creșterea ponderii persoanelor cu dizabilități, în special cele din instituții rezidențiale, care beneficiază de servicii de sănătate sexuală și reproductivă						
3. Scăderea incidenței bolilor sexual transmisibile (BST), sarcinilor și avorturilor în rândul minorilor						
1. Implementarea politicii statului în domeniul sănătății sexuale și reproductive	1.1. Aprobarea Programului național în sănătatea și drepturile sexuale și reproductivă 2018-2022 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Programului	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018	1. Program aprobat 2. Plan de acțiuni elaborat și aprobat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	1.2. Monitorizarea și evaluarea implementării Programului și Planului de acțiuni	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2021	1. Rapoarte de monitorizare elaborate și publicate 2. Rata serviciilor SDSR incluse în Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală 3. Indice al percepției privind SDSR și planificarea familială în societate 4. Gradul de acces la informație în domeniul SDSR 5. Rată a promovării SDSR în mass-media 6. Rată a infecțiilor cu transmisie sexuală 7. Rată a avortului medicamentos în raport cu metodele tradiționale de avort 8. Rată a fertilității feminine și masculine 9. Grad de reflectare a SDSR în programele curriculare de învățământ 10. Rată a mortalității materne și perinatale 11. Prevalență a utilizării contraceptivelor pentru femei de vârstă reproductivă	necesar –50 372 000 lei, identificate – 11 961 000 lei	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

	1.3. Realizarea evaluării intermediare a impactului implementării Programului și a Planului de Acțiuni cu modificarea lor, după caz	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale	2019	1. Raport elaborat 2. Impactul estimat privind implementarea la jumătate de perioadă 3. Documente modificate, după caz	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Asigurarea accesului persoanelor din grupurile vulnerabile la contraceptive, inclusiv al celor din localitățile din sînga Nistrului	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, administrația publică locală	2018-2021	Activități de informare realizate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
3.	Oferirea consultațiilor privind sănătatea sexuală și reproductivă a femeilor și fetelor din instituțiile sociale rezidențiale	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, administrația publică locală	2018-2022	Numărul de consultații oferite anual	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
4.	Asigurarea accesibilității serviciilor de întrerupere a sarcinii în siguranță, inclusiv în regiunile rurale și localitățile din sînga Nistrului	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2022	1. Evaluare desfășurată 2. Numărul de servicii moderne de avortare 3. Numărul de femei și fete care a avut acces la serviciile moderne de avortare anual Cadrul legal revizuit	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	4.3. Crearea infrastructurii necesare pentru facilitarea accesului la servicii	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020-2021	Infrastructură creată	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

	4.4. Evaluarea periodică a accesibilității și gradului de satisfacție privind serviciile oferite femeilor și fetelor din regiunile rurale și localitățile din sînga Nistrului	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2021	1. Evaluările anuale elaborate și făcute publice 2. Rată a serviciilor oferite anuafelelor și fetelor I din regiunile rurale și localitățile din sînga Nistrului 3. Numărul de femei și fete care au beneficiat de aceste servicii anual	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
5.	Sporirea conștientizării importanței sănătății sexual-reproductive în rândul elevilor/finerilor	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018-2019	1. Curriculum școlar modificat 2. Rata elevilor instruiți conform curriculumului școlar modificat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
Obiectivul IV: Scăderea incidenței bolilor netransmisibile, în special în rândul grupurilor vulnerabile violărilor drepturilor omului						
Ținta strategică A: Gradul de mortalitate prematură cauzată de boli netransmisibile redus prin prevenire și tratare						
Indicatori de rezultat:						
1. Sporirea gradului de acceptabilitate a serviciilor de prevenire a bolilor transmisibile pentru grupurile vulnerabile violărilor drepturilor omului						
2. Sporirea accesului la măsuri de tratament al bolilor netransmisibile în rândul persoanelor din grupurile vulnerabile violărilor drepturilor omului						
1.	Implementarea politicii statului în domeniul prevenirii și controlului bolilor netransmisibile	Ministerul Sănătății Sociale, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Compania Națională de Asigurări în Medicină	2020	1. Rată a mortalității cauzată de bolile netransmisibile ce pot fi prevenite dezagregată pe sex, vîrstă ani și grupuri sociale 2. Rată a persoanelor ce suferă de boli netransmisibile 3. Pondere a factorilor de risc pentru bolile netransmisibile 4. Rată a factorilor de risc pentru fiecare an 5. Rată a factorilor de risc biologic 6. Pondere a factorilor socioeconomi nefavorabili pentru apariția bolilor netransmisibile	27 210 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, Organizațiile Societății Civile USMF „Nicolae Testemițanu”

	tratamentul compensat al diabetului zaharat (insuline în cartuș)	Compania Națională de Asigurări în Medicină, Ministerul Sănătății, Compania Națională de Asigurări în Medicină autoritățile publice locale				aprobate; surse externe	organizațiile societății civile
	2.3. Crearea Registrului național de diabet	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2021	1. Registru creat și funcțional 2. Numărul de pacienți înregistrați	600 000		Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	2.4. Transpunerea prevederilor din ghidurile internaționale de tratament al diabetului în Protocoale clinice naționale: Diabetul necomplicat: tip 1 și 2; Sarcină în diabetul pre-existent și gestațional; Diabetul complicat: retinopatie, nefropatie, neuropatie	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020	Protocoale aprobate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe		Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
Obiectivul V: Asigurarea respectării drepturilor persoanelor în domeniul sănătății mintale							
Ținta strategică A: Servicii de asistență medicală în domeniul sănătății mintale acordate în conformitate cu standardele drepturilor omului și demnității umane							
Indicator de rezultat:							
1.	Reducerea ratei de spitalizare pe paturile psihiatrice	1. Reducerea cu 50% a numărului de spitalizări pe paturile psihiatrice prin acordarea serviciilor de sănătate mintală de calitate la nivel de comunitate, în special pentru persoanele din grupurile vulnerabile încălcării drepturilor omului					
2.	Creșterea ratei acordării serviciilor de sănătate mintală la nivel de comunitate, raportarea și sancționarea abuzurilor în instituțiile psihiatrice	2018-2022					
3.	Sporirea accesului la remedii eficiente pentru prevenirea, raportarea și sancționarea abuzurilor în instituțiile psihiatrice	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale					
1.	Implementarea politicii statului în domeniul sănătății mintale	1.1. Implementarea Programului național privind sănătatea mintală pe anii 2017-2021					
		1. Reducerea cu 50% a numărului de spitalizări pe paturile psihiatrice prin acordarea serviciilor de sănătate mintală de calitate la nivel de comunitate 2. Cadrului legislativ național armonizat cu standardele în domeniul sănătății mintale 3. Cadrului normativ revizuit pentru organizarea și funcționarea serviciilor de					
		În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe					
		Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile					

	<p>Promovarea sănătății mintale și diminuarea fenomenului de stigmă în comunitate prin activități de informare</p>	<p>3.1. Desfășurarea campaniilor naționale de comunicare privind beneficiile modelului comunitar al serviciilor de sănătate mintală și de sensibilizare și informare în domeniul sănătății mintale, precum și promovarea imaginii pozitive a persoanelor cu probleme de sănătate mintală</p>	<p>de profil</p>	<p>Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale</p>	<p>2018-2022</p>	<p>Campanii desfășurate anual</p>	<p>1 865 000</p>	<p>Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile</p>
<p>Obiectivul VI: Reducerea numărului infecțiilor cauzate de bolile transmisibile</p>								
<p>Ținta strategică A: Rata redusă a transmiterii HIV și a infecțiilor cu transmitere sexuală (ITS), precum și a mortalității asociate cu HIV</p>								
<p>Indicatori de rezultat:</p>								
<p>1.</p>	<p>Sporirea gradului de garanții pentru respectarea confidențialității persoanelor care trăiesc cu HIV</p>	<p>Reducerea cazurilor noi de infecție cu HIV, hepatite, tuberculoză și bolilor condiționate de calitatea apei</p>	<p>Extinderea acoperirii cu tratament antiretroviral gratuit</p>	<p>Implementarea politicii statului în domeniul prevenirii și controlului infecției HIV/SIDA și ITS (2016-2020)</p>	<p>2020</p>	<p>29 775 000</p>	<p>Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile</p>	
<p>1.1.</p>	<p>Monitorizarea și evaluarea implementării Programului național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și ITS (2016-2020) și a Planului de acțiuni pentru realizarea Programului</p>	<p>1.1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Programului național de prevenire și control al infecției HIV/SIDA și ITS (2016-2020) și a Planului de acțiuni pentru realizarea Programului</p>	<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Biroul Național de Statistică</p>	<p>1. Numărul de persoane infectate de HIV/SIDA dezagregate pe sex, vîrstă și grupuri sociale 2. Rată a deceselor per ani 3. Căi principale de transmitere a maladiei HIV/SIDA per ani 4. Factori de complexitate a transmiterii maladiei HIV/SIDA dezagregate pe sex, vîrstă, persoane-cheie și ani 5. Procent consumatorilor de droguri injectabile acoperiți cu servicii de prevenire în cadrul programelor de reducere a riscurilor 6. Prevalență a HIV printre consumatorii de droguri injectabile</p>	<p>2020</p>	<p>29 775 000</p>	<p>Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile</p>	

						7. Arie de acoperire cu tratament a persoanelor infectate cu HIV/SIDA în mediul rural și urban 8. Numărul de pacienți supuși tratamentului dezagregat pe sex, vîrstă și grupuri sociale per an 9. Rată a infecțiilor cu transmitere sexuală 10. Incidența a ITS 11. Numărul persoanelor cu ITS dezagregate pe sex, vîrstă și grupuri sociale 12. Rata prevenirii infecției cu HIV/SIDA și ITS	Se încadrează în 29 775 000	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
						1. Raport elaborat 2. Impactul privind implementarea la jumătate de perioadă estimat 3. Documente modificate, după caz	Se încadrează în 29 775 000	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
						Date colectate și dezagregate după sex, vîrstă, populații-cheie	Se încadrează în 29 775 000	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
Ținta strategică B: Rata redusă a poverii tuberculozei, combaterea hepatitei, bolilor condiționate de apă și a altor boli transmisibile								
Indicatori de rezultat:								
1. Descreșterea ratei mortalității în rândurile persoanelor bolnave de tuberculoză, hepatită, boli condiționate de apă și alte boli transmisibile								
1.	Implementarea politicii statului privind controlul și combaterea tuberculozei, a hepatitei, a bolilor condiționate de apă, precum și altor boli transmisibile	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Programului național de control al tuberculozei (2016-2020)	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020		1. Numărul de persoane care au beneficiat de diagnosticul precoce al tuturor formelor de tuberculoză 2. Campanii de informare cu privire la diagnosticarea precoce 3. Rată de diagnosticare precoce și depistare timpurie a	3 128 000 634 978 000	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile

				prevalenței hepatitelor virale B, C și D 5. Campanii de informare 6. Cercetări științifice efectuate pe problemele hepatitelor virale B, C și D 7. Rată a imunizărilor și vaccinărilor în fiecare an 8. Numărul de cazuri de îmbolnăvire dezagregat pe sex, vîrstă, statut social în fiecare an 9. Numărul de bolnavi care au beneficiat de servicii calitative de tratament și îngrijire continuă în fiecare an 10. Registru național de evidență a bolnavilor cu hepatitele virale acute, cronice și ciroze hepatice de etiologie virală			
1.6. Realizarea evaluării intermediare a impactului implementării Programului cu modificarea lui, după caz	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2019	1. Raport elaborat 2. Impact estimat privind implementarea la jumătate de perioadă 3. Document modificat, după caz	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile		
1.7. Includerea valorilor numerice (pentru incidența hepatitei), cu dezagregarea corespunzătoare (după sex, statut social)	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, Consiliul coordonator al programului Compania Națională de Asigurări în Medicină, Administrația Publică Locală	2018-2020	Raport de progres	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile		
1.8. Monitorizarea și evaluarea implementării Programului național pentru implementarea Protocolului	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale,	2021	1. Pondere a accesului populației la sisteme îmbunătățite de apă potabilă și	11 139 400	Comunitatea partenerilor de dezvoltare,		

	privind apa și sănătatea în Republica Moldova (2016-2025)	Agencia Națională pentru Sănătate Publică		sanitație 2. Incidența a bolilor netransmisibile condiționate de apa potabilă neconformă normelor sanitare 3. Numărul de instituții pentru copii conectate la sisteme durabile de apă potabilă per an 4. Rată a populației care are acces la sisteme durabile de apă potabilă 5. Numărul redus de izbucniri epidemice de boli infecțioase și incidența scăzută a bolilor condiționate de apă 6. Nivel sporit de performanță a sistemelor colective de alimentare cu apă, sanitație și a altor sisteme 7. Campanii de informare privind siguranța apei potabile, igiena și sănătatea	organizațiile societății civile
	1.9. Realizarea evaluării intermediare a impactului implementării Programului cu modificarea lui, după caz	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2021	1. Raport elaborat 2. Impact estimat privind implementarea la jumătate de perioadă 3. Document modificat, după caz	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	1.10. Includerea valorilor numerice ale incidenței bolilor condiționate de apă (de preferință, pentru 5 tipuri de boli) în Programul național pentru implementarea Protocolului privind apa și sănătatea în Republica Moldova (2016-2025)	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Agenția Națională pentru Sănătate Publică	2018-2021	Raport de progres elaborat și publicat	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Asigurarea respectării confidențialității datelor cu caracter	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, Centrul Național pentru	2018	Analiză de evaluare elaborată și consultată	Consiliul pentru Egalitate, OAP, Comunitatea

	medical în instituțiile medicale	internaționale în domeniu	Protecția Datelor cu Caracter Personal				externe	partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		2.2. Elaborarea și aprobarea amendamentelor la actele normative respective	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, Comisia parlamentară de profil, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal	2019	Proiect elaborat și adoptat		În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	OAP, Consiliul pentru Egalitate, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
		2.3. Desfășurarea activităților de instruire a lucrătorilor medicali privind procedura de transmitere a informației medicale cu caracter personal, acord informat	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal	2018	1. Activități de instruire desfășurate, 2. Numărul de angajați care au participat la instruire		În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	OAP, Consiliul pentru Egalitate, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
10. Domeniul de intervenție: Dreptul la muncă și protecție socială								
Obiectivul I: Existența unei forțe de muncă durabile și diverse								
Ținta strategică A : Nivel sporit al ocupării, precum și remunerarea egală pentru munca de valoare egală								
Indicator de rezultat:								
1. Scăderea exodului forței de muncă din domeniul medical și educației								
2. Creșterea ratei de angajare în rândul migraților, tinerilor, femeilor rome, persoanelor cu dizabilități, persoanelor în etate și celor din mediul rural								
3. Reducerea ratei șomajului în rândul tinerilor ce aparțin minorităților naționale								
1.	Sporirea posibilităților de ocupare a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă	1.1. Prestarea serviciilor de angajare, a măsurilor de ocupare a forței de muncă, conform necesităților individuale ale persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018-2022	1. Planuri anuale de acțiuni pentru ocuparea forței de muncă elaborate și aprobate; numărul de persoane aflate în căutarea unui loc de muncă 2. Acte normative naționale privind securitatea și sănătatea în muncă aliniate la standardele internaționale în		În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

					<p>domeniu</p> <p>3. Șomeri antrenați în servicii de angajare</p> <p>4. Măsuri active de ocupare a forței de muncă și plasate în câmpul muncii</p> <p>5. Rată de ocupare pe vîrstă, sex și mediul rural / urban%</p> <p>6. Rată a șomajului pe vîrstă, sex și mediul rural / urban%</p> <p>7. Pondere a persoanelor cu dizabilități plasate în câmpul muncii din numărul total de șomeri cu dizabilități înregistrați; disparitatea salarială de gen, %</p> <p>8. Pondere a tinerilor care nu lucrează, nu învață și nu se află în programe de formare profesională</p>			
11. Domeniul de intervenție: Drepturile copilului								
Obiectivul I: Protecția copilului								
Ținta strategică A: Rata diminuată a copiilor separați de familie și a numărului de copii plasați în instituții rezidențiale								
1.	Asigurarea condițiilor necesare pentru creșterea și educația copiilor în mediul familial	1.1. Prevenirea separării copilului de familie	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Afacerilor Interne, administrația publică locală	2018-2022	1. Capacități consolidate ale autorităților tutelare locale și teritoriale în exercitarea atribuțiilor funcționale	1 760 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	
					2. Proces de luare a deciziilor privind separarea copilului de familie - uniformizat	1 354 000		
					3. Sistemul de prestații sociale pentru susținerea familiei și protecției copilului – eficientizat	544 814 100		
					4. Rețea de servicii sociale în sprijinul familiilor cu copii în risc de separare, inclusiv de	340 720 000		
					Total:	888 648 100		

						3. Calitatea colectării și sistematizării datelor cu referire la violența, neglijarea și exploatarea copilului – îmbunătățită				
					2018-2022	1. Numărul anual de campanii de informare și al acțiunilor de sensibilizare 2. Numărul de materiale informative elaborate și diseminate 3. Activități de sensibilizare care vizează copiii, părinții și lucrul profesional cu copiii 4. Numărul activităților naționale și locale organizate de Ziua europeană a protecției copiilor împotriva exploatarei sexuale și a abuzurilor sexuale (18 noiembrie)		În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	OAP, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	
						1.2. Promovarea campaniilor de informare și sensibilizare în scopul prevenirii violenței asupra copiilor, inclusiv prin traducerea, adaptarea și difuzarea informațiilor privind Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția de la Lanzarote), cu implicarea copiilor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Afacerilor Interne, administrația publică locală			
						1.1. Colectarea și prelucrarea automatizată a datelor privind sistemul de protecție a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, administrația publică locală			
						1.2. Consolidarea capacităților autorităților responsabile de elaborarea și promovarea politicilor în domeniul protecției copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți privind analiza, monitorizarea, evaluarea și managementul politicilor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale			
Ținta strategică C: Politici în domeniul protecției copilului bazate pe evidențe										
						1. Dezvoltarea și implementarea sistemului informațional automatizat în domeniul protecției copilului				
					2018-2020	1. Sistem informațional automatizat de colectare și prelucrare a datelor privind sistemul de protecție a copiilor în situație de risc și separați de părinți, creat și funcțional 2. Date dezagregate privind situația copiilor în sistemul de protecție colectate și publicate		2 680 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	
					2018-2020	Numărul de angajați instruiți.		În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	

Țintă strategică D: Mediu digital mai sigur pentru copii și adolescenți

1.	Implementarea politicii de stat în domeniul siguranței on-line a copiilor	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Planului de acțiuni privind promovarea siguranței pe internet a copiilor și adolescenților	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației Culturii și Cercetării	2018-2020	<p>1. Cadru normativ și de politici național aliniat la standardele europene și internaționale în domeniul siguranței on-line a copiilor</p> <p>2. Puncte de contact naționale pentru raportarea conținutului ilegal create și funcționabile</p> <p>3. Centre de informare și consiliere privind siguranța online create și funcționale</p> <p>4. Număr de activități de informare și sensibilizare a publicului privind riscurile online</p> <p>5. Cadru legal și de cooperare la nivel național în contracararea producerii și distribuirii conținutului ilegal, a acostării și hărțurii online dezvoltat</p> <p>6. Mecanisme necesare pentru punerea în aplicare a prevederilor cadrului legal aprobate</p> <p>7. Sisteme de autoreglementare în domeniul siguranței copiilor în mediul online elaborate și utilizate</p> <p>8. Numărul de copii și adolescenți informați despre riscurile mediului online și navigarea în siguranță pe Internet</p> <p>9. Date statistice actualizate anual privind siguranța online a copiilor și adolescenților</p>	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe, 45 000 lei, pentru procurare de soft	OAP, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
----	---	--	--	-----------	---	--	--

	implicarea copiilor în conflict cu legea	2.2. Dezvoltarea și promovarea măsurilor extrajudiciare de soluționare a cauzelor cu implicarea copiilor	Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Afacerilor Interne	2020-2022	1. Rata de cauze penale dejudiciarizate anual 2. Numărul de minori eliberați anual de răspunderea sau pedeapsa penală	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
5.	Implementarea măsurilor punitive nonprivative de libertate aplicate minorilor	2.3. Asigurarea dreptului copiilor în detenție de a fi în contact cu familia	Ministerul Justiției, OAP	2018-2022	Rapoarte anuale elaborate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
6.	Consolidarea activității de probațiune juvenilă	5.1. Aplicarea alternativelor pentru detenție în privința minorilor trași la răspundere penală 6.1. Implementarea Strategiei de dezvoltare a sistemului probațiunii pentru anii 2016-2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia cu referire la minorii în conflict cu legea	Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii Ministerul Justiției	2018-2022 2018-2020	1. Cauze penale examinate 2. Numărul de măsuri alternative aplicate 3. Numărul de minori condamnați care au beneficiat de măsuri alternative 1. Raport anual prezentat Guvernului 2. Numărul de minori supuși probațiunii implicati în programe probaționale 3. Numărul de minori supuși probațiunii integrați în câmpul muncii sau studii în cooperare cu actorii comunitari	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
Ținta B: Drepturile copiilor victime ale infracțiunilor respectate							
Indicator de rezultat:							
1. Sporirea garanțiilor pentru copii – victime ale infracțiunilor							
1.	Asigurarea audierii copilului victimă a infracțiunii în condiții speciale	1.1 Analiza și perfecționarea cadrului normativ privind audierea copiilor victime/ martori ai infracțiunilor în condiții speciale, inclusiv sporirea capacităților intervievatorului	Ministerul Justiției	2018-2019	Cadru normativ adoptat, după caz	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

	1.2. Elaborarea și aprobarea Standardelor de amenajare a spațiilor de audiere a copilului în condiții speciale	Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Afacerilor Interne	2018-2019	Standarde de amenajare a spațiilor de audiere aprobate	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	1.3. Instruirea inițială și continuă a interviuatorilor	Institutul Național al Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	2018-2020	Interviuvatori instruiți și acreditați	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
12. Domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor tinere					
Obiectivul I: Asigurarea realizării drepturilor persoanelor tinere în Republica Moldova					
Ținta strategică A: Condiții create privind abilitarea tinerilor în domeniul educației și instruirii					
Indicator de rezultat:					
1. Sporirea măsurilor de dezvoltare și educare a tinerilor					
2. Creșterea ratei de participare a tinerilor în procesul de luare a deciziilor					
3. Creșterea garanțiilor de securitate a tinerilor în mediul digital					
1. Implementarea politicii statului în domeniul dezvoltării sectorului tineretului	1.1. Monitorizarea și evaluarea Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2020	1. Rată de participare a tinerilor, inclusiv celor cu oportunități reduse, în procesul decizional, dezagregat pe ani 2. Numărul de APL de nivelul 1 care implică tinerii în procesul de luare a deciziilor 3. Numărul de consilii locale ale tinerilor 4. Rețea națională creată ale consiliilor locale ale tinerilor 5. Numărul de programe de mobilitate a tinerilor competitivi pe piața muncii 6. Cadru legal funcțional pentru asigurarea protecției și	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

					<p>securității în internet a tinerilor și adolescenților</p> <p>7. Numărul de evenimente desfășurate anual în comun cu organizațiile internaționale și structurile de tineret</p> <p>8. Rată de ocupare pe piața muncii a tinerilor cu vârsta de 15 – 29 ani</p> <p>9. Pondere a tinerilor cu vârsta de 15-29 ani care au părăsit locul de muncă</p> <p>11. Rată a șomajului tinerilor</p> <p>12. Numărul de tineri din sistemul preuniversitar și universitar care au realizat intership-uri naționale sau internaționale</p> <p>13. Numărul de beneficiari de intership-uri angajați în câmpul muncii</p> <p>14. Numărul de organizații de tineret beneficiari ai programului de dezvoltare instituțională</p>					
					<p>1. Raport elaborat</p> <p>2. Impact evaluat</p> <p>3. Modificări operate, după caz</p>	2018	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării		<p>În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe</p>	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
					<p>1. Numărul de biblioteci cu echipament modern</p> <p>2. Numărul de beneficiari din rândul tinerilor, dezagregat pe ani</p>	2021	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării		<p>În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe</p>	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Consolidarea mecanismelor de informare a tinerilor	<p>1.2. Realizarea evaluării intermediare a Strategiei și Planului de acțiuni, cu modificarea Planului, după caz</p> <p>2.1. Asigurarea dreptului la informare a tinerilor prin Internet, utilizarea bibliotecilor cu echipament modern</p> <p>2.2. Organizarea emisiunilor radio și TV pentru tineri și cu implicarea tinerilor</p>				2021	Instituția Publică Națională a Audiovizualului, Ministerul Educației,		<p>În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse</p>	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile

vîrstnice	1.2. Monitorizarea implementării planului de acțiuni privind implementarea „Programului pentru integrarea problemei îmbătrînirii în politici”	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2022	1. Rapoarte de monitorizare elaborate și publicate 2. Indice de percepție față de persoanele vîrstnice 3. Date dezagregate pe domenii ocupaționale privind gradul de implicare a persoanelor vîrstnice 4. Coeficient al îmbătrînirii 5. Grad de reflectare a impactului asupra îmbătrînirii în politicile naționale	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
	1.3. Consolidarea capacităților autorităților administrației publice locale privind dezvoltarea strategiilor locale de asistență socială adresate vîrstnicilor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, administrația publică locală	2018-2019	1. Numărul de funcționari instruiți din cadrul APL 2. Pondere a autorităților locale care au elaborat strategii de asistență socială pentru vîrstnici	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Consolidarea mecanismului de instruire și educație a adulților la nivel național	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020	Studiu elaborat și recomandări formulate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
	2.2. Elaborarea și aprobarea Strategiei naționale cu privire la învățarea pe tot parcursul vieții	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2019	Strategie elaborată și aprobată	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
	2.3. Promovarea creării cluburilor de educație a adulților și a cluburilor de educație a persoanelor în etate în cadrul structurilor deja existente (ONG-uri, școli, licee, universități, biblioteci, case de cultură, etc)	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018-2022	1. Localuri identificate/create 2. Rată a persoanelor în etate care frecventează aceste localuri	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile

3.	Consolidarea competitivității și capacităților persoanelor de vârstă prepenșionară și a persoanelor în etate pe piața forței de muncă	3.1. Desfășurarea campaniilor anuale de promovare a persoanei în etate active și de combatere a ageismului (discriminarea pe criteriu de vârstă) 3.2. Încurajarea și motivarea angajatorilor de a asigura orientare în carieră și cursuri vocaționale pentru persoane de vârstă prepenșionară și persoane în etate 3.3. Implementarea programelor de autoangajare și antreprenoriat pentru persoanele cu vârstă prepenșionară	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2022	1. Numărul de campanii desfășurate anual; 2. Numărul de materiale distribuite anual; 3. Numărul de persoane informate 1. Pondere a vârstnicilor angajați în câmpul muncii; 2. Numărul de angajatori care organizează cursuri vocaționale 1. Numărul de programe desfășurate 2. Numărul de participanți 3. Numărul de vârstnici care desfășoară activitate antreprenorială	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	
Ținta strategică B : Indice sporit al calității vieții persoanelor vârstnice								
1.	Asigurarea accesului persoanelor vârstnice la servicii sociale	1.1. Elaborarea Legii privind asistența socială a persoanelor vârstnice 1.2. Elaborarea metodologiei de costificare a serviciilor sociale adresate vârstnicilor 1.3. Definirea pachetului de servicii sociale statutare adresate vârstnicilor	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Finanțelor, administrația publică locală, Congresul Autorităților Locale din Moldova Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Finanțelor, administrația publică locală Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Finanțelor, administrația publică locală	2018-2019 2019-2020 2018-2022	Cadru normativ elaborat și aprobat Metodologie aprobată 1. Act normativ aprobat 2. Numărul anual de persoane în vârstă care au beneficiat de servicii sociale (date agregate – sex, rural/urban)	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile	

		<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, administrația publică locală</p>	2018-2022	<p>1. Număr anual de familii care au beneficiat de cel puțin o plată de ajutor social sau ajutor pentru perioada rece a anului. 2. Rata cererilor care s-au calificat din numărul cererilor depuse. 3. Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social sau ajutor pentru perioada rece a anului care declară în componența sa măcar o persoană în vârstă. 4. Ponderea familiilor beneficiare de ajutor social din mediu rural.</p>	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	<p>Continuarea implementării reformei sistemului de pensionare</p>	<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Casa Națională de Asigurări Sociale , Ministerul Finanțelor</p>	2018-2022	<p>1. Proceduri de indexare întreprinse 2. Rată de înlocuire a salariului prin pensia pentru limita de vârstă</p>	2018–676 043 600 2019–745 310 100 2020–864 184 800	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
3.	<p>Implicarea Republicii Moldova și asumarea angajamentelor în conformitate cu Strategia globală și Planul de acțiuni pentru guverne cu privire la îmbătrânire și sănătate al Organizației Mondiale a Sănătății</p>	<p>Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Comisia parlamentară de profil</p>	2019-2022	Angajamente asumate și implementate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

4.	Asigurarea accesului persoanelor în etate la servicii medicale, de îngrijire și geriatrie	4.1. Evaluarea accesului la servicii de sănătate a persoanelor vârstnice 4.2. Informarea populației despre serviciile medicale prestate în cadrul asigurărilor obligatorii de asistență medicală	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, administrația publică locală	2018	1. Studiu elaborat și publicat 2. Recomandări formulate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
5.	Asigurarea acoperirii necesității de servicii geriatrie la toate nivelurile, centrate pe persoană	5.1. Instruirea specialiștilor în geriatrie – a personalului medical specializat și a personalului medical implicat în procesul de diagnostic și terapeutic (inclusiv medici de familie) 5.2. Creșterea gradului de acoperire cu medici geriatri	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2019	Material informațional elaborat și distribuite	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare (Help AGE), organizațiile societății civile
5.	Asigurarea acoperirii necesității de servicii geriatrie la toate nivelurile, centrate pe persoană	5.1. Instruirea specialiștilor în geriatrie – a personalului medical specializat și a personalului medical implicat în procesul de diagnostic și terapeutic (inclusiv medici de familie) 5.2. Creșterea gradului de acoperire cu medici geriatri	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018-2019	Numărul de specialiști instruiți în domeniul geriatriei	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
5.	Asigurarea acoperirii necesității de servicii geriatrie la toate nivelurile, centrate pe persoană	5.3. Specificarea serviciilor geriatrie în Programul UNIC al asigurării obligatorii de asistență medicală conform necesităților și riscurile de sănătate a populației	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, administrația publică locală	2018-2021	Numărul de medici geriatri în raport cu localitățile	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
5.	Asigurarea acoperirii necesității de servicii geriatrie la toate nivelurile, centrate pe persoană	5.3. Specificarea serviciilor geriatrie în Programul UNIC al asigurării obligatorii de asistență medicală conform necesităților și riscurile de sănătate a populației	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2020	1. Servicii geriatrie incluse în Programul UNIC al asigurării obligatorii de asistență medicală	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
14. Domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor cu dizabilități							
Obiectivul I: Asigurarea cadrului legal și de politici în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități							
Ținta strategică A: Drepturile persoanelor cu dizabilități deplin respectate, protejate și asigurate							
Indicator de rezultat:							
<ol style="list-style-type: none"> 1. Incorporarea perspectivei de gen și dizabilitate în toate politicile sectoriale, în cadrul normativ național și în practicile curente 2. Creșterea accesibilității fizice și informaționale pentru persoanele cu dizabilități 3. Creșterea ratei persoanelor cu dizabilități angajate în câmpul muncii 4. Reducerea ratei de instituționalizare a persoanelor cu dizabilități, inclusiv a minorilor în instituții rezidențiale 5. Creșterea incluziunii în sistemul de educație (date dezagregate pe grad de dizabilitate și nivelul instituțiilor de învățământ) 							

1.	Implementarea politicii statului privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Programului național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități	Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, administrația publică centrală, administrația publică locală	anual	1. Numărul de persoane cu dizabilități care au beneficiat de măsurile de protecție socială în comunitate 2. Numărul de instituții educaționale incluzive 3. Numărul de copii și tineri din instituțiile educaționale incluzive care au beneficiat de educație de calitate în fiecare an 4. Numărul de persoane cu dizabilități care au beneficiat în fiecare an de servicii medicale, de abilitare și reabilitare de calitate în raport cu cei care au nevoie de aceste servicii 5. Rată de angajare în câmpul muncii a persoanelor cu dizabilități 6. Rată de participare a persoanelor cu dizabilități la viața politică, publică și culturală 7. Rată a accesibilității infrastructurii, transportului, informației și comunicațiilor pentru persoanele cu dizabilități în fiecare an 8. Numărul de campanii de informare a populației cu privire la drepturile și abilitățile persoanelor cu dizabilități	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea de partenerilor dezvoltare, organizațiile societății civile
6.	Sporirea ratei de acoperire a necesităților persoanelor cu dizabilități cu plăți și servicii de protecție socială						
7.	Sporirea cotei de participare a persoanelor cu dizabilități, în viața politică și luarea deciziilor în domeniul public						
8.	Creșterea ratei persoanelor cu dizabilități care beneficiază de măsuri de suport în luarea deciziilor, bazate pe voința și convingerile beneficiarului						
9.	Reducerea ratei persoanelor cu dizabilități care au fost lipsite de dreptul de luare a deciziilor în privința sa						

	1.2. Realizarea evaluării intermediare a impactului implementării Programului cu modificarea lui, după caz	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, administrația publică centrală, administrația publică locală	2020	1. Raport elaborat 2. Impact estimat privind implementarea la jumătate de perioadă 3. Document modificat, după caz	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Implementarea politicii statului privind dezinstituționalizarea a	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	2018 – 2019	1. Program elaborat și aprobat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
3.	Implementarea reformei capacității legale	Agenția Servicii Publice, Autoritățile publice locale	2019-2020	Date dezagregate colectate și accesibile	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
4.	Aprobarea Planului de acțiuni privind implementarea măsurilor de asigurare a accesibilității persoanelor cu dizabilități la infrastructura socială	Ministerul Economiei și Infrastructurii, Inspekția de Stat în Construcții, administrația publică centrală, administrația publică locală	2018-2020	1. Numărul instruirilor desfășurate 2. Numărul actorilor vizați instruiți Planul de acțiuni aprobat de Guvern. 1. Numărul în progres de obiecte de infrastructură socială asigurate cu accesul pentru persoane cu dizabilități. 2. Raport elaborat. 3. Impact estimat privind implementarea Planului în anul 2019 Document modificat, după caz	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	4.2. Realizarea evaluării intermediare a impactului implementării Planului cu modificarea lui, după caz	Ministerul Economiei și Infrastructurii	2018-2020		În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

15. Domeniul de intervenție: Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale							
Obiectivul I: Asigurarea integrării persoanelor aparținând minorităților în toate domeniile de activitate ale statului prin consolidarea cadrului de politici și a celui legal							
Ținta strategică A: Relații interetnice consolidate pe întreg teritoriul Republicii Moldova							
Indicator de rezultat:							
<p>1. Creșterea gradului de cunoaștere a limbii materne și a limbii române în rândul persoanelor aparținând minorităților naționale</p> <p>2. Sporirea ratei de înrolare în instituțiile de învățământ superior a persoanelor aparținând minorităților naționale</p> <p>3. Sporirea ratei de angajare a persoanelor aparținând minorităților naționale în serviciul public</p> <p>4. Sporirea nivelului de dezagregare a datelor privind realizarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale</p> <p>5. Sporirea gradului de acomodare la specificul cultural al minorităților naționale</p> <p>6. Sporirea gradului de educație interculturală</p>							
1.	Implementarea politicii statului privind consolidarea relațiilor interetnice	1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027 și a Planului de acțiuni pentru anii 2017-2020	Ministerul Educației Culturii și Cercetării, Biroul Relații Interetnice	2020	1. Numărul de reprezentanți ai persoanelor aparținând minorităților naționale angajați la toate nivelurile administrației publice, dezagregate pe sex și vârstă 2. Numărul persoanelor aparținând minorităților naționale implicate în programe de instruire, în vederea recrutării acestora la toate nivelurile administrației publice 3. Numărul reprezentanților persoanelor aparținând minorităților naționale, femei și bărbați în egală măsură, implicați în organele consultative 4. Numărul de mecanisme consultative cu persoanele aparținând minorităților naționale eficiente la nivel local și național 5. Impactul colectării datelor referitoare la relațiile interetnice asupra situației minorităților naționale	15 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

	<p>2.4. Organizarea de instruire specializate cu privire la prevenirea discriminării rasiale pentru reprezentanții organelor de urmărire penală, judecători, avocați și funcționari publici</p> <p>2.5. Organizarea campaniilor/evenimentelor educaționale pentru promovarea toleranței și respectului pentru diversitate</p>	<p>Ministerul Afacerilor Interne, Institutul Național al Justiției, Academia de Administrare Publică</p> <p>Consiliul Coordonator al Audiovizualului, Biroul Relații Interetnice, Academia de Administrare Publică</p>	2020	<p>1. Numărul de instruire după categorii</p> <p>2. Rata participării</p> <p>3. Impactul instruirilor asupra situației minorităților etnice</p>	10 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
	Obiectivul II: Populația de etnie romă beneficiază pe deplin de drepturile lor fără discriminare					
Ținta strategică A: Susținerea populației de etnie romă realizată pe întreg teritoriul Republicii Moldova						
Indicator de rezultat:						
<p>1. Reducerea distanței sociale față de reprezentanții populației de etnie romă</p> <p>2. Creșterea ratei de participare a copiilor romi, în special a fetelor rome, la toate etapele sistemului educațional</p> <p>3. Creșterea ratei de angajare în câmpul muncii în rândul populației rome, în special a fetelor rome, inclusiv în serviciul public</p> <p>4. Reducerea ratei persoanelor de etnie romă care nu posedă acte de identitate</p> <p>5. Reducerea numărului căsătoriilor timpurii în rândul copiilor romi, în special a fetelor rome</p> <p>6. Sporirea ratei de consultare a protecțorilor de acte normative, la nivel central și local, cu populația de etnie romă</p>	<p>1.1. Monitorizarea și evaluarea implementării Planului de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pe anii 2016-2020</p>	<p>Biroul Relații Interetnice, Ministerul Educației Culturii și Cercetării, Administrația publică centrală</p>	2018-2021	<p>1. Rată de participare a copiilor romi, în special a fetelor rome, în sistemul educațional preșcolar și preuniversitar</p> <p>2. Rată a absenteismului nemotivat și abandonului școlar timpuriu</p> <p>3. 200 de persoane de etnie romă, femei și bărbați în egală măsură, au beneficiat de servicii de orientare și formare profesională și bursă</p>	10 000	Consiliul pentru Egalitate, Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile

		1.3. Elaborarea unui nou Plan de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă pe anii 2021-2025	Ministerul Educației Culturii și Cercetării	2021	1. Grup de lucru creat 2. Proiect elaborat și consultat cu administrația publică centrală și locală 3. Act normativ aprobat	10 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
Obiectivul III: Persoanele ce fac parte din grupurile religioase minoritare beneficiază pe deplin de realizarea drepturilor lor							
Ținta strategică A: Drepturile diversității religioase susținute prin respectarea convingerilor religioase ale grupurilor religioase minoritare							
1.	Asigurarea diversității culturale și religioase în instituțiile de învățământ	1.1. Revizuirea curriculumului școlar în lumina diversității culturale și religioase și importanței respectului pentru minoritățile religioase	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018-2019	Curriculum școlar revizuit și aplicat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
2.	Ridicarea gradului de cunoaștere în rândul comunităților religioase minoritate a drepturilor lor, mecanismelor de îndeplinire a obligației statului de a asigura realizarea dreptului la libertatea de conștiință, gândire și religie și mecanismelor de protecție împotriva discriminării	2.1. Desfășurarea activităților de capacitate a reprezentanților comunităților religioase minoritate în domeniul exercitării dreptului la libertatea de conștiință, gândire și religie și mecanismelor de protecție împotriva discriminării	Consiliul pentru Egalitate	2019-2020	1. Numărul de instruiți desfășurate	50 000	Comunitatea partenerilor de dezvoltare, organizațiile societății civile
16. Domeniul de intervenție: Respectarea drepturilor omului în localitățile din sînga Nistrului							
Obiectivul I: Asigurarea respectării drepturilor omului în localitățile din sînga Nistrului ale Republicii Moldova							
Ținta strategică A: Rezervele și declarațiile privind limitarea teritorială a aplicării tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului pentru localitățile din sînga Nistrului sînt retrase							
Indicatori de rezultat:							
1. Sporirea ratei de aplicabilitate a tratatelor internaționale pe teritoriul din sînga Nistrului							
2. Creșterea intensității dialogului în domeniul drepturilor omului la nivel de experți							

1.	Îndeplinirea procedurilor naționale relevante retragerii declarațiilor și rezervelor privind limitarea teritorială a aplicării tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului, inclusiv cele formulate în privința protocoalelor facultative 1 și 2 la Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP)	1.1. Întreprinderea măsurilor menite să contribuie la retragerea declarațiilor și rezervelor teritoriale formulate de Republica Moldova la tratatele internaționale în domeniul drepturilor omului la care este parte, inclusiv cele formulate în privința protocoalelor facultative 1 și 2 la PIDCP 1.2. Elaborarea și promovarea proiectelor de acte normative cu privire la retragerea declarațiilor și rezervelor teritoriale	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Justiției	2018-2019	Numărul consultațiilor publice	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul European, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova
Ținta strategică B: Intensificarea dialogului în domeniul drepturilor omului la nivel de experți pentru problemele drepturilor omului din localitățile din stînga Nistrului							
1.	Abordarea sistematică în procesul de negocieri a problematicii drepturilor omului în localitățile din stînga Nistrului	1.1. Identificarea și includerea pe agenda de negocieri a problemelor prioritare în domeniul drepturilor omului 1.2. Relansarea activității subgrupului pentru drepturile omului, cu implicarea reprezentanților societății civile de pe ambele maluri și a organizațiilor internaționale relevante	Cancelaria de Stat (Biroul Politici de Reintegrare), Ministerul Justiției	2018-2022	Numărul de intervenții Soluții adoptate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	OAP, Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul European, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova
			Cancelaria de Stat (Biroul Politici de Reintegrare), Ministerul Justiției	2018-2022	Numărul de ședințe desfășurate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	OAP, Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul European, misiunile

I.	Oferea suportului și asistenței, în mod sistematic, persoanelor ale căror drepturi au fost încălcate în localitățile din stînga Nistrului	1.1. Fortificarea capacităților OAP în procesul de monitorizare a respectării drepturilor omului în regiunea transnistreană 1.2. Analiza sistemică a situației privind respectarea drepturilor omului în regiunea transnistreană	OAP Cancelaria de Stat (Biroul Politici de Reintegrare)	2019	Studiu elaborat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova OAP, Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova
Ținta strategică B: Monitorizarea fiecărui caz sesizat privind aplicarea torturii și a tratamentelor inumane și degradante documentate în localitățile din stînga Nistrului							
1.	Monitorizarea situației persoanelor aflate în locurile de detenție în stînga Nistrului	1.1. Identificarea organizațiilor societății civile, a coalițiilor, altor tipuri de instituții care au drept scop monitorizarea situației cu privire la deținuți în localitățile din stînga Nistrului 1.2. Instruirea organizațiilor societății civile/echipelor de monitorizare în domeniul prevenirii torturii	OAP, Cancelaria de Stat (Biroul Politici de Reintegrare) OAP	2018-2022	1. Instituții identificate 2. Echipe de monitorizare create 1. Ghid de monitorizare elaborat 2. Număr de întruniri organizate 3. Număr persoane instruite	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe 500 000	Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova

Ținta strategică C: Număr mai mare de elevi în instituțiile de învățământ cu predare în grafia latină din sînga Nistrului							
1.	Asigurarea condițiilor necesare pentru buna funcționarea a școlilor moldovenești cu predare în grafie latină din localitățile din sînga Nistrului	I.1. Acordarea suportului permanent instituțiilor de învățământ cu predare în grafia latină din regiunea transnistreană	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Cancelaria de Stat (Biroul Politici de Reintegrare)	2018-2022	Numărul de acțiuni întreprinse	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova
		I.2. Promovarea studierii, în condiții de egalitate, a limbilor vorbite în localitățile din sînga Nistrului	Ministerul Educației Culturii și Cercetării	2018-2022	Pondere a numărului de elevi înmatriculați în instituțiile de învățământ	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova
2.	Promovarea sporirii numărului de școli cu studiere în limba maternă, proporțional procentajului stabilit pe grupuri lingvistice	2.1. Desfășurarea unei campanii de informare a populației din sînga Nistrului cu privire la beneficiile instruirii de calitate	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018-2022	Numărul de persoane participante în cadrul campaniilor de informare	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova
		2.2. Elaborarea unui studiu privind situația limbilor vorbite în localitățile din sînga Nistrului și modul de realizare a studiilor în	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2019	1. Studiu desfășurat și prezentat 2. Recomandări formulate și diseminate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse	Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul

	limbile vorbite					externe	Europăi, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova
	2.3. Depunerea eforturilor constante în vederea asigurării unor oportunități egale pentru elevii care studiază în alte instituții de învățământ decât cele din subordinea Ministerului Educației	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018-2022	1. Măsură/mecanisme de asigurare a oportunităților egale de studiere elaborate și aprobate		În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova
Ținta strategică D: Număr sporit de persoane domiciliate în localitățile din stînga Nistrului care au obținut acte de identitate din sistemul național de pașapoarte							
1.	Dezvoltarea proceselor de eliberare a documentelor de stare civilă, a actelor de identitate, de determinare a apartenenței sau de dobîndire a cetățeniei Republicii Moldova locuitorilor din stînga Nistrului	Agentia Serviciilor Publice	2018-2019	Cadru normativ modificat		În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova
Obiectivul III: Creșterea ponderii activității societății civile în procesul de monitorizare a încălcărilor drepturilor omului							
Ținta strategică A: Activitate intensificată a organizațiilor care implementează proiecte și acțiuni de promovare și apărare a drepturilor omului în localitățile din stînga Nistrului							
1.	Încurajarea activității organizațiilor	Cancelaria de Stat (Biroul Politici de Reintegrare)	2018-2019	Platformă creată și activități realizate		În limitele alocațiilor bugetare	Participanții în formatul de negocieri „5+2”,

	drepturile omului pe ambele maluri ale Nistrului					aprobate; surse externe	ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova
societății civile și grupurilor de inițiativă în localitățile din sfînga Nistrului	1.2. Extinderea dialogului dintre autorități și societatea civilă din localitățile din sfînga Nistrului, inclusiv prin prisma măsurilor de consolidare a încrederii	Cancelaria de Stat (Biroul Politici de Reintegrare)	2018-2022	1. Numărul de ședințe comune organizate anual 2. Numărul de participații	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova	
2.	Protecția apărătorilor drepturilor omului care realizează acțiuni și activități în localitățile din sfînga Nistrului sau pentru locuitorii din localitățile din sfînga Nistrului	Cancelaria de Stat (Biroul Politici de Reintegrare)	2019	Mecanism creat și implementat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova	
	2.2. Mobilizarea sprijinului extern în vederea îmbunătățirii situației drepturilor omului în localitățile din sfînga Nistrului și protejării apărătorilor drepturilor omului	Cancelaria de Stat (Biroul Politici de Reintegrare), Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	2018-2022	Declarații și comunicate difuzate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	OAP, participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova	

3.	Familiarizarea societății din stînga Nistrului cu mecanismele de apărare a drepturilor și libertăților omului	3.1. Sensibilizarea persoanelor din stînga Nistrului în vederea respectării drepturilor și libertăților omului	OAP, administrația publică centrală	2018-2021	Numărul de campanii de sensibilizare	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova
		3.2. Mediatizarea cazurilor de încălcare a drepturilor și libertăților omului	Cancelaria de Stat (Biroul Politici de Reintegrare)	2018-2021	Rapoarte elaborate și comunicate de presă difuzate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	OAP, participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova
		3.3. Contribuirea la consolidarea educației în domeniul drepturilor și libertăților omului	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	2018-2021	Curriculum elaborat	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	OAP, participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei
		3.4. Elaborarea și diseminarea materialelor informative despre drepturile și libertățile omului pentru locuitorii din stînga Nistrului	Cancelaria de Stat (Biroul Politici de Reintegrare), OAP	2018-2021	Numărul de pliante elaborate și diseminate	În limitele alocațiilor bugetare aprobate; surse externe	Participanții în formatul de negocieri „5+2”, ONU, Consiliul Europei, misiunile diplomatice acreditate în Republica Moldova

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul Hotărârii Parlamentului cu privire la aprobarea
Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022

Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite

Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022 (în continuare „PNADO”) este al treilea document de politici publice care are ca scop asigurarea respectării și promovării drepturilor omului în Republica Moldova. La baza elaborării PNADO au stat recomandările formulate și acceptate de Republica Moldova urmare celui de-al II-lea ciclu al Evaluării Periodice Universale din cadrul Consiliului ONU pentru Drepturile Omului din octombrie 2016, precum și recomandările formulate de alte mecanisme internaționale de monitorizare a drepturilor omului.

Totodată, dat fiind faptul că în septembrie 2015 Republica Moldova, împreună cu alte 192 de state membre ale ONU, s-a angajat să pună în aplicare Agenda de dezvoltare durabilă 2030, aprobată prin Declarația Summit-ului de la New York privind dezvoltarea durabilă din 25 septembrie 2015, la elaborarea PNADO au fost luate în considerare țintele Obiectivelor de dezvoltare durabilă incluse în agenda menționată.

PNADO este un document de politici de nivel național elaborat de un Grup de lucru format din reprezentanți ai autorităților publice centrale, reprezentanți ai societății civile și partenerilor de dezvoltare, care au drepturile omului printre priorități. Grupul de lucru în cauză a fost creat prin Ordinul ministrului justiției nr. 1056 din 18 noiembrie 2016. Complexitatea procesului de elaborare a acestui document de politici a determinat divizarea Grupului de lucru în subgrupuri de lucru tematice instituite în funcție de domeniile de intervenție izvorâte din caracterul recomandărilor formulate de mecanismele internaționale de monitorizare a drepturilor omului.

Prin scrisoarea nr. 07/6550 din 20 iunie 2017 proiectul PNADO a fost remis spre avizare, iar Ministerul Justiției a analizat toate comentariile și propunerile recepționate. În virtutea remaniierilor instituționale care au avut loc în contextul reformei administrației publice centrale, Ministerul Justiției a solicitat reavizarea proiectului PNADO conform competențelor și atribuțiilor instituționale prin scrisoarea nr. 07/11482 din 16 octombrie 2017. Astfel, proiectul PNADO a fost ajustat și definitivat conform avizelor repetate.

Promovarea PNADO are drept scop garantarea suplimentară a implementării unor măsuri care să permită dezvoltarea și prosperarea, în condiții egale, tuturor cetățenilor Republicii Moldova. În mod prioritar se vizează asigurarea faptului ca toți cetățenii, în special cei din grupurile vulnerabile, să beneficieze de drepturile lor fundamentale, de garanțiile cadrului legal și de servicii oferite în corespundere cu standardele internaționale privind drepturile omului. PNADO urmărește promovarea interesului public în domeniul protecției și respectării drepturilor omului, toate acțiunile înscrise în el referindu-se la atingerea acestui scop. Se va mai nota că la elaborarea PNADO s-a reieșit din realitățile din domeniile vizate, accentul fiind în special pus pe protecția și asigurarea drepturilor unor grupuri vulnerabile ale populației.

Luând în considerare recomandările naționale și internaționale, precum și practica altor state referitoare la garantarea și apărarea drepturilor omului, prin intermediul acțiunilor incluse în PNADO se propune atingerea mai multor ținte și acoperirea următoarelor domenii:

1. Armonizarea cadrului normativ național cu standardele internaționale;
2. Sistemul național de justiție;
3. Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane;
4. Consolidarea instituțiilor naționale de protecție a drepturilor omului;
5. Transparența, accesul la informație și libertatea de exprimare;
6. Nediscriminare și egalitate;
7. Egalitatea de gen și Violența în familie;
8. Dreptul la educație;
9. Dreptul la cel mai înalt standard de sănătate fizică și psihică;
10. Dreptul la muncă și protecție socială;
11. Drepturile copilului;
12. Drepturile persoanelor tinere;
13. Drepturile persoanelor vârstnice;
14. Drepturile persoanelor cu dizabilități;
15. Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice;
16. Respectarea drepturilor omului în localitățile din stînga Nistrului.

PNADO constituie un document de politici umbrelă, caracterul comprehensiv al căruia încorporează obiectivele documentelor de politici sectoriale – strategii, planuri de acțiuni, programe – în domeniul drepturilor omului. În ordinea dată de idei, prin implementarea obiectivelor PNADO se urmărește atingerea indicatorilor de impact prevăzuți de documentele de politici sectoriale.

Principalele prevederi ale proiectului

Proiectul PNADO a fost elaborat în vederea executării pct. 1.1, Secțiunea C, Capitolul V din Planul de acțiuni al Guvernului Republicii Moldova pentru anii 2016 – 2018, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 890 din 20 iulie 2016 și a pct. 4 (b), Titlul II din Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017 – 2019, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1472 din 30 decembrie 2016.

La elaborarea proiectului PNADO s-a ținut cont atât de regulile de elaborare și cerințele unificate față de documentele de politici, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 33 din 11 ianuarie 2007, cât și de principiul planificării politicilor prin abordarea bazată pe rezultate. Astfel, PNADO constă din două părți: **Partea I – narativă și Partea II – tabelară. Partea I** este compusă din 6 secțiuni, după cum urmează: Secțiunea I – Introducere; Secțiunea II – Procesul de elaborare; Secțiunea III – Situația actuală pe domenii de intervenție; Secțiunea IV – Viziunea și scopul; Secțiunea V – Sursele de finanțare; Secțiunea VI – Monitorizarea și evaluarea. **Partea II** vizează 16 domenii de intervenție, 31 de obiective, 51 de ținte strategice. Conținutul Părții II este structurat în: domenii de intervenție; obiective; ținte strategice; acțiuni; subacțiuni; indicatori; instituții responsabile; termen de realizare; buget și parteneri.

Proiectul Hotărârii Parlamentului prin care urmează a fi aprobat PNADO constă din 6 articole și prevede atât actorii principali, responsabili de implementarea PNADO, cât și mecanismul de

monitorizare și evaluare a implementării PNADO. Astfel, conform art. 2, Parlamentul, Guvernul, autoritățile publice centrale și locale vor întreprinde măsuri pentru realizarea PNADO. Art. 3 prevede crearea de către Guvern, în termen de 2 luni, a Consiliului Național pentru Drepturile Omului, care va fi responsabil de monitorizarea și evaluarea implementării PNADO, și altor documente de politici naționale în domeniul drepturilor omului, precum și a tratatelor internaționale în domeniul drepturilor omului la care Republica Moldova este parte. Totodată, conform art. 4, Guvernul, în termen de 2 luni, va crea Secretariatul Permanent pentru Drepturile Omului, care va asigura activitatea de secretariat a Consiliului Național pentru Drepturile Omului. Conform art. 5, Consiliul Național pentru Drepturile Omului va prezenta, până la data de 1 aprilie a anului calendaristic, Parlamentului raportul cu privire la gradul de implementare a PNADO, iar potrivit art. 6, Comisia drepturile omului și relații interetnice a Parlamentului va exercita controlul permanent asupra îndeplinirii PNADO.

Fundamentarea economico-financiară

Având în vedere că în baza standardelor internaționale Guvernul Republicii Moldova este obligat să asigure imediat beneficierea de drepturile civile și politice, iar implementarea drepturilor economice, sociale și culturale făcându-se în mod progresiv, în limita maximă a resurselor disponibile, alocarea resurselor financiare pentru activitățile de realizare a PNADO constituie un imperativ al politicii statului. Implementarea anumitor acțiuni din PNADO va putea fi sprijinită financiar prin contribuții complementare din partea partenerilor de dezvoltare. Implementarea eficientă a PNADO este condiționată de planificarea financiară obiectivă, estimarea corectă a costurilor acțiunilor și identificarea surselor de finanțare. În acest sens, implementarea PNADO va fi finanțată din următoarele surse: a) bugetul public național; b) mijloacele financiare ale organizațiilor internaționale și c) suportul oferit de partenerii de dezvoltare.

Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul PNADO a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, la directoriul *Transparența decizională*, secțiunea *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*.

Secretar de stat

Eduard SERBENCO